

**UCHWAŁA NR
RADY MIASTA ZABRZE**

z dnia r.

**w sprawie przyjęcia do realizacji Lokalnego Planu Rozwoju Przedsiębiorczości Miasta Zabrze
na lata 2016-2020**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. 2015 r. Nr 1515 ze zm.) na wniosek Prezydenta Miasta Zabrze

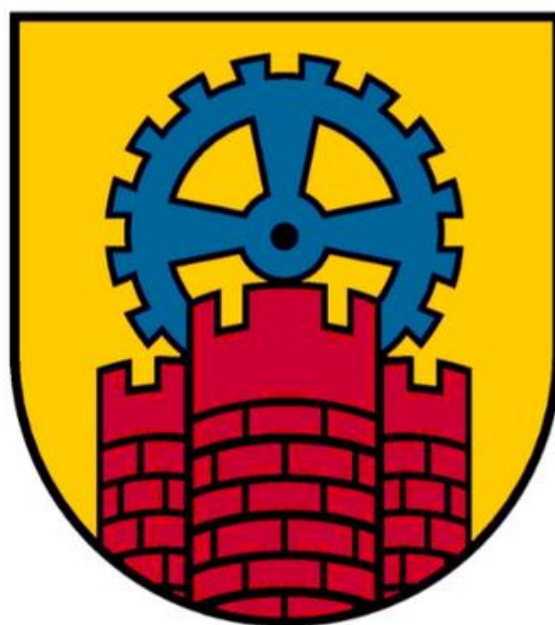
uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjąć do realizacji Lokalny Plan Rozwoju Przedsiębiorczości Miasta Zabrze na lata 2016-2020 stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierzyć Prezydentowi Miasta Zabrze.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

LOKALNY PLAN ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI DLA MIASTA ZABRZE NA LATA 2016-2020

Spis treści

WSTĘP.....	4
Lista skrótów	5
1. Diagnoza aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej (w tym diagnoza stanu przedsiębiorczości) ...	6
1.1. Dane statystyczne.....	6
1.1.1. Dane ogólne	6
1.1.2. Przedsiębiorczość w Zabrzu.....	6
1.1.3. Warunki dla wzrostu gospodarki.....	14
1.1.4. Demografia.....	16
1.1.5. Infrastruktura	16
1.1.6. Wsparcie inwestorów.....	16
1.2. Polityka Miasta wobec małych i średnich przedsiębiorstw.....	17
1.2.1. Podejście strategiczne.....	17
1.2.2. Promocja przedsiębiorstw	19
1.2.3. Promocja inwestycyjna	21
1.2.4. Współpraca z innymi gminami.....	21
1.3. Miękkie przewagi lokalizacyjne Zabrze	22
1.3.1. Infrastruktura społeczna	22
1.3.2. Rynek pracy.....	25
1.4. Twarde przewagi lokalizacyjne Zabrze	27
1.4.1. Tereny inwestycyjne	27
1.4.2. System transportowy i infrastruktura drogowa	29
1.4.3. Infrastruktura techniczna.....	30
1.4.4. Infrastruktura okołobiznesowa.....	31
1.4.5. Instytuty badawcze	32
1.4.6. Lokalny rynek obrotu nieruchomościami	32
1.4.7. Technologie w lokalnym sektorze gospodarczym	33
2. Analiza z przeprowadzonego badania ankietowanego	35
2.1. Wprowadzenie	35
2.2. Założenia przyjęte dla kalkulacji próby badawczej.....	35
2.3. Charakterystyka próby badawczej	36
2.4. Firmy na zabrzańskim rynku.....	40
2.4.1. Ocena prowadzenia działalności gospodarczej w Zabrzu	40
2.4.2. Wykorzystanie nowoczesnych technologii informatyczno-komunikacyjnych.....	42

2.4.3. Ocena instytucji mających wpływ na działalność przedsiębiorstw	43
2.4.4. Wykorzystanie funduszy unijnych	51
2.5. Klimat dla przedsiębiorczości	51
2.5.1. Oczekiwania przedsiębiorców w stosunku do władz lokalnych	52
2.5.2. Atuty Zabrze	53
2.5.3. Działania władz lokalnych.....	55
2.6. Podsumowanie analizy badań ankietowych	62
3. Analiza SWOT	65
4. Cele, priorytety i projekty Lokalnego Planu Rozwoju Przedsiębiorczości dla Miasta Zabrze na lata 2016-2020	70
5. Powiązanie LPRP z dokumentami o charakterze strategicznym	76
5.1. Powiązanie z dokumentami opracowanymi na szczeblu lokalnym.....	76
5.2. Powiązanie z dokumentami opracowanymi na szczeblu regionalnym	76
5.3. Powiązanie z dokumentami opracowanymi na szczeblu krajowym	77
5.4. Powiązanie z dokumentami opracowanymi na szczeblu ponadnarodowym.....	78
6. System wdrażania Lokalnego Planu Rozwoju Przedsiębiorczości dla Miasta Zabrze na lata 2016-2020.....	79
PODSUMOWANIE	80
ZAŁĄCZNIK 1	83

WSTĘP

Celem Lokalnego Planu Rozwoju Przedsiębiorczości dla Miasta Zabrze na lata 2016-2020 jest wskazanie działań w perspektywie do 2020 roku, które Miasto Zabrze powinno podjąć, by rozwijać nowoczesną i konkurencyjną gospodarkę wykorzystującą posiadane zasoby i atuty oraz zwiększyć atrakcyjność gospodarczą Zabrze.

Analizie poddane zostały najważniejsze obszary kształtujące jakość życia społeczno-gospodarczego, takie jak ogólne dane dotyczące przedsiębiorczości w Zabrzu, inwestycje Miasta, inwestycje przedsiębiorstw, dane demograficzne, rynek nieruchomości, infrastruktura, realizowana polityka Miasta w stosunku do przedsiębiorców i inwestorów, rynek pracy, infrastruktura społeczna, infrastruktura techniczna, infrastruktura około biznesowa, instytuty badawcze, wdrażane przez Miasto technologie. Badania ankietowe przeprowadzone wśród przedsiębiorców działających na terenie Zabrze, stanowią uzupełnienie przeprowadzonej diagnozy społeczno-gospodarczej. Swoistym podsumowaniem jest analiza SWOT, w której zidentyfikowano mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia wynikające z otoczenia zewnętrznego, stanowiąca wraz ze Strategią Rozwoju Miasta Zabrze na lata 2008-2020 punkt wyjścia dla opracowanych celów, priorytetów oraz projektów Lokalnego Planu Rozwoju Przedsiębiorczości dla Miasta Zabrze na lata 2016-2020. Pomiar efektów Planu oraz jego ewaluacja wykonane będą na podstawie zaproponowanych wskaźników. Plan jest zgodny z najważniejszymi dokumentami o charakterze strategicznym, na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym oraz ponadnarodowym.

Wynikiem Lokalnego Planu Rozwoju Przedsiębiorczości dla Miasta Zabrze na lata 2016-2020 jest zaproponowana lista celów, priorytetów i działań projektowych, których realizacja przyczyni się do rozwoju gospodarczego Miasta. Cechą naturalną dzisiejszego świata, a co za tym idzie otoczenia decyzyjnego, jest jego zmienność. Dlatego też zapisy Planu stanowią kierunkowskaz dla działań projektowych w obszarze przedsiębiorczości, które mogą być realizowane przez Urząd Miejski w Zabrzu i podległe mu jednostki wraz z partnerami społecznymi. Ostateczny wybór projektów do realizacji należy do władz Miasta.

Lista skrótów

GUS – Główny Urząd Statystyczny

KSSE – Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.

KZK GOP – Komunikacyjny Związek Komunalny Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego

LPRP lub Plan – Lokalny Plan Rozwoju Przedsiębiorczości dla Miasta Zabrze na lata 2016-2020

MŚP – mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa

PARP – Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

PUP – Powiatowy Urząd Pracy w Zabrzu

SEKAP – System Elektronicznej Komunikacji Administracji Publicznej

SWOT – analiza mocnych (strengths) i słabych (weaknesses) stron oraz szans (opportunities) i zagrożeń (threats)

UE – Unia Europejska

US – Urząd Skarbowy w Zabrzu

ZUS – Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Zabrzu

1. Diagnoza aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej (w tym diagnoza stanu przedsiębiorczości)

1.1. Dane statystyczne

1.1.1. Dane ogólne

Zabrze to miasto o powierzchni 80,4 km² położone w zachodniej części województwa śląskiego i Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego, zamieszkałe przez 177 188 mieszkańców (stan na koniec 2014 roku), należące do grona pięciu największych pod względem liczby mieszkańców miast województwa śląskiego.

Przemysłowy charakter Miasta zmienia się wraz z rozwojem nowoczesnych technologii. Rozwija się mała i średnia przedsiębiorczość, która w Zabrzu znajduje odpowiednie zaplecze w postaci wysoko wykwalifikowanej kadry technicznej, konkurencyjnej siły roboczej, odpowiedniej infrastruktury technicznej (hale produkcyjne, magazyny, uzbrojone nieruchomości, itp.), drogowej, telekomunikacyjnej, czy ogromnego rynku zbytu oraz działań władz Miasta. Ale Zabrze to nie tylko przemysł. Wbrew pozorom jest ono całkiem „zielonym” miastem, posiada bowiem znaczną powierzchnię terenów zielonych, które zajmują aż 62% jego powierzchni. Niezwykle istotny dla Miasta jest również Program rewitalizacji i rekultywacji terenów poprzemysłowych obejmujący ponad 600 ha gruntów po przemyśle ciężkim.¹

1.1.2. Przedsiębiorczość w Zabrzu

W 2014 roku na terenie miasta Zabrze zarejestrowanych było 16.494 podmiotów deklarujących prowadzenie działalności gospodarczej. Żeby mieć punkt odniesienia w analizie stanu przedsiębiorczości w Zabrzu, zestawiono dane dotyczące Zabrza z danymi dwóch innych miast w Polsce, tj. z Opolem i Gdynią.

Tabela 1. Miasta, z którymi dokonano analizy porównawczej Zabrza w zakresie danych dotyczących przedsiębiorczości.

Miasto	Zabrze	Opole	Gdynia
			
Powierzchnia	80 km ²	97 km ²	135 km ²
Liczba ludności (stan na 31.12.2014 r.)	177.188	119.574	247.820

Źródło: GUS

Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie Zabrza sukcesywnie rośnie. Wyjątkiem był rok 2010, w którym w wyniku spowolnienia gospodarczego spadła liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw we wszystkich sektorach gospodarki narodowej.

¹ Źródło: <http://www.um.zabrze.pl/>

Tabela 2. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w Zabrzu.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	15.814	16.407	16.176	16.478	16.581	16.494
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	32	39	35	37	35	37
Przemysł i budownictwo	2.355	2.492	2.472	2.569	2.572	2.567
Pozostała działalność	13.427	13.876	13.669	13.874	13.972	13.892

Źródło: GUS

Spośród przedsiębiorstw aktywnych gospodarczo na terenie Zabrza średnio około 15% deklaruowało prowadzenie działalności w sektorze przemysłu i budownictwa. Zupełnie marginalne znaczenie dla gospodarki Zabrza ma rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, z udziałem poniżej 1%.

Tabela 3. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w Zabrzu w 2014 r. w porównaniu z Opolem i Gdynią.

Miasto	Zabrze	Opole	Gdynia
Ogółem	16.494	20.521	37.804
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	37	130	152
Przemysł i budownictwo	2.567	3.473	7.852
Pozostała działalność	13.892	16.918	29.800

Źródło: GUS

Bardzo podobną strukturą w zakresie udziału rolnictwa i przemysłu w ogóle podmiotów prowadzących działalność gospodarczą charakteryzują się miasta referencyjne. W obu rolnictwo ma znaczenie marginalne, z kolei udział sektora przemysłowego i budowlanego mieści się w przedziale od 15% do 20%.

Tabela 4. Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie miasta Zabrze w porównaniu z innymi miastami regionu południowego.

Miasto	Ogółem					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bielsko-Biała	23.979	24.937	24.626	25.163	25.513	25.612
Chorzów	11.213	11.602	11.106	11.201	11.219	11.220
Dąbrowa Górnicza	12.204	12.822	11.910	12.140	12.402	12.389
Jastrzębie-Zdrój	5.751	5.939	5.893	5.947	5.975	5.899
Jaworzno	7.475	7.837	7.740	8.017	8.130	8.180
Katowice	40.951	42.819	42.555	44.050	45.073	45.559
Mysłowice	6.931	7.317	6.773	6.903	7.038	7.102
Racibórz	5.016	5.228	5.255	5.355	5.380	5.329

Ruda Śląska	9.629	10.117	9.579	9.786	9.859	9.723
Rybnik	12.550	13.360	13.173	13.375	13.604	13.628
Siemianowice Śląskie	6.281	6.598	6.345	6.415	6.491	6.446
Sosnowiec	23.484	24.369	23.449	23.776	23.806	23.329
Świętochłowice	3.846	4.016	3.890	3.878	3.916	3.863
Tychy	12.982	13.418	13.286	13.607	13.917	13.821
Wodzisław Śląski	3.802	3.935	3.863	3.996	4.034	4.079
Zabrze	15.814	16.407	16.176	16.478	16.581	16.494
Zawiercie	4.706	4.896	4.895	5.013	5.072	5.072
Żory	5.018	5.223	5.230	5.314	5.361	5.404

Źródło: GUS

W porównaniu z innymi miastami położonymi w województwie śląskim, w Zabrzu odnotowano w latach 2009–2013 stały przyrost liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą (poza wspomnianym już wyżej rokiem 2010). Liczba przedsiębiorstw spadła nieznacznie w 2014 roku. W tym samym okresie spadki odnotowały też między innymi: Dąbrowa Górnicza, Jastrzębie Zdrój, Racibórz, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice, czy Tychy. W zdecydowanej większości przypadków są to jednak niewielkie spadki. Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w REGON w 2014 roku spadła w Zabrzu jedynie o 0,5% w porównaniu z 2013 rokiem.

Tabela 5. Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie miasta Zabrze w porównaniu z Opolem i Gdynią.

Miasto	Ogółem					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gdynia	34.455	35.467	35.200	36.472	37.408	37.804
Opole	19.738	20.361	20.022	20.170	20.426	20.521
Zabrze	15.814	16.407	16.176	16.478	16.581	16.494

Źródło: GUS

W analizowanym okresie, tj. w latach 2009-2014, miasta referencyjne (Opole i Gdynia) odnotowywały systematyczny wzrost liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. W roku 2010 wszystkie miasta odnotowały spadki w tym zakresie, spowodowane kryzysem gospodarczym, który jednakowo dotknął całą polską gospodarkę.

Tabela 6. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON, zarejestrowane w Zabrzu wg sektorów własnościowych.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
podmioty gospodarki narodowej - ogółem	15.814	16.407	16.176	16.478	16.581	16.494
sektor publiczny - ogółem	1.501	1.567	1.544	1.585	1.609	1.598
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki	238	271	236	240	230	223
sektor publiczny - spółki handlowe	23	24	23	22	22	22
sektor publiczny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	2	2	2	2	2	2
sektor prywatny - ogółem	14.313	14.840	14.632	14.893	14.972	14.895
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	10.649	11.093	10.754	10.830	10.804	10.581
sektor prywatny - spółki handlowe	941	969	1.030	1.115	1.178	1.242
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	159	161	165	170	168	176
sektor prywatny - spółdzielnie	13	14	15	14	13	17
sektor prywatny - fundacje	27	30	33	34	39	48
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	243	254	262	269	275	288

Źródło: GUS

Biorąc pod uwagę sektory własnościowe, to średnio 90% podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie Zabrza należy do sektora prywatnego. W sektorze prywatnym dominują zaś osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (średnio 73%). Spółki prawa handlowego o prywatnym kapitale stanowią średnio 7% wszystkich podmiotów sektora publicznego. Ich liczba jednak stale rośnie i podlega mniejszym fluktuacjom niż liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą zarejestrowanych w REGON.

Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON, zarejestrowane w Zabrzu w 2014 r. wg sektorów własnościowych, w porównaniu z Opolem i Gdynią.

Miasto	Zabrze	Opole	Gdynia
podmioty gospodarki narodowej - ogółem	16.494	20.521	37.804
sektor publiczny - ogółem	1.598	628	457

sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki	223	223	267
sektor publiczny - spółki handlowe	22	27	44
sektor publiczny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	2	2	1
sektor prywatny - ogółem	14.895	19.882	37.344
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	10.581	13.249	25.746
sektor prywatny - spółki handlowe	1.242	2.574	5.950
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	176	567	1.089
sektor prywatny - spółdzielnie	17	48	98
sektor prywatny - fundacje	48	91	229
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	288	559	678

Źródło: GUS

Struktura podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do REGON, według sektorów własnościowych zarejestrowanych w Zabrzu nie różni się znacząco od miast referencyjnych. W porównaniu z Opolem (3,06%) i Gdynią (1,21%) Zabrze charakteryzuje się większym udziałem podmiotów sektora publicznego (9,69%). Z kolei mniejszy udział w liczbie podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie Zabrza mają prywatne spółki prawa handlowego z udziałem kapitału prywatnego – 1,07% (Opole – 2,76%, Gdynia – 2,88%).

Tabela 8. Podmioty działające na terenie miasta Zabrze klasyfikowane według kryterium liczby pracujących.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	15.814	16.407	16.176	16.478	16.581	16.494
0-9	14.959	15.523	15.336	15.715	15.811	15.723
10-49	691	720	678	589	594	596
50-249	136	137	134	148	149	147
250-999	24	23	24	22	22	22
1000 i więcej	4	4	4	4	5	6
0-249	15.786	16.380	16.148	16.452	16.554	16.466

Źródło: GUS

Ponad 99% podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie miasta Zabrze należy do grona mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. 95% z nich to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób.

Niemal identyczna jest struktura podmiotów gospodarczych ze względu na wielkość zatrudnienia w miastach referencyjnych, tj. Opolu i Gdyni.

Tabela 9. Podmioty działające na terenie miasta Zabrze klasyfikowane według kryterium liczby pracujących w 2014 r., w porównaniu z Gdynią i Opolem.

Miasto	Zabrze	Opole	Gdynia
Ogółem	16.494	20.521	37.804
0-9	15.723	19.658	36.191
10-49	596	663	1.303
50-249	147	165	261
250-999	22	30	42
1000 i więcej	6	5	7
0-249	16.466	20.486	37.755

Źródło: GUS

Można zaobserwować na przestrzeni lat 2009-2014 trend wzrostowy ogólnej liczby podmiotów gospodarczych w Zabrzu. Na uwagę zasługuje fakt spadku liczby podmiotów w 2014 roku w zestawieniu rok/rok. Istotna będzie obserwacja ilości podmiotów w 2015 roku i latach kolejnych w celu rozpoznania, czy była to jednoroczna korekta, czy stały trend.

Tabela 10. Podmioty rejestrujące, zawieszające i wykreślające działalności z CEIDG z terenu Zabrza w 2015 r.

• Wnioski o zarejestrowanie działalności gospodarczej	928
• Wnioski o zmianę danych we wpisie do ewidencji	3.521
• Wnioski o wznowienie działalności gospodarczej	555
• Wnioski o zawieszenie działalności gospodarczej	969
• Wnioski o wykreślenie z ewidencji	781

Źródło: Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej

Jeśli chodzi o działalność gospodarczą rejestrowaną w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz spółki cywilne), to w 2015 roku nastąpiło zmniejszenie liczby aktywnych przedsiębiorstw (1.750 wniosków o zawieszenie

i wykreślenie z ewidencji w porównaniu do 1.483 wniosków o zarejestrowanie i wznowienie działalności gospodarczej).

Udział procentowy sektora MŚP w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w Zabrzu wzrasta w okresie 2009-2014. Jest to dobra informacja dla Miasta, ponieważ sektor MŚP wykazuje się dużą elastycznością w absorpcji zmian wynikających z otoczenia, czego przykładem jest wzrost ilości bezwzględnej firm z sektora MŚP, który ma swoje miejsce również w latach ostatniego światowego kryzysu gospodarczego i finansowego.

Tabela 11. Podmioty gospodarki narodowej – wskaźniki dla miasta Zabrze.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 000 mieszkańców	843	904	897	918	930	931
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 000 mieszkańców	65	83	67	71	65	66
jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 000 mieszkańców	49	49	77	50	56	67
podmioty wpisane do rejestru na 1 000 mieszkańców	84	90	90	92	93	93
podmioty na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	127,6	137,4	137,0	140,8	143,5	144,9
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 000 mieszkańców	57	61	60	60	61	60
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	8,6	9,3	9,1	9,3	9,3	9,3
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców	1	2	2	2	2	2
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 000 mieszkańców	14	16	16	17	18	19
nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 000 mieszkańców	1	1	1	1	1	1
podmioty nowo zarejestrowane na 10 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	99	127	103	109	101	102

udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON (w %)	5,8	5,4	8,6	5,4	6,1	7,2
udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora medycznego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem (w %)	6,85	6,35	5,92	6,06	5,59	6,78
udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem (w %)	6,93	5,35	6,41	5,98	5,51	7,03
udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora przetwórstwa rolno-spożywczego w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem (w %)	0,24	0,40	0,58	0,24	0,34	0,51

Źródło: GUS

Odsetek firm stanowiących największą ilość na zabrzańskim rynku - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (w przeliczeniu na 1000 mieszkańców) - kształtuje się na stałym poziomie w badanych latach. Podobny trend można zauważyć w całym kraju, gdzie w latach 2009-2014 odsetek osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą również kształtował się na stałym poziomie i oscylował w granicach 76.

Warto zaznaczyć, że zgodnie z danymi przedstawionymi w Tabeli nr 11, z roku na rok wzrasta liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, jednocześnie liczba mieszkańców Zabrze (również w grupie osób w wieku produkcyjnym) z roku na rok maleje (w latach 2012-2014).² W kontekście przedsiębiorczości wskazuje to na dość duży potencjał mieszkańców w wieku produkcyjnym.

Dane z powyższej tabeli prezentują stopę przedsiębiorczości dla Miasta Zabrze w poszczególnych latach, która odzwierciedla rozwój zabrzańskiej przedsiębiorczości. Tendencje nieznacznie różnią się przy podziale na poszczególne sektory i pod względem struktury społecznej, niemniej ogólny trend jest wzrostowy.

Postawy przedsiębiorcze wśród najmłodszych mieszkańców Zabrze kształtują się na średnio zadowalającym poziomie, wymagającym systemowych działań w tym zakresie. Prawie 1/3 spośród badanych uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych uważała siebie za przedsiębiorczych, natomiast zdecydowana większość nie miała sprecyzowanego zdania na temat własnej przedsiębiorczości odpowiadając, że się nadal uczy. Podobnie kształtują się odpowiedzi uczniów na pytanie dotyczące chęci prowadzenia w przyszłości własnej firmy w stosunku do pracy na tzw. etacie. Ponad 1/3 badanych zadeklarowała chęć założenia własnej firmy w przyszłości. 43% badanych

² Na podstawie danych GUS, Statystyczne Vademecum Samorządowca 2015, Urząd Statystyczny w Katowicach.

uważa, że przedsiębiorczości można się nauczyć, podobny wynik otrzymały odpowiedzi, w których przedsiębiorczość określana była zarówno jako cecha nabyta, jak i taka, której można się nauczyć.³

1.1.3. Warunki dla wzrostu gospodarki

Kluczem do rozwoju Zabrza są inwestycje. W latach 2010-2012 miasto Zabrze wydało łącznie około 133 mln EUR na gospodarkę komunalną oraz transport i usługi. Nakłady na gospodarkę mieszkaniową w tym czasie wyniosły ponad 44 mln EUR. W latach 2012-2014 Miasto zwiększało wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska (wyniosły one odpowiednio 6,1%, 11,4% i w 2014 roku osiągnęły 15,9% ogółu wydatków) oraz gospodarkę mieszkaniową (8,2%, 7,8% i w 2014 roku osiągnęły 9,3%). W 2014 roku Miasto zmniejszyło wydatki na transport i łączność. W latach 2009-2014 wydatki majątkowe z budżetu miasta wyniosły ogółem 1 493,9 mln zł.

W 2014 roku, wydatki Zabrza na przestrzeni lat stale rosły (w 2012 r. osiągnęły ponad 734 mln zł, w 2013 r. ponad 825 mln zł, a w 2014 ponad 888 mln zł).⁴

Tabela 12. Wydatki majątkowe i inwestycyjne Zabrze w latach 2009-2014.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wydatki Zabrze ogółem (w mln zł)	952,9	842,0	641,9	734,7	825,4	888,1
Wydatki majątkowe Zabrze ogółem (w mln zł)	454,3	318,1	96,7	148,5	219,5	256,8
Wydatki majątkowe inwestycyjne Zabrze (w mln zł)	352,6	305,0	86,7	119,5	188,5	209,0
Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem (%)	37,0	36,2	13,5	16,3	22,8	23,5

Źródło: GUS

O kondycji zabrańskich przedsiębiorstw decydują nakłady inwestycyjne. W 2014 r. wyniosły one 663,7 mln zł, a wartość brutto środków trwałych ogółem w przedsiębiorstwach wyniosła w tym samym czasie około 9.772,1 mln zł. Nakłady inwestycyjne ogółem w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły w Zabrzu około 3.732,3 zł, a wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach ogółem w przeliczeniu na jednego mieszkańca stanowiła kwotę 55.151,2 zł.

³ Na podstawie badań sondażowych dotyczących kształtowania postaw przedsiębiorczych przeprowadzonych w lutym 2014 roku wśród uczniów 8 zabrańskich szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych przez Zabrańskie Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości. W badaniu wzięło udział 971 uczniów.

⁴ Na podstawie sprawozdań z wykonania budżetów Zabrza, <http://www.um.zabrze.pl/mieszkancy/budzet-miasta>

Tabela 13. Aktywność inwestycyjna przedsiębiorstw w Zabrze.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (w mln zł).	570,3	472,3	488,8	590,4	652,6	663,7
Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach (w mln zł).	6.687,7	7.219,0	8.412,5	8.775,2	8.967,9	9.772,1
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (w zł).	3.033,0	2.597,4	2.703,0	3.282,0	3.648,3	3.732,3
Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (w zł).	35.635,0	39.797,0	46.650,6	48.900,0	50.278,4	55.151,2

Źródło: GUS

Porównując potencjał Zabrze z 19 miastami w województwie śląskim pod względem nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach w przeliczeniu na jednego mieszkańca Miasto plasuje się na 11 miejscu. Na pierwszym miejscu w 2011 roku znalazło się miasto Tychy (11,5 tys. zł), potem Gliwice (8,5 tys. zł) i Katowice (7,6 tys. zł). Zważywszy na fakt, że liczba przedsiębiorców w Tychach jest o prawie 3000 niższa, a nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na jednego mieszkańca są o 9 tys. zł wyższe wskazuje to na znacznie gorszą kondycję przedsiębiorców z Zabrze.⁵

Natomiast w 2013 roku nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły 3,6 tys. zł, utrzymując się na 11 miejscu wśród innych miast województwa, równocześnie osiągając pozycję poniżej średniej województwa śląskiego, która wyniosła 4,1 tys. zł.⁶ Powyższe dane obrazują potencjał przedsiębiorstw, które zainwestowały w Zabrze. Z jednej strony poziom nakładów inwestycyjnych w porównaniu do miast województwa nie jest wysoki, z drugiej strony, od kilku lat wartość nakładów inwestycyjnych w zabrzańskich przedsiębiorstwach rośnie.

⁵ Na podstawie danych z raportu „Nakłady inwestycyjne i środki trwałe w województwie śląskim w 2011 r.” Urząd Statystyczny w Katowicach.

⁶ „Nakłady inwestycyjne i środki trwałe w województwie śląskim w 2013 roku”, Urząd Statystyczny w Katowicach, grudzień 2014.

1.1.4. Demografia

W 2012 roku ludność w wieku poprodukcyjnym wynosiła 18,8% ogółu ludności, a w 2014 już 20,1% ogółu ludności.⁷

Tabela 14. Struktura wiekowa mieszkańców Zabrze w 2014 r.

Grupa wiekowa	0-6	7-19	20-64	64 i więcej
Liczba mieszkańców	11.291	20.005	116.577	29.315

Źródło: GUS

W latach 2012 – 2014 saldo migracji wewnętrznych ludności w Zabrzu utrzymywało się na ujemnym, lecz stałym poziomie (na 1000 mieszkańców wyniosło w 2012 roku - 4,4, w 2013 roku - 5,1 oraz - 4,7 w 2014 roku).⁸

Tabela 15. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w Polsce, na Śląsku i w Zabrzu.

Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Polska	0,86	0,9	0,34	0	-0,46	0
woj. śląskie	-0,15	0	-0,63	-0,97	-1,37	-1,11
Zabrze	0,28	0,75	-0,91	-0,79	-1,31	-0,97

Źródło: GUS

Przyrost naturalny w Zabrzu od 2011 roku jest ujemny, w 2013 roku osiągnął najniższy poziom (-1,31 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców), podobnie jak w całym województwie śląskim. Poziom urodzeń w stosunku do zgonów w Zabrzu i na Śląsku przyjmuje niższe wartości od wartości dla całego kraju, gdzie przyrost naturalny jest dodatni lub pozostaje na poziomie zerowym (jak w latach 2012 i 2014). Niemniej, na przestrzeni lat, odnotowuje się spadek liczby urodzeń w stosunku do liczby zgonów zarówno w całym kraju, jak i w całym województwie śląskim oraz w Zabrzu.

1.1.5. Infrastruktura

Dzięki korzystnemu położeniu w pobliżu skrzyżowania autostrad A1 i A4 oraz połączeniu z Drogową Trasą Średnicową, szczególnie atrakcyjnie jawią się tereny gminne przeznaczone pod inwestycje położone w obrębie Miasta. Tereny te posiadają dużą powierzchnię, co umożliwi lokowanie nawet największych inwestycji. Zabrze realizuje program związany z wprowadzeniem standardów i norm unijnego prawa w dziedzinie ochrony środowiska. Jest on bezpośrednio związany z budową sieci kanalizacji i wodociągów, współfinansowaną przez Fundusz Spójności w ramach projektu pn. „Poprawa gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Zabrze”.

1.1.6. Wsparcie inwestorów

W Zabrzu stworzono system wspierania inwestorów, którzy fachowej pomocy w realizacji swoich projektów mogą poszukiwać w trzech miejscach:

- Biuro ds. Inwestorów na czele z Pełnomocnikiem Prezydenta Miasta ds. Inwestorów

⁷ Na podstawie danych GUS, Statystyczne Vademecum Samorządowca 2015, Urząd Statystyczny w Katowicach.

⁸ Na podstawie danych GUS, Statystyczne Vademecum Samorządowca 2015, Urząd Statystyczny w Katowicach

- Zabrzańskie Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości
- Zabrzańska Agencja Realizacji Inwestycji Sp. z o.o.

Warto zaznaczyć, że w procesie pozyskiwania inwestorów ważną rolę odgrywają również instytucje samorządu gospodarczego i organizacje przedsiębiorców w Zabrzu, jak np. Zabrzański Oddział Regionalnej Izby Przemysłowo-Handlowej w Gliwicach.

W przyciąganiu nowych inwestorów do Zabrza swój wkład mają instytucje o zasięgu wojewódzkim oraz ponadregionalnym, do których zaliczyć możemy m.in.: Katowicką Specjalną Strefę Ekonomiczną S.A. (część podstrefy gliwickiej zlokalizowana jest w Zabrzu), Regionalną Izbę Gospodarczą w Katowicach, czy też Polską Agencję Informacji i Inwestycji Zagranicznych.

Nowym elementem systemu wspierającego przyciąganie inwestorów do Zabrza mogą stać się dwa nowo utworzone w 2014 roku podmioty na mapie miasta: Inkubator AIP Zabrze oraz Śląski Park Technologii Medycznych Kardio-Med Silesia. Pierwszy służy do testowania pomysłów na biznes, które w fazie preinkubacji są przygotowywane do docelowej samodzielnej działalności biznesowej oraz do związanego z nią pozyskiwania kapitału (w tym od inwestorów instytucjonalnych typu: fundusze seed'owe i Venture Capital, dużych przedsiębiorstw). Natomiast rolą drugiego z wymienionych podmiotów jest tworzenie możliwości do opracowania, testowania oraz transferu nowoczesnych technologii i innowacyjnych rozwiązań w branży medycznej (ze szczególnym uwzględnieniem obszarów związanych z leczeniem chorób serca, układu krążenia, onkologii i chorób wieku podeszłego) oraz ich komercjalizacji.

Inwestorzy mają do dyspozycji trzy witryny internetowe, na których mogą szukać informacji potrzebnych im przy podejmowaniu decyzji o rozpoczęciu na terenie Zabrza nowej działalności lub przeniesieniu jej z innej miejscowości do Zabrza. Te witryny to:

- www.siot.um.zabrze.pl
- www.dlainwestora.um.zabrze.pl
- www.um.zabrze.pl/biznes

1.2. Polityka Miasta wobec małych i średnich przedsiębiorstw

1.2.1. Podejście strategiczne

Wysoki poziom przedsiębiorczości przejawiający się dużą ilością stabilnych organizacyjnie i finansowo oraz dynamicznie rozwijających się pod względem biznesowym firm jest podstawowym warunkiem dobrobytu mieszkańców miasta. Przekłada się na rosnącą ilość atrakcyjnych i trwałych miejsc pracy, zapewnia wpływy do miejskiego budżetu, z którego zabezpieczane są wspólne potrzeby komunalne, pomaga zatrzymać w mieście ludzi w nim wykształconych, sprzyja zaangażowaniu w lokalne sprawy i inicjatywy, a wreszcie przyciąga do miasta kolejnych mieszkańców i przedsiębiorców.

Władze miasta Zabrze doskonale rozumieją wagę utrzymywania wysokiego poziomu aktywności gospodarczej podmiotów zarejestrowanych lub prowadzących działalność w granicach administracyjnych Zabrza. Wyraz temu daje przyjęta i realizowana Strategia Rozwoju Miasta Zabrze na lata 2008-2020, w której priorytety, cele ogólne i szczegółowe w sposób bezpośredni lub pośredni nastawione są na tworzenie warunków sprzyjających podejmowaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej w Zabrzu.

Tabela 16. Wyciąg ze Strategii Rozwoju Miasta Zabrze na lata 2008-2020.

Cel strategiczny	Kierunki działań
Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej miasta na rzecz wzrostu potencjału zatrudnienia.	Wyznaczenie wielkości i struktury terenów inwestycyjnych.
	Uzbrajanie w infrastrukturę techniczną terenów inwestycyjnych.
	Usprawnienie działań administracyjnych w zakresie obsługi inwestorów.
	Wspieranie poprawy użyteczności zawodowej mieszkańców poprzez kursy, przekwalifikowania, studia podyplomowe.
Stymulowanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.	Wspieranie tworzenia i rozwoju instytucji otoczenia biznesu.
	Kształtowanie aktywnych przedsiębiorczych postaw mieszkańców.
Wzmacnianie profilu gospodarczego miasta.	Tworzenie warunków ułatwiających przedsiębiorcom kontakty regionalne i międzynarodowe.
	Integracja środowisk gospodarczych.
	Wzbogacenie profilu gospodarczego miasta.
Transfer nowych technologii oraz dostęp do informacji gospodarczej.	Wspieranie przedsięwzięć innowacyjnych.
	Tworzenie warunków do kooperacji podmiotów działających w branży medycznej.
Podniesienie jakości kształcenia mieszkańców.	Wzrost znajomości języków obcych, umiejętności w zakresie obsługi Internetu, rozwijanie talentów, zainteresowań lokalną tradycją.
	Racjonalizacja kierunków kształcenia.
	Wspieranie rozwoju szkół wyższych w zakresie unowocześniania kierunków kształcenia.
Kształtowanie warunków dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego.	Zapewnienie dostępu do Internetu i wykorzystanie technologii ICT.
Poprawa dostępności komunikacyjnej miasta.	Modernizacja istniejącej infrastruktury komunikacyjnej: drogowej i kolejowej.
	Budowa nowych dróg i ulic.
Rozwój budownictwa mieszkaniowego.	Wyznaczenie oraz uzbrojenie w infrastrukturę techniczną terenów przeznaczonych pod

	budownictwo niskiej i wysokiej intensywności.
	Pozyskanie inwestorów prywatnych i społecznych, w tym TBS dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego.

Źródło: Strategia Rozwoju Miasta Zabrze na lata 2008-2020

Cele Strategii Rozwoju Miasta Zabrze na lata 2008-2020 odnoszą się do najważniejszych aspektów decydujących o atrakcyjności inwestycyjnej Miasta.

Wspomniana wyżej Strategia wskazuje też trzy główne kierunki rozwoju biznesowego Miasta, a mianowicie: turystyka przemysłowa, medycyna i sport. To oczywiście nie oznacza rezygnacji z rozwoju na terenie Zabrze wszystkich innych branż i sektorów gospodarki.

1.2.2. Promocja przedsiębiorstw

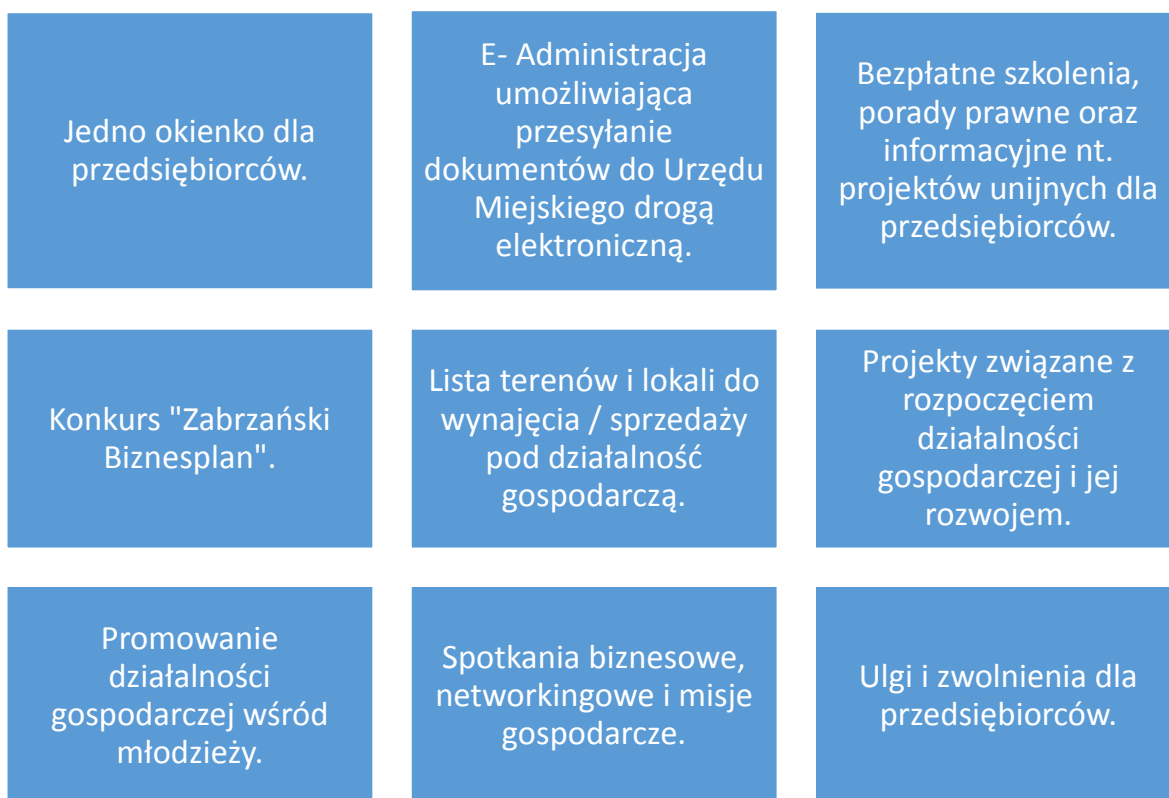
Miasto podejmuje wiele działań umożliwiających i wzmacniających promocję lokalnych przedsiębiorców, jak i zachęcających mieszkańców Miasta do zakładania własnych firm, jak np.:

- Zabrzański Biznesplan - konkurs na najlepszy biznesplan organizowany od 2013 roku, skierowany do mikroprzedsiębiorców i osób planujących rozpocząć działalność gospodarczą.
- Światowy Tydzień Przedsiębiorczości - inicjatywa gromadząca wiele instytucji państwowych i pozarządowych, firm, szkół itp. działających wspólnie na rzecz rozwoju przedsiębiorczości wśród uczniów.
- Piknik dla przedsiębiorców - impreza wystawienniczo-handlowa mająca na celu m.in. promowanie lokalnych producentów i ich produktów, nawiązanie współpracy z nowymi partnerami handlowymi oraz integrację przedsiębiorców z mieszkańcami miasta.
- „Zabrzańska Atena” - wyróżnienie przyznawane przez Prezydenta Miasta Zabrze od 2012 roku w dziedzinie Gospodarki i Przedsiębiorczości oraz Nauki i Medycyny dla osób, firm, czy instytucji, które posiadają renomę i rozstawiają dobre imię Zabrze.
- „Spotkanie Śniadanie” - cykliczne spotkania odbywające się w miesiącach letnich, których celem jest integracja społeczności lokalnych oraz współdziałanie przedsiębiorców i stowarzyszeń oraz promowanie zdrowego stylu życia.
- Jarmark Bożonarodzeniowy „Idą Święta” – cykliczna impreza, podczas której przedsiębiorcy w okresie adwentu mają do dyspozycji drewniane domki ustawione na Pl. Wolności i oferują artykuły i produkty związane ze świętami.
- Laury Umiejętności i Kompetencji – cykliczne wydarzenie skupiające środowiska gospodarcze, kulturalne i przedstawiciele korpusu dyplomatycznego, którego Zabrze jest od kilku lat gospodarzem. Celem Laurów jest wyróżnienie osób i instytucji, które w sposób szczególny zasłużyły się dla rozwoju społeczno – gospodarczego Zabrze, województwa śląskiego, Polski i Europy.
- Zabrzański Festiwal Restauracji – cykliczne wydarzenie, którego celem jest zwiększenie świadomości mieszkańców Zabrze na temat oferty lokalnych restauracji poprzez bezpośredni kontakt z restauratorami oraz integracja środowiska zainteresowanego ofertą gastronomiczną Zabrze.
- Skarbnikowe Gody - organizowane corocznie z okazji urodzin Miasta Zabrze, gdzie przedsiębiorcy mogą promować swoją działalność, np. poprzez włączenie się w korowód

otwierający imprezę. Każdego roku w wydarzeniu bierze udział kilka tysięcy mieszkańców a Święto Miasta kończy się koncertami gwiazd muzyki.

- Europejski Kongres Małych i Średnich Przedsiębiorstw – od kilku lat Miasto Zabrze jest jednym z głównych partnerów Kongresu, w ramach którego między innymi odbywają się na terenie Zabrza spotkania merytoryczne, networkingowe i biznesowe z gośćmi Kongresu z Polski i z zagranicy.
- Udział przedsiębiorców w misjach gospodarczych i spotkaniach międzynarodowych przedsiębiorców, konferencjach, targach, spotkaniach B2B, których Urząd Miejski w Zabrzu jest organizatorem lub partnerem.
- Współpraca Punktu Informacji o Mieście z przedsiębiorcami poprzez umożliwianie im promocji usług i produktów w ramach organizacji happeningów, pokazów.
- Tworzenie lub współtworzenie obszarów aktywności gospodarczych, jak np. targowisko miejskie „Pod Ratuszem”, stadion miejski- „Arena Zabrze”, czy też zabrzańska część gliwickiej podstrefy KSSE.
- Turystyka przemysłowa – Urząd Miejski jako właściciel i współwłaściciel infrastruktury turystycznej, organizator promocji i integrator współpracy z prywatnymi przedsiębiorcami nastawionymi na turystów, tworzy możliwości w zakresie rozwoju ruchu turystycznego w Zabrzu.

Wykres 1. Instrumenty wspierania przedsiębiorczości

Źródło: www.um.zabrze.pl/

1.2.3. Promocja inwestycyjna

Za promocję inwestycyjną miasta odpowiedzialny jest Pełnomocnik Prezydenta Miasta ds. Inwestorów, który kieruje Biurem ds. Inwestorów.

System wsparcia inwestorów i przedsiębiorców w Zabrzu wynika także z przyjętego przez Miasto pakietu rozwiązań pomocowych. Wsparcie udzielane jest poprzez:

- zwolnienia z podatku od nieruchomości celem wspierania nowych inwestycji lub tworzenia nowych miejsc pracy związanych z nową inwestycją na terenie Miasta Zabrze,
- pomoc w rozłożeniu na raty zaległości z tytułu czynszu najmu lub ich umorzenia,
- dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków nie stanowiących własności Miasta Zabrze,
- dofinansowania do poniesionych kosztów modernizacji ogrzewania na ekologiczne,
- ulgi podatkowe (odroczenia lub rozłożenia na raty podatku, odroczenia lub rozłożenia na raty zaległości podatkowych wraz z odsetkami za zwłokę, umorzenie w całości lub części zaległości podatkowych, odsetek za zwłokę),
- zwolnienia z mocy ustaw dotyczące podatków i opłat lokalnych.

Ponadto na terenie Zabrza znajdują się tereny gliwickiej podstrefy KSSE, gdzie swoje inwestycje lokować mogą zarówno firmy rodzime, MŚP, jak i inwestorzy zagraniczni. Przedsiębiorstwa spełniające warunki do lokowania planowanych inwestycji na terenach Specjalnych Stref Ekonomicznych (np. nowe miejsca pracy) liczyć mogą na zwolnienia podatkowe.

Do przykładowych projektów, których celem było wypromowanie terenów inwestycyjnych należących do Zabrza, a także ukazanie Miasta, jako atrakcyjnego dla potencjalnych przedsiębiorców należą:

- Zabrze – Kopalnia możliwości. Promocja terenów inwestycyjnych miasta. Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach RPO WSL 2007-2013. Projekt skupiał się na promocji oferty inwestycyjnej Zabrza, a także na zmianie postrzegania Zabrza jako miasta nieatrakcyjnego.
- Promocja terenów inwestycyjnych Miasta Zabrze. Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach RPO WSL 2007-2013. Celem projektu była promocja ośmiu terenów inwestycyjnych o łącznej powierzchni ponad 131 hektarów.
- Inwestuj w Zabrzu. Promocja terenów inwestycyjnych w sąsiedztwie stadionu im. Ernesta Pohla w Zabrzu. Projekt finansowany przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013.

1.2.4. Współpraca z innymi gminami

Zabrze jako miasto znajdujące się w samym sercu województwa śląskiego chętnie nawiązuje współpracę z innymi gminami. Przykładem jest Komunikacyjny Związek Komunalny Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego, który obejmuje swoim zasięgiem większość miast Aglomeracji Śląskiej, czy też „Tram Silesia”, czyli rozległa sieć linii tramwajowych obejmujących większość aglomeracji śląskiej, w której Zabrze ma 8,5% udziałów.

Tradycyjnym sposobem współpracy, z którego skorzystało również Zabrze, są tzw. „miasta partnerskie”. Do miast, z którymi taką współpracę nawiązało Zabrze należą: Essen, Kaliningrad, Lund, Rotherham, Sangerhausen, Seclin, Trnawa oraz Zahlé.

Ponadto Urząd Miejski w Zabrzu regularnie wymienia dobre praktyki w zakresie możliwości wspierania przedsiębiorców z innymi miastami jak np. Dąbrową Górniczą, Gdynią, Koninem, czy Chorzowem.

1.3. Miękkie przewagi lokalizacyjne Zabrza

1.3.1. Infrastruktura społeczna

Szkolnictwo

W obszarze edukacji na podstawowym poziomie czynnikiem sprzyjającym podejmowaniu działalności gospodarczej na terenie miasta Zabrze jest infrastruktura zapewniająca opiekę nad dziećmi zarówno osobom zatrudnionym (uelastycznia to rynek pracy), jak i pracodawcom (zwłaszcza mikroprzedsiębiorcom). Miasto reaguje na bieżąco na ww. potrzeby podejmując ciągłe działania w tym obszarze. Wpływ na szkolnictwo ma jednak wiele czynników niezależnych od Miasta, takich jak np. demografia, czy ustawodawstwo. Warty odnotowania jest fakt, iż w Mieście powstała Międzynarodowa Szkoła Podstawowa w Zabrzu, w której dzieci uczone są w oparciu o polską i brytyjską podstawę programową.

Kształcenie zawodowe

W rejestrze instytucji szkoleniowych prowadzonych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zarejestrowanych jest 57 firm szkoleniowych⁹ zarejestrowanych na terenie miasta Zabrze. Zatem możliwości podnoszenia kompetencji w Zabrzu są niezwykle różnorodne dzięki licznym firmom zajmującym się szkoleniami i kursami o przeróżnej tematyce.

Ponadto w Zabrzu działa Centrum Kształcenia Praktycznego i Ustawicznego, będące publiczną placówką oświatową prowadzącą szkolenia, zajęcia praktyczne i praktyki zawodowe dla uczniów i słuchaczy zabrzańskich szkół zawodowych oraz średnich, a także bezpłatne kształcenie osób dorosłych. Ośrodek dysponuje wieloma pracownikami dydaktycznymi. 29 listopada 2013 roku Centrum Kształcenia Praktycznego i Ustawicznego w Zabrzu podpisało umowę o współpracy z firmą Abplanalp Consulting. Współpraca polega na utworzeniu na terenie miasta Centrum Szkoleniowego HAAS (HTEC) oraz Haas Factory Outlet (HFO). Celem przedsięwzięcia jest:

- stworzenie uczniom/słuchaczom zabrzańskich szkół i placówek oświatowych możliwości kształcenia się w zakresie programowania i eksploatacji obrabiarek sterowanych numerycznie z wykorzystaniem najnowocześniejszych technologii, maszyn, narzędzi i materiałów światowego producenta HAAS,
- podejmowanie wspólnych przedsięwzięć edukacyjno-prezentacyjnych dla uczniów i lokalnego środowiska przedsiębiorców,
- propagowania wiedzy na temat urządzeń firmy HAAS,
- współpraca w pozyskiwaniu środków zewnętrznych w celu realizacji wspólnego przedsięwzięcia.

Na terenie Zabrza działa też 10 publicznych szkół zawodowych.

⁹ Źródło: <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/rejestr-instytucji-szkoleniowych>

Prężnie działa również Cech Rzemieślników Małej i Średniej Przedsiębiorczości oraz Pracodawców w Zabrze, który zapewnia programowanie i organizowanie przygotowania zawodowego dla uczniów, a Mistrzowie w Cechu szkolą młodzież w wielu zawodach.

Szkoły wyższe

Na terenie miasta zlokalizowane są wydziały uczelni, które mają siedziby poza Zabrzem: Politechnika Śląska - Wydział Organizacji i Zarządzania oraz Wydział Inżynierii Biomedycznej, Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach Wydział Lekarski z Oddziałem Lekarsko-Dentystycznym w Zabrze Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny Akademii Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach, Wyższa Szkoła Techniczna w Katowicach (Wydział Zamiejscowy w Zabrze) - Wydział Mediów, Aktorstwa i Reżyserii, Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego Wydział Zamiejscowy w Zabrze.

Ochrona zdrowia

Na terenie Miasta zlokalizowane są instytucje ochrony zdrowia o znaczeniu lokalnym, regionalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym. Instytucje te działają w ramach Samodzielnych Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej, Niepublicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej, Wojewódzkiego Pogotowia Ratunkowego itd.

Największymi i najbardziej znanymi publicznymi instytucjami są: Śląskie Centrum Chorób Serca, Szpital Miejski w Zabrze, Szpital Kliniczny Nr 1 im. prof. Stanisława Szyszko Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach oraz Szpital Specjalistyczny w Zabrze. Wymienione instytucje stanowią jednocześnie ważny element całego sektora medycznego w Zabrze.

W zakresie ochrony zdrowia nie można pominąć działających na terenie Zabrze ośrodków naukowo-badawczych takich jak np.: Śląski Uniwersytet Medyczny, Fundacja Rozwoju Kardiologii im. prof. Zbigniewa Religi czy też Instytut Techniki i Aparatury Medycznej ITAM.

Rekreacja i sport

Na terenie Zabrze znajduje się wiele ogólnodostępnych obiektów, takich jak:

- place zabaw (42 obiekty),
- boiska wielofunkcyjne (20 obiektów),
- siłownie (9 obiektów),
- skate parki (5 obiektów).

Wyżej wymienionymi obiektami administruje Wydział Infrastruktury Komunalnej Urzędu Miejskiego w Zabrze.

Ponadto Zabrze kojarzone jest z obiektami sportowo-rekreacyjnymi, jakimi są baseny. W dzielnicy Centrum Południe znajduje się Aquarius, a w dzielnicy Osiedle Mikołaja Kopernika Aquarius Kopernik, zarządzane przez Zabrzeński Kompleks Rekreacji będący jednostką budżetową miasta. Natomiast w dzielnicy Maciejów zlokalizowane jest Kąpielisko Leśne, zarządzane przez Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji.

Przebudowywany Stadion im. Ernesta Pohla – Arena Zabrze, jest wizytówką Zabrze, a dzięki bogatej infrastrukturze, oprócz pełnienia funkcji obiektu sportowego, będzie również miejscem prowadzenia działalności gospodarczej dla wielu przedsiębiorców.

W Zabrzu działają dwie hale widowiskowo-sportowe:

- Hala widowiskowo-sportowa MOSIR. Jest ona jednym z największych obiektów tego typu w Polsce. Obiekt został oddany do użytku w połowie lat siedemdziesiątych. Od tego czasu przeszedł gruntowną modernizację. Dyscyplinami, których uprawianie umożliwia są: piłka nożna na pełnowymiarowym boisku pod dachem, tenis ziemny na 9 kortach, koszykówka, siatkówka, squash, tenis stołowy. W obiekcie istnieje możliwość uprawiania strzelectwa sportowego. Obiekt posiada nowocześnie wyposażoną siłownię.
- Hala widowiskowo-sportowa „Pogoń”. Jest ona m.in. bazą treningową dla drużyny Superligi PGNiG szczypiornistów Górnik Zabrze Handball.

Na terenie Zabrza znajduje się Miejski Ogród Botaniczny, działający nieprzerwanie od 1938 roku, w którym na 6,5 ha zgromadzono bardzo liczną kolekcję roślin ze wszystkich stref klimatycznych świata. Obiekt ten jest najstarszym ogrodem botanicznym na Śląsku. W Zabrzu zlokalizowane są ponadto i liczne parki miejskie. Na uwagę zasługuje również Hałda w Biskupicach, która zachęca do licznych wycieczek pieszych, rowerowych, a także jest miejscem, w którym organizowane mogą być zawody moto-crossowe.

Kultura i turystyka

W Zabrzu znajduje się bogata oferta miejsc kultury, takich jak:

- Filharmonia Zabrzeńska,
- Dom Muzyki i Tańca,
- Muzeum Górnictwa Węglowego,
- Muzeum Miejskie w Zabrzu,
- Teatr Nowy w Zabrzu,
- Miejska Biblioteka Publiczna im. Jerzego Fusieckiego,
- Miejski Ośrodek Kultury w Zabrzu posiadający pięć filii: Dzielnicowy Ośrodek Kultury w Zabrzu-Biskupicach, Dzielnicowy Ośrodek Kultury w Zabrzu-Pawłowie, Dzielnicowy Ośrodek Kultury w Zabrzu-Kończycach, Kino „Roma” w Zabrzu oraz Świetlica Dzielnicowa w Zabrzu-Grzybowicach,
- Multikino.

Wśród obiektów cieszących się niezwykłą popularnością wśród turystów znajduje się Dom Muzyki i Tańca w Zabrzu, posiadający jedną z najlepszych sal koncertowych w Polsce. DMIT przyciąga ludzi niezliczonymi wydarzeniami kulturalnymi, wśród których każdy znajdzie coś dla siebie.

Głównymi elementami składającymi się na potencjał turystyczny Zabrza są obiekty służące wypoczynkowi i rekreacji, obiekty architektoniczne oraz liczne wydarzenia kulturalne. Wśród obiektów architektonicznych Zabrza ważną rolę odgrywają kościoły oraz inne obiekty sakralne.

Na terenie Zabrza odnajdą się również miłośnicy historii i muzeów. W jednym z najpiękniejszych budynków w Zabrzu - w gmachu dawnego starostwa zabrzeńskiego mieści się Muzeum Górnictwa Węglowego, w którego skład wchodzi także słynna Kopalnia Guido, Sztolnia Królowa Luiza, w tym łaźnia łańcuskowa oraz Główna Kluczowa Sztolnia Dziedziczna (w trakcie przygotowań do otwarcia dla ruchu turystycznego). Kompleks obiektów składających się na Muzeum Górnictwa Węglowego jest w tej chwili główną atrakcją turystyki przemysłowej, przyciągającą odwiedzających do Miasta.

W związku z powyższym naturalnym kierunkiem rozwoju infrastruktury wokół Muzeum Górnictwa Węglowego jest budowa bazy hotelowej (hostel Guido, rozbudowa hotelu Diament) i gastronomicznej, a także innych obiektów ruchu turystycznego. W związku z tym ciekawym trendem możliwym do wykorzystania w Zabrzu jest też organizowanie przestrzeni na potrzeby organizacji konferencji i imprez masowych w obiektach przemysłowych.

Na mapie zabrzańskich muzeów znajduje się także Muzeum Miejskie, w którym na szczególną uwagę zasługuje Dział Plastyki Nieprofesjonalnej. Natomiast fani motoryzacji chętnie odwiedzą Muzeum Pojazdów Zabytkowych, mieszczące się na terenie Skansenu Górniczego Królowa Luiza.

Fani piłki nożnej również będą zadowoleni z możliwości zwiedzenia Areny Zabrze (Stadion im. E. Pohla), będącego stadionem Klubu Sportowego Górnik Zabrze, a liczne zawody i turnieje organizowane w Hali Widowiskowo-Sportowej „Pogoń” oraz Hali Widowiskowo-Sportowej Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji przyciągną do Miasta wielu fanów sportu.

Obiektem należącym do Szlaku Zabytków Techniki jest również Szyb „Maciej” należący do zespołu obiektów dawnej Kopalni Węgla Kamiennego Concordia. Warto również wspomnieć o szlaku architektury modernistycznej, Domu Kawalera, halach fabrycznych Donnersmarcka, stalowych domach i osiedlach: Ballestrema i Donnersmarcka.

Obiekty turystyczne, muzealne i teatralne na terenie Zabrze, biorą udział w corocznych wydarzeniach typu: Święto Szlaku Zabytków Techniki – Industriada, Noc Muzeów, czy Metropolitarna Noc Teatrów.

W Zabrzu dostępne są miejsca noclegowe o różnym standardzie, zaczynając od hotelu czterogwiazdkowego, poprzez hostele na pokojach gościnnych kończąc.

1.3.2. Rynek pracy

Zbiorcze informacje na temat rynku pracy w Zabrzu oraz skali działań podejmowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Zabrzu w celu jego aktywizacji prezentuje poniższa tabela.

Tabela 17. Rynek pracy w Zabrzu.

Wyszczególnienie	Rok						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba bezrobotnych pozostających w ewidencji w dniu 31 grudnia	7.206	7.722	7.751	8.321	8.522	7.399	5.910
Stopa bezrobocia w grudniu	11,9	12,7	12,5	13,8	13,9	12,4	10,2
Liczba ofert pracy i miejsc aktywizacji zawodowej w roku	4.041	3.800	3.683	4.107	4.043	5.062	5.739
Kwota środków na programy rynku pracy - ogółem w tys. zł, w tym:	18.198,9	19.423,1	5.642,7	9.323,3	10.262,8	13.719,8	16.295,2
- na rozpoczęcie działalności gospodarczej	4.686,70	4.565,00	915,10	1.857,70	1.364,50	2.875,40	3.147,10
- na refundację kosztów utworzenia stanowisk pracy	1.958,70	2.300,80	-	757,40	640,00	1.867,40	1.388,50

Źródło: PUP

Poniżej zestawione zostały najważniejsze wskaźniki i trendy charakteryzujące rynek pracy w Zabrzu:

- W dniu 31.12.2015 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Zabrzu wyniosła 5.910 osób w tym 3.356 kobiet.
- W porównaniu do stanu z końca z końca 2009 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych zmniejszyła się o 18%.
- W ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych 56,8% (3.357 osób) stanowią kobiety. Na przestrzeni ostatniego roku, pomimo zmniejszającej się ogólnej liczby bezrobotnych, udział kobiet wśród zarejestrowanych bezrobotnych ulegał zwiększeniu.
- 40% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych stanowią osoby w wieku 18-34 lat.
- W porównaniu do poziomu województwa, wyższy jest w Zabrzu udział wśród bezrobotnych osób do 24 roku życia, niższy natomiast udział osób powyżej 45 roku życia. W ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych udział osób powyżej 45 roku życia wynosi w Zabrzu 38,2%. W skali całego województwa wskaźnik ten przyjmuje nieco wyższy poziom (38,7%).
- Wśród bezrobotnych powyżej 45 roku życia ponad trzy czwarte (77,1%) stanowią osoby w wieku powyżej 50 lat, kwalifikowane jako osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Analizowana grupa charakteryzuje się niższym niż w całej populacji bezrobotnych udziałem kobiet. Wśród bezrobotnych powyżej 50 roku życia kobiety stanowią 44,32%, wśród bezrobotnych powyżej 45 roku życia 31,0%.
- Co czwarty spośród zarejestrowanych w Zabrzu bezrobotnych pozostaje bez zatrudnienia przez okres od 1 do 3 miesięcy. Najdłuższy, przekraczający 24 miesiące czas pozostawania bez zatrudnienia, dotyczy co piątego bezrobotnego.
- W Zabrzu znaczącą grupę bezrobotnych stanowią osoby z najniższym, gimnazjalnym lub poniżej, wykształceniem. Udział tej grupy wynosi w ogólnej liczbie bezrobotnych aż 41,4% (2.448 osób), podczas gdy w całym województwie jest to 28,6%. Odsetek ten wzrasta jeszcze wśród osób powyżej 50 roku życia. W Zabrzu co druga spośród osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia posiada wykształcenie gimnazjalne lub niższe.
- W ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w Zabrzu najliczniej reprezentowane są osoby posiadające od 1 do 5 przepracowanych lat (22,3%). 17,6% stanowią osoby, które pracowały do tej pory krócej niż 1 rok.
- Analiza danych dotyczących bezrobotnych w Zabrzu wykazuje wyższy w porównaniu do poziomu województwa udział osób o krótkim stażu pracy. Porównywalny jest natomiast udział osób nieposiadających żadnego stażu pracy, który wynosi około 14%.
- Wśród bezrobotnych którzy utracili zatrudnienie z przyczyn zakładu pracy, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Zabrzu, 68,5% stanowią kobiety.
- Zdecydowana większość osób bezrobotnych w Zabrzu powyżej 50 roku życia posiada długoletnie doświadczenie zawodowe. 26% stanowią osoby posiadające staż pracy długości od 10 do 20 lat, a niemal równie liczna grupa posiada staż pracy od 20 do 30 lat – 24,94%
- Analiza danych wykazuje, iż bezrobotni powyżej 50 roku życia to osoby najdłużej ze wszystkich grup wiekowych pozostające bez pracy. Udział osób pozostających bez zatrudnienia powyżej 24 miesięcy w tej grupie wynosi 28,56%, co stanowi o 12,0% więcej niż wśród bezrobotnych z przedziału wieku od 18 do 44 lat.
- Wskaźnik udziału osób do 30 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych w Zabrzu równy 27,0% należy do nieco wyższych niż w województwie. W populacji bezrobotnych w województwie łączny udział osób do 30 roku życia wynosi 25,7%.

- Wśród bezrobotnych do 30 roku życia przeważający udział mają kobiety. Odsetek kobiet wśród bezrobotnych do 30 roku życia wynosi 67,96%.
- 40% bezrobotnych do 30 roku życia to osoby posiadające gimnazjalne lub niższe od gimnazjalnego wykształcenie. Niemal 20% bezrobotnych z tej grupy posiada wykształcenie policealne lub średnie zawodowe, natomiast 13,52% wynosi udział osób z wykształceniem wyższym.
- 33,1% bezrobotnych poniżej 30 roku życia nie posiada żadnego stażu pracy.
- 10% bezrobotnych do 30 roku życia kwalifikuje się do grupy bezrobotnych długotrwale. Udział tej grupy zmniejszył się w porównaniu do stanu z 2009 roku, kiedy to długotrwale bezrobotni stanowili 33,3% bezrobotnych poniżej 30 roku życia.
- W podziale ze względu na wykształcenie, długotrwale bezrobocie osób do 30 roku życia dotyczy przede wszystkim osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym – jest to aż 45% tej grupy.

Powyższe dane zebrane zostały przez Powiatowy Urząd Pracy w Zabrzu.

1.4. Twarde przewagi lokalizacyjne Zabrze

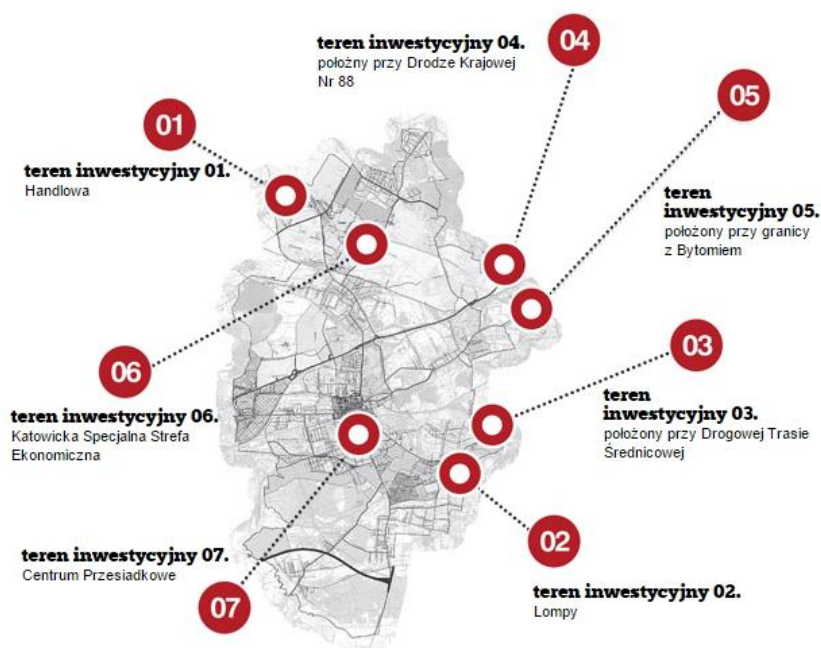
1.4.1. Tereny inwestycyjne

Aktualnie coraz większego znaczenia nabierają wolne tereny, które można przeznaczyć na cele inwestycyjne. Takie obszary stają się jednym z głównych elementów budowania lokalizacyjnej przewagi konkurencyjnej miasta. Aktualnie miasto Zabrze posiada szereg terenów inwestycyjnych, których powierzchnia osiąga ponad 222,69 ha. Znajdują się one na terenie następujących dzielnic: Grzybowice, Mikulczyce, Rokitnica, Biskupice, Zaborze, Centrum oraz Maciejów.

Na granicach trzech dzielnic: Mikulczyc, Rokitnicy oraz Biskupic, znajduje się teren inwestycyjny Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, zajmujący największą powierzchnię - 139 ha. KSSE jest terenem przeznaczonym pod inwestycje przemysłowe.

Działki o łącznej powierzchni 73 ha (31 działek, z czego 25 zlokalizowanych w Katowickiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej) brały udział w projekcie „Kompleksowe Uzbrojenie Terenów Inwestycyjnych w północnej części Miasta Zabrze – etap I” z okresem realizacji przypadającym na sierpień 2013 r.- grudzień 2015 r. Celem projektu było uzbrojenie obiektów na tych terenach o układ drogowy oraz budowę lub przebudowę kanalizacji sanitarnej, deszczowej, wodociągowej, itp. Udział terenów inwestycyjnych w takim projekcie niewątpliwie podnosi ich atrakcyjność.

Wykres 2. Mapa terenów inwestycyjnych w Zabrzu.

Źródło: <http://www.dlainwestora.um.zabrze.pl/>

W poniższej tabeli scharakteryzowane zostały tereny inwestycyjne zaznaczone na mapie.

Tabela 18. Wykaz terenów inwestycyjnych w Zabrzu.

Nazwa/ lokalizacja	Dzielnica	Przeznaczenie	Powierzchnia
01 Handlowa	Grzybowice	produkcja, przemysł, magazyny, drobna wytwórczość	12,9 ha
02 Lompy	Zaborze	tereny usługowo-produkcyjno-gospodarcze	9,46 ha
03 Teren położony na południe od kolei Gliwice-Katowice	Zaborze	tereny przemysłowe i usługowe, składy i magazyny usług logistycznych / w 2014 r. działki zbyte na rzecz spółki IKEA	5,03 ha
04 Teren położony przy drodze krajowej nr 88	Biskupice	tereny zieleni innej	6,2 ha
05 Teren położony	Biskupice	działalność	41,9 ha

przy granicy Zabrze z Bytomiem		przemysłowo-usługowa	
06 Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna	Mikulczyce, Rokitnica, Biskupice	magazyny, produkcja, przemysł	139 ha
07 Centrum Przesiadkowe	Centrum	przebudowa dworca, stworzenie węzła przesiadkowego przy utrzymaniu charakteru istniejącego sąsiedztwa	1,5 ha

Źródło: <http://www.dlainwestora.um.zabrze.pl/>

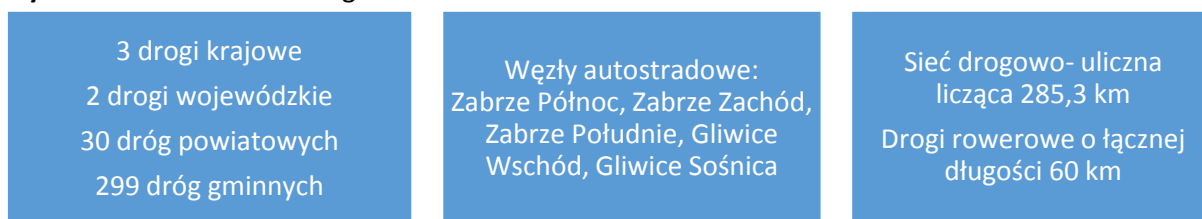
Zabrze posiada 222,69 ha powierzchni terenów inwestycyjnych. Przy powierzchni Zabrze liczącej 80,4 km², tereny inwestycyjne stanowią niecałe 3%. Dla porównania, Gliwicka podstrefa KSSE wynosi 1008 ha (największa pod względem obszaru podstrefa KSSE), natomiast podstrefa w Zabrzu jedynie 139 ha. Zabrze posiada zatem wciąż wolną przestrzeń do rozwoju oraz grunty, które mogą w przyszłości poszerzyć dostępne tereny inwestycyjne.

1.4.2. System transportowy i infrastruktura drogowa

Zabrze może poszczycić się doskonałą lokalizacją. Umieszczenie w sercu Śląska, otoczone gęstą siecią dróg, autostrad, torów kolejowych oraz łatwy dostęp do portów lotniczych bez wątplenia podnosi atrakcyjność tego miasta. W odległości nieprzekraczającej 115 km znajdują się trzy lotniska międzynarodowe: Międzynarodowy Port Lotniczy Katowice w Pyrzowicach, Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice oraz Port Lotniczy Ostrawa im. Leoša Janáčka.

Miasto skomunikowane jest z licznymi węzłami autostradowymi (na autostradach A1 i A4): Zabrze Północ, Zabrze Zachód, Gliwice Wschód, Zabrze Południe oraz najważniejszy węzeł Gliwice Sośnica. Jest też świetnie skomunikowane z innymi miastami konurbacji dzięki Drogowej Trasie Średnicowej. Podstawę sieci drogowej w Zabrzu stanowią 3 drogi krajowe, 2 drogi wojewódzkie, 30 dróg powiatowych oraz 299 dróg gminnych. Sieć drogowo-liczba w Zabrzu liczy aż 285,3 km. Dodatkowo transport w Mieście ułatwiają trasy rowerowe o łącznej długości ok. 60 km.

Wykres 3. Infrastruktura drogowa w Zabrzu.

Źródło: www.um.zabrze.pl/

Wynikiem współpracy miast Aglomeracji Górnośląskiej i sąsiednich gmin jest Komunikacyjny Związek Komunalny Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego, który obejmuje szeroki system połączeń autobusowych i tramwajowych. Przynależność do KZK GOP i położenie Zabrze w sercu województwa

śląskiego sprawia, że dotarcie do każdej dzielnicy miasta nie stanowi poważniejszego problemu. Dodatkowo lokalny i regionalny ruch pasażerski obsługiwany jest przez Koleje Śląskie Sp. z o. o. O doskonałej dostępności kolejowej Zabrze świadczy fakt, że jest ono przecięte linią kolejową E30, należąca do III Paneuropejskiego Korytarza Transportowego, łączącego ze sobą Niemcy, Polskę oraz Ukrainę. Polski odcinek tej linii mierzy 677 km i przebiega przez wiele ważnych regionów Polski.

Ponadto komunikacja jest uzupełniana przez przewoźników prywatnych oraz firmy taksówkarskie. Komunikację w mieście ułatwia także obecność linii tramwajowych stanowiących część systemu komunikacji tramwajowej konurbacji górnośląskiej.

W centrum Zabrze znajdują się płatne i bezpłatne miejsca parkingowe przewidziane dla osób podróżujących własnymi samochodami. Dodatkowo przy każdym centrum handlowym, przy atrakcjach turystycznych, instytucjach i obiektach użyteczności publicznej znajdują się dodatkowe miejsca parkingowe.

1.4.3. Infrastruktura techniczna

Na terenie Miasta zostały zrealizowane dwa ważne projekty w zakresie regulacji gospodarki wodno-ściekowej, a mianowicie:

- "Poprawa gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Zabrze" oraz
- "Poprawa gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Zabrze" – etap II.

Dzięki rozbudowie i przebudowie sieci wodociągowej zapewnione zostało bezpieczeństwo zasilania w wodę o jakości odpowiadającej normom oraz właściwy rozkład ciśnień na obszarze Miasta. Właściwą jakość parametrów wody, podawanej dla mieszkańców Zabrze, potwierdzają wyniki analiz wody

w punktach kontrolnych, zlokalizowanych na terenie Miasta. Bezpieczeństwo zasilania jest utrzymywane poprzez dywersyfikację kierunków zasilania i obniżenie awaryjności sieci.

Dzięki przebudowie oczyszczalni, na początku 2009 roku Zabrzeńskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. uzyskało koncesję na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania energii elektrycznej. W 2009 roku na oczyszczalni ścieków „Śródmieście” wyprodukowano prawie 1 500 MWh energii elektrycznej pochodzącej z biogazu traktowanego jako Odnawialne Źródło Energii. W roku 2010, po ustabilizowaniu się procesów fermentacji osadu, ilość wyprodukowanej energii elektrycznej pochodzącej z biogazu wyniosła 1 985 MWh, co stanowi ok. 34% energii elektrycznej potrzebnej oczyszczalni ścieków „Śródmieście” w ciągu roku.

Zakres rzeczowy II etapu Projektu obejmował:

- budowę i przebudowę ok. 76 km kanalizacji sanitarnej wraz z 4 przepompowniami ścieków;
- budowę i przebudowę ok. 76 km kanalizacji deszczowej;
- wykonanie hermetyzacji i dezodoryzacji wybranych elementów na oczyszczalni ścieków „Śródmieście”;
- wymianę ok. 32,5 km sieci wodociągowej;
- przebudowę ok. 320 tys. m² dróg i chodników.

Z kolei w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 w projektach "SielsiaNet - Budowa Społeczeństwa Informacyjnego w Subregionie Centralnym

Województwa Śląskiego: Miasto Zabrze" oraz „Budowa Zabrzeńskiej Szerokopasmowej Sieci Światłowodowej – etap II i III - wraz z punktem hot-spot”, współfinansowanych przez Unię Europejską, powstało 96,4 km sieci światłowodowej, 4 punkty szkieletowe, 20 punktów dystrybucyjnych oraz 175 punktów dostępowych.

1.4.4. Infrastruktura okołobiznesowa

W danym dokumencie infrastrukturą okołobiznesową określamy wszystkie podmioty mające wpływ na prowadzenie działalności gospodarczej i rozwój przedsiębiorczości w Zabrzu. Zaliczamy do nich instytucje publiczne (np. Urząd Miejski w Zabrzu, ZUS, US, PUP), samorząd gospodarczy i organizacje pracodawców.

W ramach struktur Urzędu Miejskiego w Zabrzu i podległych mu jednostek wymienić możemy m.in. Zabrzeńskie Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości, Biuro ds. Inwestorów, Wydział Zarządzania Zasobami Ludzkimi i Organizacji Pracy Urzędu, czy Powiatowy Urząd Pracy w Zabrzu.

Zabrzeńskie Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości zapewnia pomoc przy rejestracji, zawieszaniu i wyrejestrowywaniu działalności gospodarczej. Dodatkowo oferuje szeroki zakres usług doradczych, bezpłatnych szkoleń oraz promowanie przedsiębiorczości wśród mieszkańców Zabrze. Jednym ze szczególnych zadań jest współpraca z licznymi organizacjami pozarządowymi i instytucjami otoczenia biznesu, w celu rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości na terenie Zabrze.

Biuro ds. Inwestorów zajmuje się współpracą z inwestorami oraz potencjalnymi inwestorami. Ponadto sprawuje opiekę nad inwestorami w zakresie kontaktów z Urzędem Miejskim w Zabrzu, innymi instytucjami miejskimi oraz wskazanymi przez inwestorów innymi podmiotami.

Z kolei w ramach Wydziału Zarządzania Zasobami Ludzkimi i Organizacji Pracy Urzędu Zespół ds. Rozwoju Organizacji koordynuje działania mające na celu rozwój społeczeństwa informacyjnego, w tym: rozwój elektronicznych usług i szkolenia dla przedsiębiorców z zakresu e-administracji.

Istotną rolę w zakresie wspierania przedsiębiorczości na terenie Zabrze pełni też Powiatowy Urząd Pracy w Zabrzu. PUP świadczy pomoc pracodawcom w odpowiednim doborze kandydatów do pracy oraz wspiera powstawanie nowych miejsc pracy. Oferta obejmuje także krajowe i zagraniczne pośrednictwo pracy, organizację bezpłatnych szkoleń oraz refundacje części kosztów zatrudnienia osoby bezrobotnej, organizację staży, przygotowania zawodowego bezrobotnych.

Urząd Miejski w Zabrzu stawia na współpracę ze środowiskami przedsiębiorców, czego przykładem może być Rada Gospodarcza przy Prezydencie Miasta.

Do największych organizacji zrzeszających przedsiębiorców i pracodawców działających na terenie Zabrze możemy zaliczyć np. zabrzeński oddział Regionalnej Izby Przemysłowo-Handlowej w Gliwicach, Cech Rzemieślników Małej i Średniej Przedsiębiorczości oraz Pracodawców, Zabrzeńskie Stowarzyszenie Kupieckie, Zrzeszenie Transportu Prywatnego.

1.4.5. Instytuty badawcze

Do głównych instytutów badawczych na terenie Zabrze należą:

- Instytut Chemicznej Obróbki Węgla, którego celem jest stworzenie infrastruktury badawczej umożliwiającej prowadzenie badań nad procesem koksowania w skali przemysłowej.
- Instytut Podstaw Inżynierii Środowiska Polskiej Akademii Nauk w Zabrzu, będący najstarszą w Polsce placówką naukową prowadzącą badania podstawowe i stosowane w obszarze inżynierii środowiska.
- Instytut Protez Serca prowadzony przez Fundację Rozwoju Kardiologii im. Prof. Zbigniewa Religi.

We wrześniu 2015 r. na terenie Zabrze otwarty został pierwszy park technologii medycznych w województwie śląskim Śląski Park Technologii Medycznych Kardio-Med Silesia.

Funkcjonowanie ośrodka będzie skoncentrowane na następujących obszarach działalności:

- Tworzenie możliwości do opracowania, testowania oraz transferu nowoczesnych technologii i innowacyjnych rozwiązań w branży medycznej ze szczególnym uwzględnieniem obszarów związanych z leczeniem chorób serca, układu krążenia, onkologii i chorób wieku podeszłego.
- Tworzenie możliwości do komercjalizacji nowych rozwiązań w dziedzinach medycyny, ze szczególnym uwzględnieniem chorób serca, płuc, naczyń krwionośnych, onkologii i chorób wieku podeszłego.
- Stymulowanie rozwoju nowych, innowacyjnych podmiotów gospodarczych działających w branży medycznej.
- Rozwój współpracy pomiędzy instytucjami naukowo-badawczymi i przedsiębiorstwami działającymi w branży medycznej.
- Poprawa standardów leczenia w zakresie chorób serca, układu krążenia i chorób wieku podeszłego wynikająca z rozwoju nowoczesnych technologii.
- Stworzenie przestrzeni do prowadzenia wielokierunkowych badań z zastosowaniem nowoczesnych technologii, innowacyjnych rozwiązań wraz z transferem wiedzy w medycynie.
- Prowadzenie działalności edukacyjnej związanej z profilem działalności jednostki.
- Tworzenie w ramach współpracy wielośrodkowej „Narodowego Centrum Telemedycyny”.

W kolejnym etapie rozwoju spółki Kardio-Med Silesia Sp. z o.o. planowany jest rozwój w kierunku „Utworzenie Śląskiego Instytutu Medycyny Wieku Podeszłego, Chorób Środowiskowych i Cywilizacyjnych”.

Miasto Zabrze prowadzi też ścisłą współpracę z Centrum Innowacji i Transferu Technologii Politechniki Śląskiej, podmiotem pośredniczącym w transferze technologii pomiędzy nauką i biznesem.

1.4.6. Lokalny rynek obrotu nieruchomościami

Obrót nieruchomościami Miasta i Skarbu Państwa na terenie Zabrze należy do właściwości Wydziału Obrotu Nieruchomościami Urzędu Miejskiego w Zabrzu. Do zakresu zadań tego wydziału należą w szczególności: zbywanie nieruchomości, w tym nieruchomości lokalowych, zamiana nieruchomości, a także nabywanie nieruchomości na rzecz Miasta i Skarbu Państwa, znoszenie współwłasności nieruchomości, przekształcanie prawa użytkowania wieczystego nieruchomości w prawo własności.

Na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Zabrzu znajduje się zakładka „Lokale do wynajęcia”, gdzie znajdują się informacje o lokalach zarówno do wynajęcia, jak i na sprzedaż (np. sprzedaż nieruchomości gruntowych). Na stronie zgromadzone są informacje o lokalach, którymi zarządza Miasto Zabrze, Zabrzańska Spółdzielnia Mieszkaniowa, Jednostka Obsługi Finansowej Gospodarki Nieruchomościami, Zarząd Budynków Mieszkaniowych Towarzystwo Budownictwa Społecznego oraz inne instytucje i przedsiębiorstwa chcące udostępnić lokal do prowadzenia działalności gospodarczej. „Lokale do wynajęcia” to zakładka dla osób zainteresowanych udostępnieniem swojego ogłoszenia o wynajmie lub sprzedaży lokalu, jak i dla osób chętnych do skorzystania z oferty, zawierająca wszystkie potrzebne informacje o lokalu: adres, powierzchnia, wysokość czynszu, kontakt i własność oraz zdjęcia ukazujące stan budynku z zewnątrz, co może zachęcić do jego wynajmu lub zakupu. Informacje w sprawie lokali na prowadzenie działalności gospodarczej udzielane są w Zabrzańskim Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości

Dodatkowo w obrocie nieruchomościami na terenie Zabrza uczestniczy kilkadziesiąt małych i średnich firm.

W Zabrzu podejmowane są inwestycje zmierzające do poszerzenia katalogu nieruchomości biurowych i dostępnych powierzchni, w których można prowadzić działalność gospodarczą. Takie powierzchnie zostaną udostępnione między innymi w kompleksie stadionu Arena Zabrze.

1.4.7. Technologie w lokalnym sektorze gospodarczym

Miasto Zabrze chętnie wykorzystuje współczesne technologie, w celu usprawnienia kontaktów z lokalnym sektorem gospodarczym, czego przykładem jest konsekwentnie realizowana strategia „eZabrze. Program budowy Społeczeństwa Informatycznego Miasta Zabrza do roku 2020+”. Dzięki prowadzonym działaniom Miasto otrzymało m.in. następujące nagrody i wyróżnienia:

- tytuł „Krajowego Lidera Innowacji i Rozwoju w 2012 r.,”
- nagrodę „Lider informatyki” przyznaną w 2013 r. w kategorii „Sektor Publiczny”,
- w 2015 r. wyróżnienie w konkursie „Lider miejskich innowacji” za realizację projektów IT i zastosowanie nowoczesnych rozwiązań wpisujących się w ideę inteligentnego miasta /gminy – „smart city”.

Wymienione wyżej nagrody zostały przyznane m.in. za uruchomienie platformy SIOT udostępniającej przedsiębiorcom dane przestrzenne oraz za „Wdrożenie Kompleksowego Systemu Obiegu Dokumentów w Gminie Zabrze w powiązaniu z SEKAP”, projektu w ramach którego m.in. udostępniono e-usługi dla przedsiębiorców. Usługi te udostępniane są na platformie SEKAP, która umożliwia mieszkańcom załatwienie e-usług publicznych w formie on-line, 24 godziny na dobę, 7 dni w tygodniu, bez wychodzenia z domu.

Polityka Miasta Zabrza skupia się również na inwestowaniu w innowacje. Budując społeczeństwo informacyjne Miasto zrealizowało inwestycje w zakresie:

- Zabrzańskich sieci szerokopasmowych, zarządzanych przez Miejski Zarząd Dróg i Infrastruktury Informatycznej, które umożliwiają jednoczesną transmisję różnorodnych usług dla administracji, przedsiębiorstw, szkół oraz odbiorców indywidualnych.
- Koordynacji wdrożeń obiegu dokumentów e-administracji dla biznesu.

- Samorządowej Elektronicznej Platformy Informacyjnej – SEPI, która poza Zabrzem działa także w ponad 150 powiatach. Pozwala na bezpieczny i szybki dostęp do informacji, integruje Urzędy Pracy, Ośrodki Pomocy Społecznej, instytucje oferujące świadczenia rodzinne, magistraty i inne.
- Komunikacji elektronicznej na poziomie jednostek samorządu terytorialnego – oznacza to nowe e-usługi, w tym udostępnione w ramach realizacji projektów „Wdrożenie Kompleksowego Systemu Obiegu Dokumentów w Gminie Zabrze w powiązaniu z SEKAP”.
- HotSpot-ów – bezprzewodowego dostępu do Internetu.
- PIAP-ów (Publicznych Punktów Dostępu do Internetu) – które przyłączono do sieci transmisji danych i sieci energetycznej.¹⁰

¹⁰ „Raport z audytu innowacyjno-technologicznego”, 2014, Górnośląska Agencja Przedsiębiorczości i Rozwoju Sp. z o.o., ITAM, Fundacja Rozwoju Kardiologii im. prof. Zbigniewa Religi

2. Analiza z przeprowadzonego badania ankietowanego

2.1. Wprowadzenie

Badanie klimatu przedsiębiorczości w Zabrzu zostało przeprowadzone w okresie od listopada do grudnia 2015 roku. Celem badania ankietowego było poznanie opinii zabrzańskich przedsiębiorców dotyczących warunków prowadzenia działalności gospodarczej w Mieście oraz uzyskanie pełniejszego obrazu lokalnej gospodarki. Wyniki ankiety miały dostarczyć władzom Miasta informacji dotyczących rzeczywistych oczekiwań i preferencji przedsiębiorców i tym samym pozwolić na lepsze zrozumienie postaw środowiska lokalnego biznesu i kształtowanie dogodniejszych warunków do rozwoju przedsiębiorczości. Głównym celem zaś jest stworzenie Lokalnego Planu Rozwoju Przedsiębiorczości dla Miasta Zabrze na lata 2016-2020.

Ankieta zawierała łącznie 11 pytań, w których przedsiębiorcy poproszeni zostali między innymi o ocenę Zabrza jako miejsca do prowadzenia biznesu, ocenę wpływu instytucji zajmujących się wspieraniem biznesu, oraz wskazanie preferowanych form wsparcia przedsiębiorczości przez lokalne władze.

2.2. Założenia przyjęte dla kalkulacji próby badawczej

Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie miasta Zabrze – 16.494.

Poziom ufności (wskaźnik ten oznacza, jak bardzo możemy być pewni uzyskanych rezultatów, $\alpha = 0,95$ oznacza, że na 95%): 95%.

Błąd maksymalny (błąd maksymalny informuje nas o tym, jaką "poprawkę" powinniśmy przyjąć. Innymi słowy, kiedy założymy błąd w wysokości 0,03 czyli 3% i przeprowadzamy sondaż wyborczy, to gdy dana partia uzyska wynik 20% poparcia, to przy naszym założeniu błędu 3%, prawdziwe poparcie może się różnić o 3%): 5%.

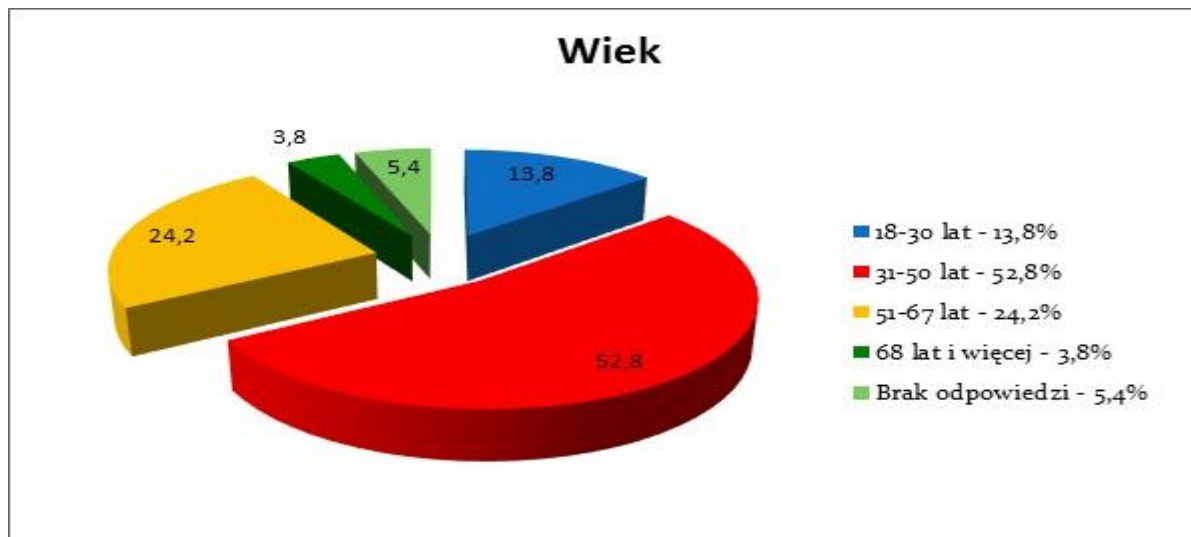
Wielkość frakcji (jeżeli szacujemy, że badana cecha występuje w 60% populacji należy podać 0,6. Gdy nie znamy wartości należy podać 0,5): 0,5.

Dla przyjętych powyżej warunków brzegowych wielkość próby badawczej wynosi 375.

2.3. Charakterystyka próby badawczej

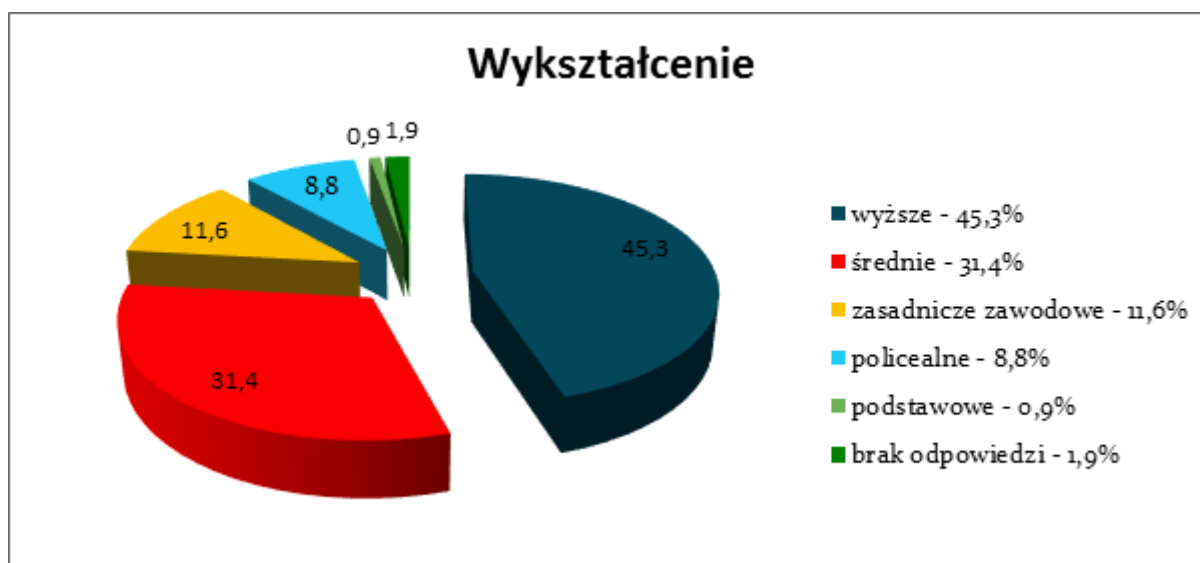
Badania ilościowe przeprowadzone zostały wśród 375 przedstawicieli firm, z czego 39,3% stanowiły kobiety, 50,3% mężczyźni, 10,4% nie udzieliło odpowiedzi.

Wykres 4. Struktura wieku respondentów.

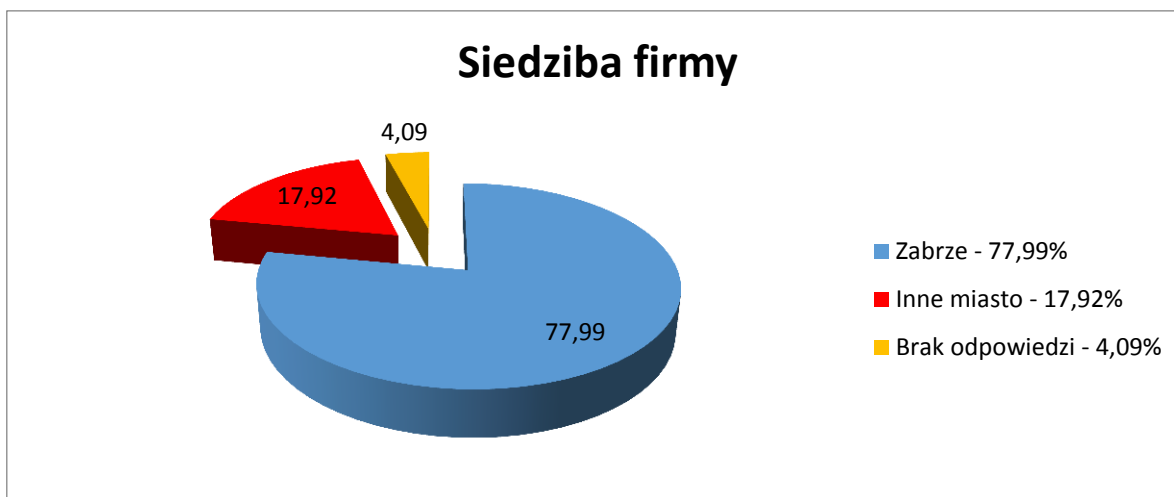
Zdecydowana większość respondentów to osoby młode (w wieku 18-50 lat), stanowią one 66,6% ogółu respondentów. Przy czym 52,8% ogółu respondentów to osoby w wieku od 31 do 50 lat, 13,8% w wieku od 18 do 30 lat. Ta druga grupa jest nieco mniej liczna przede wszystkim z uwagi na to, iż większość zakładających swoje firmy w Polsce robi to po zakończeniu okresu kształcenia, czyli przeważnie powyżej 24 roku życia. Respondentów w starszym wieku jest zdecydowanie mniej, bo 28,0% - przy czym najmniej liczna jest grupa przedsiębiorców powyżej 68 roku życia (3,8%). Taka struktura wieku jest wyjątkowo korzystna, można bowiem zakładać, że większość respondentów będzie prowadziła swoją działalność jeszcze przez wiele lat, co więcej ich wiek sprzyja podnoszeniu kompetencji.

Wykres 5. Struktura wykształcenia respondentów.

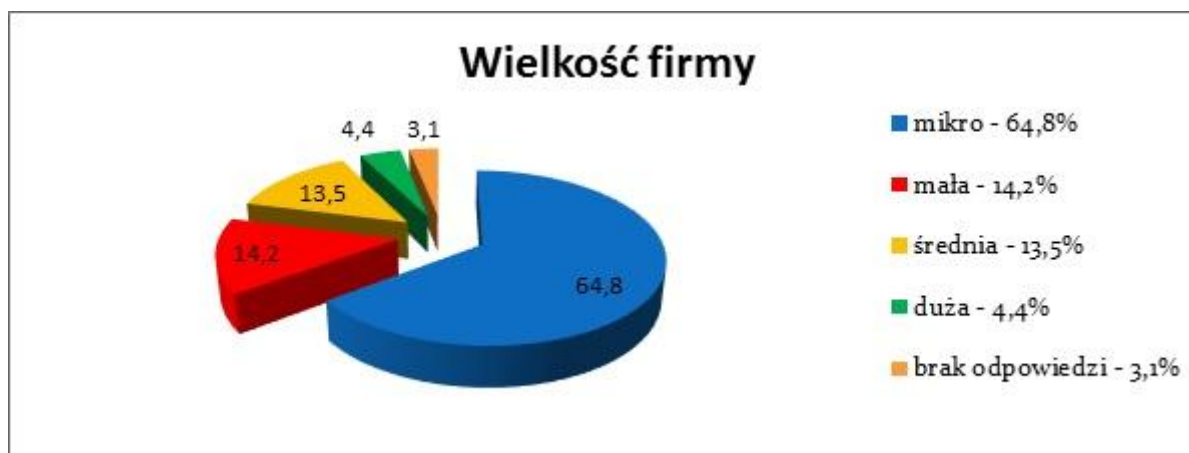
45,3% badanych ma wykształcenie wyższe. 31,4% posiada wykształcenie średnie, 11,6% zasadnicze zawodowe, 8,8% policealne, a zaledwie 0,9% wykształcenie podstawowe. Wysokie wykształcenie przedsiębiorców niewątpliwie może być sporym atutem, zwłaszcza jeśli weźmie się pod uwagę rozwój działalności ich firm, poszerzanie grona odbiorców o odbiorców zagranicznych, czy możliwości związane z sięganiem po środki pochodzące z funduszy unijnych.

Wykres 6. Siedziba firmy.

Badanie ankietowe przeprowadzone zostało wśród firm prowadzących działalność gospodarczą na terenie Zabrze. Zdecydowana większość firm objętych badaniem ma swoją siedzibę w Zabrzu – 77,99%. To informacja bardzo istotna z uwagi na cel badań. Można założyć, że są to firmy mocno zakorzenione w Mieście, których przedstawiciele doskonale znają realia prowadzenia działalności gospodarczej w Zabrzu, mają konkretne oczekiwania wobec władz miasta oraz pomysły, które ułatwiłyby w znacznym stopniu prowadzenie biznesu. Co więcej, tylko jedna firma, spośród wszystkich firm, które nie posiadają swojej siedziby na terenie Zabrze, nie podjęła się oceny prowadzenia działalności gospodarczej w tym mieście.

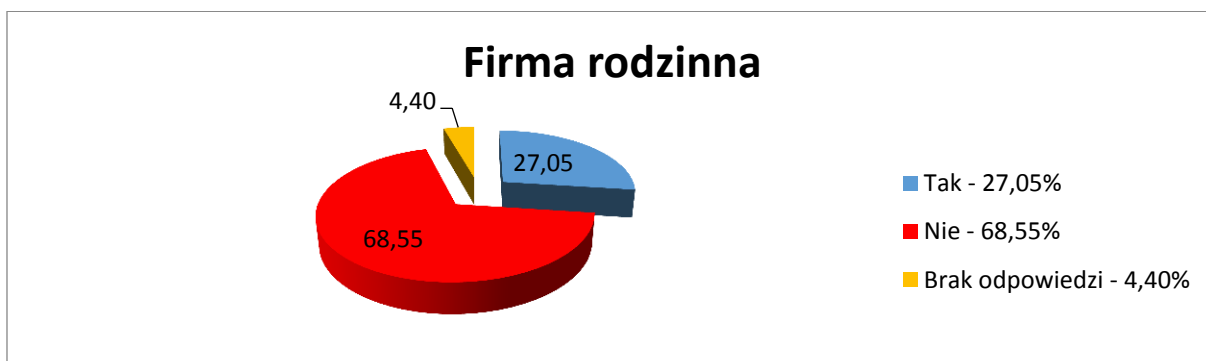
Wykres 7. Wielkość firmy.

Większość badanych stanowią przedstawiciele mikro firm zatrudniających od 1 do 9 pracowników (64,8%). W małych firmach (od 10 do 49 pracowników) pracuje 14,2% respondentów, niewiele mniej, bo 13,5% w firmach o średniej wielkości (od 50 do 249 pracowników). Zaledwie 4,4% stanowili

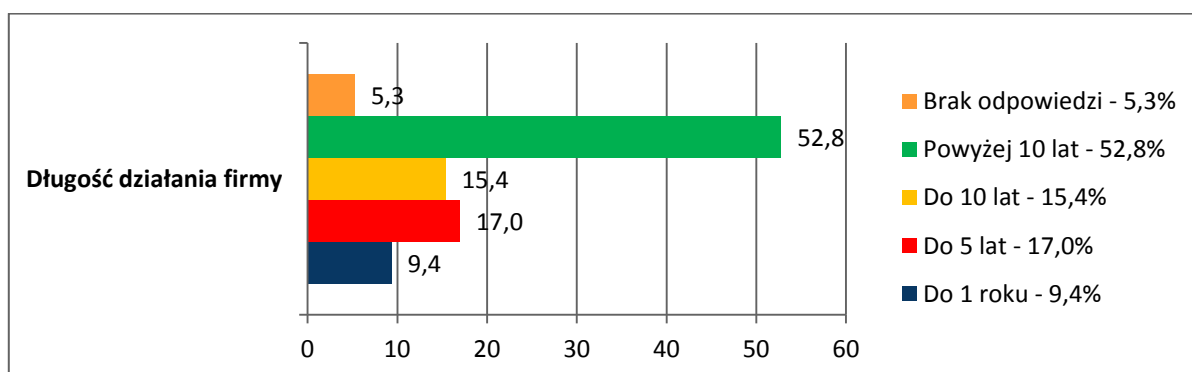
przedstawiciele dużych firm zatrudniających powyżej 250 pracowników. Warto zwrócić uwagę, że 27,0% badanych firm to małe firmy rodzinne, zatrudniające zazwyczaj 2-3 osoby. Dodatkowo na wielkość firm ma wpływ rodzaj prowadzonej przez nie działalności. Firmy usługowe w naszym kraju nie należą z reguły do największych.

Wykres 8. Firma rodzinna.

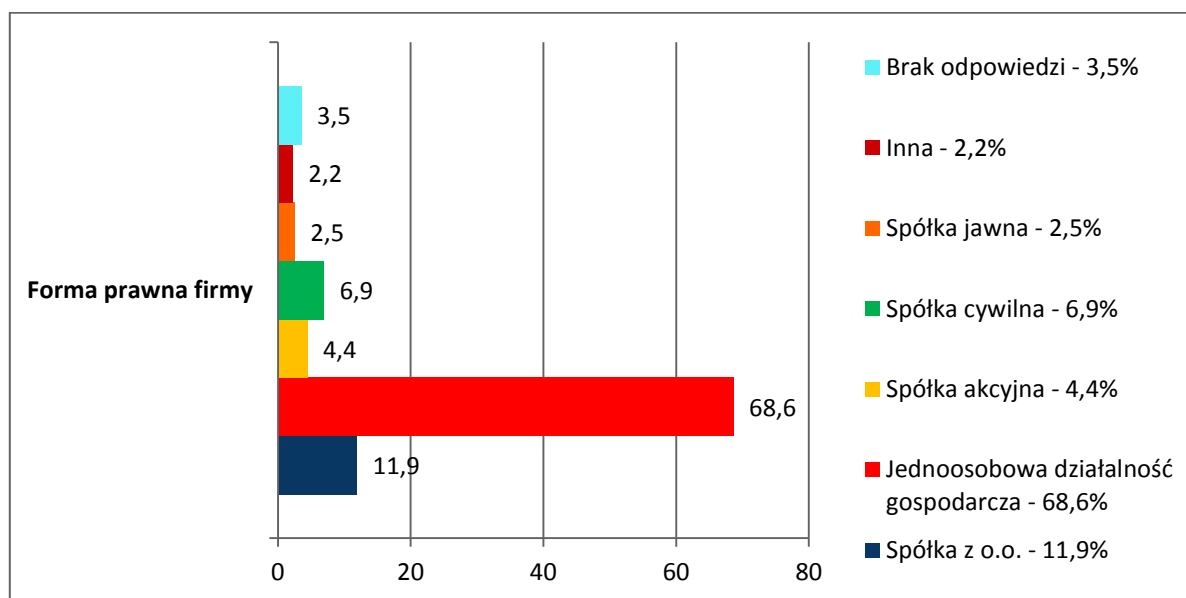
Warto zwrócić uwagę na to, iż pomimo tego, że w zdecydowanej większości w badaniach brali udział przedstawiciele mikro i małych firm, stosunkowo niewielki odsetek stanowiły wśród nich firmy rodzinne. Jest ich zaledwie 27,05%. Można powiedzieć, że to dosyć nietypowe, ponieważ zgodnie z prowadzonymi przez PwC (<http://www.pwc.pl/>) badaniami w Polsce, w zależności od tego jaką definicję przyjmujemy, do 90% firm stanowią właśnie firmy rodzinne, zatrudniające około 1,5 miliona pracowników i wytwarzające około 50% polskiego Produktu Krajowego Brutto (*Badania firm rodzinnych 2015*). Zbliżone wyniki przyniosły badania prowadzone przez PARP w 2014 roku, przy czym zwrócono w nich uwagę na to, że w przypadku firm rodzinnych stosowane są różne definicje. W typologii przedstawionej przez PARP pojawiają się definicje subiektywne, zgodnie z którymi o tym, czy firma zostanie uznana za rodzinną decyduje sam respondent; definicje strukturalne – zgodnie z którymi firmy rodzinne, to takie, w których członkowie jednej rodziny posiadają udziały większościowe; definicje funkcjonalne – podkreślające zaangażowanie w prowadzenie firmy (pracują w niej lub zarządzają nią co najmniej 2 osoby z rodziny itp.); w końcu definicje ścisłe, które wśród kryteriów jakie musi spełnić jednocześnie firma by można było uznać ją za rodzinną wymieniają: wspólnie pracujących co najmniej 2 członków rodziny, co najmniej jednego członka rodziny mającego wpływ na zarządzanie firmą i posiadanie znaczących udziałów firmy przez członków rodziny (PARP, 2014). Można zatem przypuszczać, że odsetek firm rodzinnych deklarowany przez badanych jest wynikiem przyjętych przez nich definicji subiektywnych.

Wykres 9. Długość działania firmy.

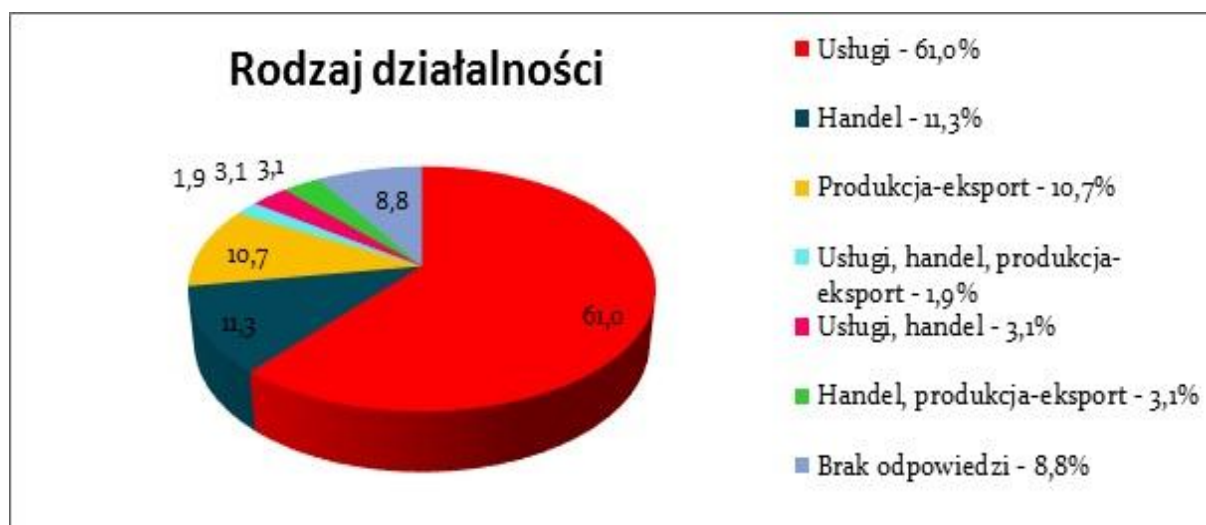
Zdecydowana większość to przedstawiciele firm, które funkcjonują na rynku dłużej niż 10 lat – 52,8%. Oznacza to, że większość firm biorących udział w badaniu to firmy dobrze zakorzenione na rynku, doświadczone, dojrzałe, świadomie formułujące oczekiwania i sygnalizujące faktyczne problemy, płynące z ich wieloletniego doświadczenia praktyki gospodarczej. Prawie 17% badanych reprezentuje przedsiębiorstwa działające na rynku do 5 lat, najmniej licznie reprezentowane są firmy działające na rynku do roku – 9,4%.

Wykres 10. Forma prawna firmy.

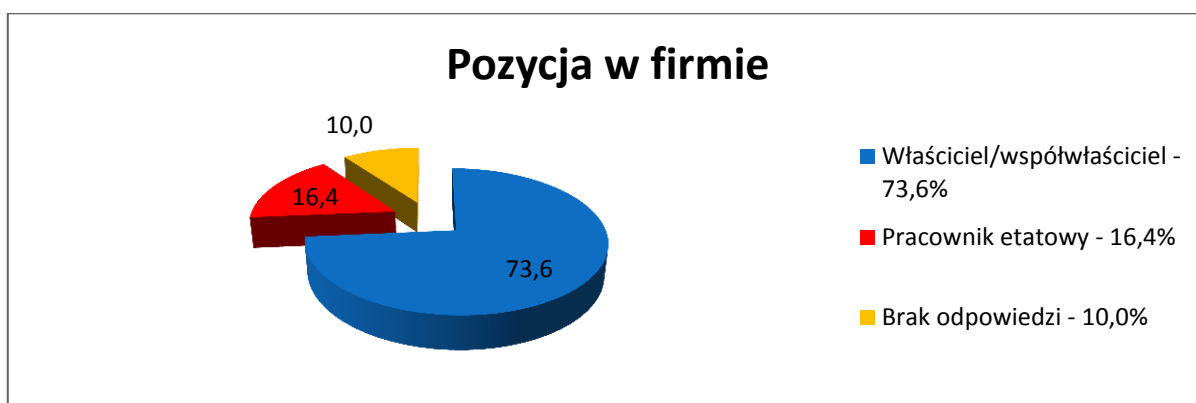
Większość badanych stanowią przedstawiciele firm prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą – 68,6%. Jest to spójne ze statystykami GUS, wg których 70% prywatnych podmiotów gospodarczych do osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Zdecydowanie mniej liczna jest grupa przedstawicieli spółek z ograniczoną odpowiedzialnością – 11,9% oraz spółek cywilnych – 6,9% i akcyjnych – 4,4%. Wśród respondentów znaleźli się również reprezentanci spółki skarbu państwa, czy spółdzielni.

Wykres 11. Rodzaj działalności firm.

Większość firm, bo aż 61% prowadzi działalność w sektorze usług, znacznie mniejsza grupa zajmuje się handlem – 11,3% i produkcją-eksportem – 10,7%. Respondenci mieli problemy z jednoznacznym wskazaniem głównej działalności swojej firmy, stąd często wskazywali więcej niż jedną formę działalności np. usługi, handel, produkcję i eksport (lub usługi i handel lub usługi, produkcję i eksport). Ten ostatni fakt jest związany najprawdopodobniej z tym, że niewielkie firmy starając się utrzymać na trudnym dla nich rynku zaczynają zwiększać liczbę świadczonych przez siebie usług. Produkcja natomiast powiązana jest ze sprzedażą, jeżeli produkt jest dobrej jakości, firma ma szansę poszerzyć swoje rynki zbytu i sprzedaje go poza granicami kraju. Częstym przypadkiem są również firmy prowadzące działalność handlową i usługową pod jednym szyldem.

Wykres 12. Pozycja w firmie.

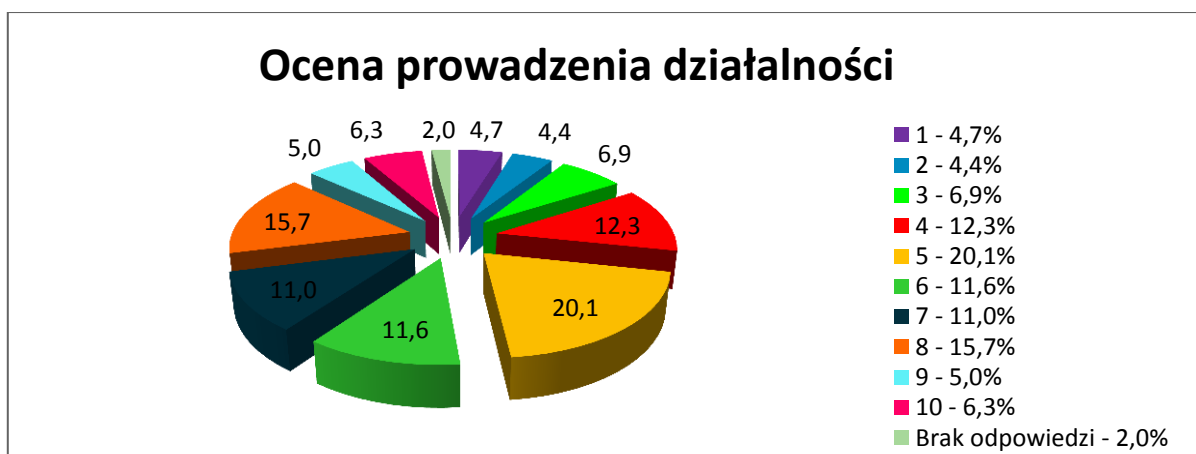
Aż 73,6% respondentów stanowili właściciele lub współwłaściciele firm, 16,4% pracownicy etatowi. Jest to istotna informacja, z tego względu, że to właśnie właściciele lub współwłaściciele firm posiadają największą wiedzę na temat klimatu dla przedsiębiorczości w mieście.

2.4. Firmy na zabrzańskim rynku

2.4.1. Ocena prowadzenia działalności gospodarczej w Zabrzu

Pierwszym problemem z jakim musieli się zmierzyć respondenci była ocena prowadzenia działalności w Zabrzu w skali od 1 do 10. Jedynka oznaczała, iż jest to bardzo trudne, dziesiątka, że prowadzenie działalności gospodarczej jest bardzo łatwe. Odpowiedzi respondentów nie są jednoznaczne.

Wykres 13. Ocena prowadzenia działalności gospodarczej na terenie Zabrza (1 – bardzo trudno, 10 – bardzo łatwo).

Najogólniej rzecz ujmując można powiedzieć, iż prowadzenie działalności gospodarczej w Zabrzu nie jest ani bardzo łatwe, ani nadmiernie utrudnione. Świadczy o tym średnia ocena działalności, która wynosi 5,6, oraz mediana policzona dla 370 respondentów (bo tylu podjęło się oceny), która wyniosła 6. Ponadto, najliczniejsza grupa respondentów oceniła prowadzenie działalności w mieście na 5 (20,1% ogółu odpowiedzi). Drugą pod względem liczebności grupę stanowili przedsiębiorcy oceniający możliwości prowadzenia działalności gospodarczej w Zabrzu na poziomie 8 punktów (15,7% wszystkich odpowiedzi)

Z punktu widzenia rozwoju przedsiębiorczości na terenie Zabrza ważne były plany firm na najbliższe lata. Dlatego poproszono badanych o ocenę w skali od 1 do 5 następujących celów: zwiększenie zatrudnienia, zdobycie nowych rynków w Polsce, zdobycie nowych rynków poza granicami państwa, pozyskanie inwestorów, zakup nieruchomości, rozwój oferty, inwestycje.

Jak się okazuje trzema najistotniejszymi priorytetami w działalności zabrzańskich firm są: rozwój oferty, zdobycie nowych rynków w Polsce oraz inwestycje. Wszystkie cele uzyskały oceny powyżej 3. Można powiedzieć, że są ze sobą wzajemnie powiązane i odzwierciedlają dobrze kondycję badanych firm. Dla przypomnienia w większości są to firmy mikro i małe, które zatrudniają od 1 do 50 pracowników. Dla ich działalności podstawą jest dopasowywanie oferty do potrzeb rynku, w tym również rozszerzanie tej oferty, co jest niemożliwe bez znalezienia nowych odbiorców. Z uwagi na wielkość firmy te skupiają się przede wszystkim na odbiorcach krajowych. Rozszerzenie działalności i oferty wiąże się z koniecznością inwestowania w firmę, zakup sprzętu, czy powiększenie siedziby firmy. Najistotniejszym priorytetem, zdaniem respondentów, było poszerzenie oferty – średnia ocena wynosiła tu 3,73, a odsetek badanych oceniających ten priorytet jako najważniejszy prawie 40%, natomiast zaledwie 5% uważało, że jest on najmniej ważny.

Wśród mniej istotnych priorytetów znalazły się: zwiększenie zatrudnienia, zdobycie nowych rynków za granicą i zakup nieruchomości. Warto zwrócić uwagę na kwestie zwiększania zatrudnienia ponieważ stanowi ono jeden z najistotniejszych wskaźników diagnozujących stan gospodarki w wymiarze ogólnokrajowym. Deklaracje przedsiębiorców dotyczące chęci zwiększenia zatrudnienia stanowią dobrą prognozę dla gospodarki.

Tabela 19. Priorytety firmy w ciągu nadchodzących 3 lat.

Priorytety firmy	Wskazania na skali 0-5 w %						Brak odpowiedzi	Średnia
	0	1	2	3	4	5		
Zwiększenie zatrudnienia	14,5	17,9	16,4	17,6	13,5	13,5	6,6	2,41
Zdobycie nowych rynków w Polsce	11,6	7,9	8,8	13,2	17,6	35,8	5,0	3,31
Zdobycie nowych rynków eksportowych	31,4	9,4	5,0	11,3	12,6	17,6	11,9	2,19
Pozyskanie inwestorów	25,2	9,4	9,7	12,8	12,8	19,5	10,4	2,42

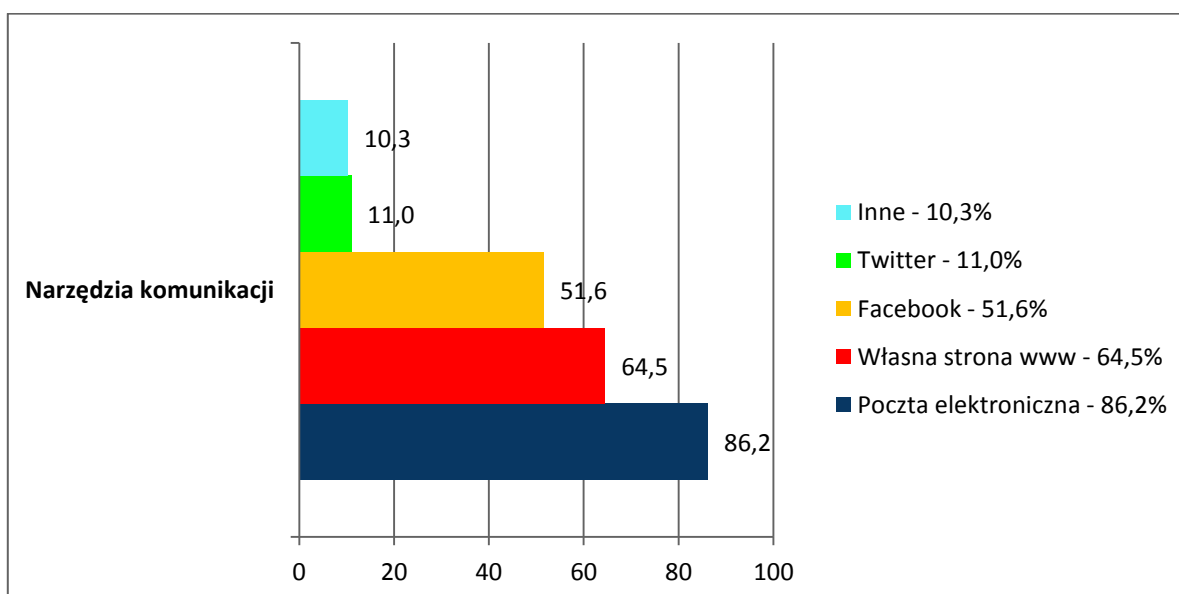
Zakup nieruchomości	32,7	15,7	11,3	11,1	9,1	8,5	11,6	1,70
Rozwój oferty	5,0	5,0	7,9	13,5	24,2	39,0	5,3	3,73
Inwestycje	12,3	9,4	7,9	16,4	19,2	22,9	11,9	3,02

Zabrzeńscy przedsiębiorcy proszeni o ocenę tego jak bardzo istotny będzie dla nich wzrost zatrudnienia w firmie w nadchodzących latach wykazują umiarkowany optymizm. Średnia ocena wynosiła 2,41, wskazujących ten cel jako priorytetowy było zaledwie 13,5% badanych.

2.4.2. Wykorzystanie nowoczesnych technologii informatyczno-komunikacyjnych

Prowadzenie działalności gospodarczej we współczesnym świecie w coraz większym stopniu oznacza konieczność komunikowania się z otoczeniem, przede wszystkim zaś z klientami przy pomocy różnego rodzaju nowoczesnych narzędzi. Jeśli jeszcze kilka lat temu wystarczała książka telefoniczna, szyld nad siedzibą i plakat, czy ulotki, obecnie niezbędne staje się komunikowanie na różnych platformach. Możliwości jest wiele, niektóre z nich są bezpłatne i wymagają jedynie zaangażowania przedsiębiorców i ich kreatywności, np. prowadzenia profilu w mediach społecznościowych, komunikowanie się z klientami poprzez czat, Skype itp. Te narzędzia komunikacji służą nie tylko prezentacji firmy, utrzymywaniu kontaktów z już posiadanymi klientami, ale również dają możliwości promocji i pozyskiwania nowych odbiorców. Standardem staje się posiadanie strony internetowej, profilu na Facebooku i Instagramie, czy korzystanie z newsletterów i list mailingowych. Nowoczesne narzędzia komunikacji dają stały kontakt z potencjalnymi klientami, pozwalają na informowanie o promocjach, czy posiadanym asortymencie, dają szansę znalezienia potrzebnej usługi przez nieznanącego miasta odbiorcę. To jakich narzędzi używają firmy świadczy w znacznej mierze o ich nowoczesności. Dlatego tak istotne wydają się wyniki dotyczące narzędzi wykorzystywanych przez zabrzeńskie firmy do komunikacji z otoczeniem, przede wszystkim z klientami.

Wykres 14. Z jakich nowoczesnych narzędzi do komunikacji z otoczeniem korzysta Pana/i firma?

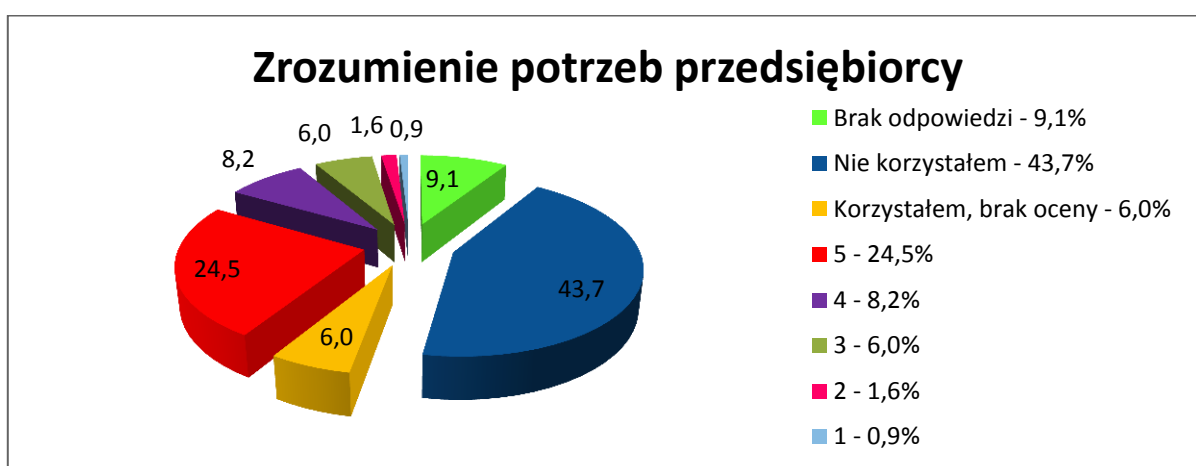
Okazuje się, że działające firmy co prawda używają nowoczesnych technologii, ale bazują na podstawowych rozwiązaniach, czyli przede wszystkim tworzą własne strony internetowe, czy wykorzystują pocztę elektroniczną. Znacznie rzadziej wykorzystują portale społecznościowe. Aż 86,2% respondentów używa do kontaktów z otoczeniem poczty elektronicznej. Ponad połowa (64,5%) posiada własną stronę internetową, a 51,6% posiada fanpage na Facebooku. 11,0% wykorzystuje do komunikacji Twittera. 10,4% badanych wybrało odpowiedź „Inne” – najczęściej wymieniając telefon (1,9%), Instagram (0,9%), LinkedIn (0,9%) i Google (0,9%). Pojedyncze osoby wskazywały na: foldery, ulotki, banery, giełdy i portale branżowe, Freshmail’a itp.

2.4.3. Ocena instytucji mających wpływ na działalność przedsiębiorstw

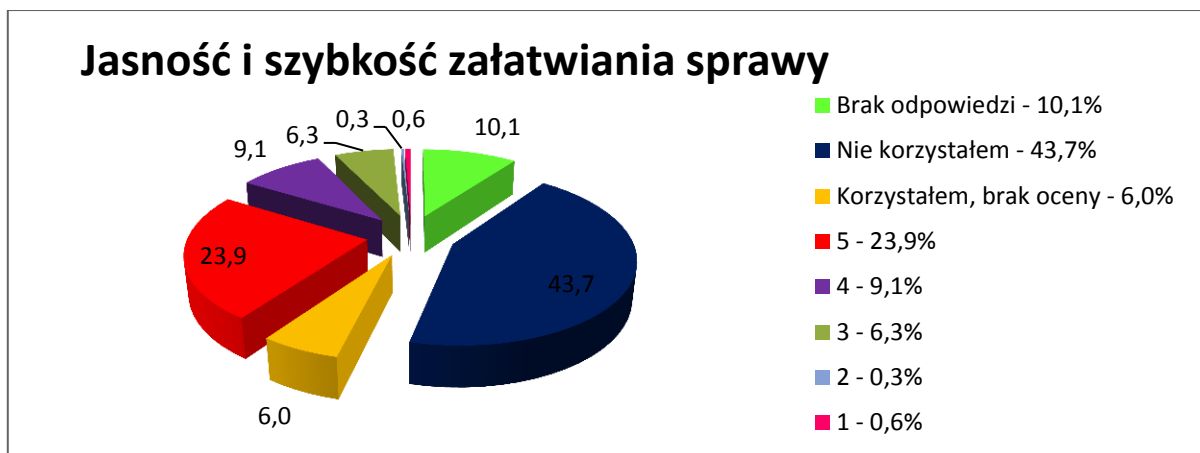
Istotną rolę odgrywa ocena administracji publicznej, z którą przedsiębiorcy spotykają się często w ramach swojej działalności. Takiej ocenie poddane zostały: Zabrzeńskie Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości, Urząd Skarbowy w Zabrzu, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Zabrzu, Powiatowy Urząd Pracy w Zabrzu.

Zabrzeńskie Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości powołane zostało z inicjatywy Prezydenta Zabrza i stanowi wydział tutejszego Urzędu Miejskiego. Do zadań wydziału należy między innymi: zapewnienie profesjonalnej i kompleksowej obsługi przy rejestracji, zawieszaniu i wyrejestrowaniu działalności gospodarczej, wspieranie przedsiębiorców oraz osób planujących założenie działalności gospodarczej, udzielanie informacji o instrumentach wsparcia finansowego na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczej, współpraca z organizacjami, instytucjami, przedsiębiorcami i innymi podmiotami w celu rozwoju przedsiębiorczości w mieście, tworzenie programów z zakresu pomocy przedsiębiorcom i wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, koordynacja działań związanych z organizacją konkursu „Zabrzeński Biznesplan”, organizacja wydarzeń promujących rozwój przedsiębiorczości w mieście, koordynacja działań związanych z organizacją szkoleń w ramach rozwoju przedsiębiorczości w mieście.

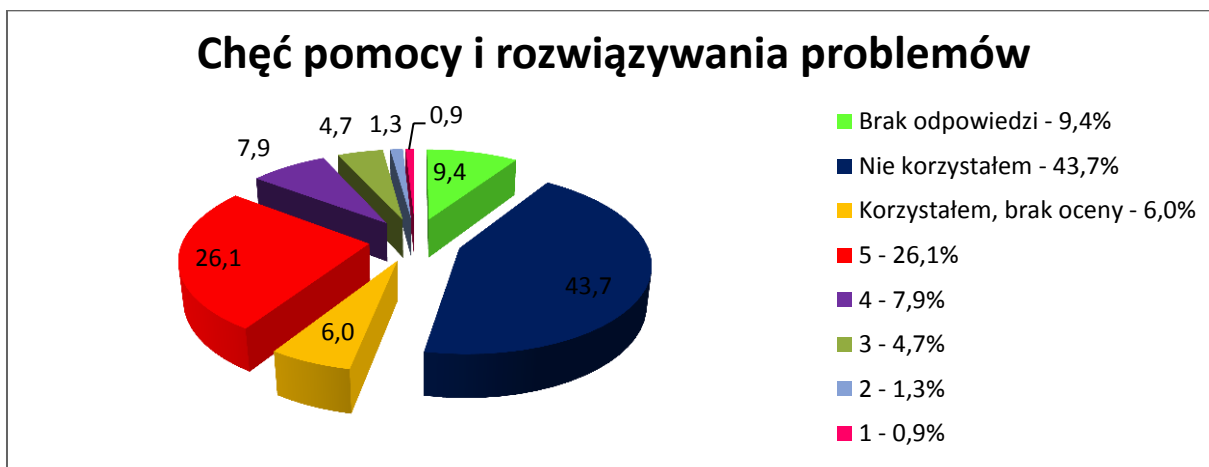
Wykres 15. Ocena pracowników Zabrzeńskiego Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości – Zrozumienie potrzeb przedsiębiorcy (1 – najgorsza, 5 – najlepsza).

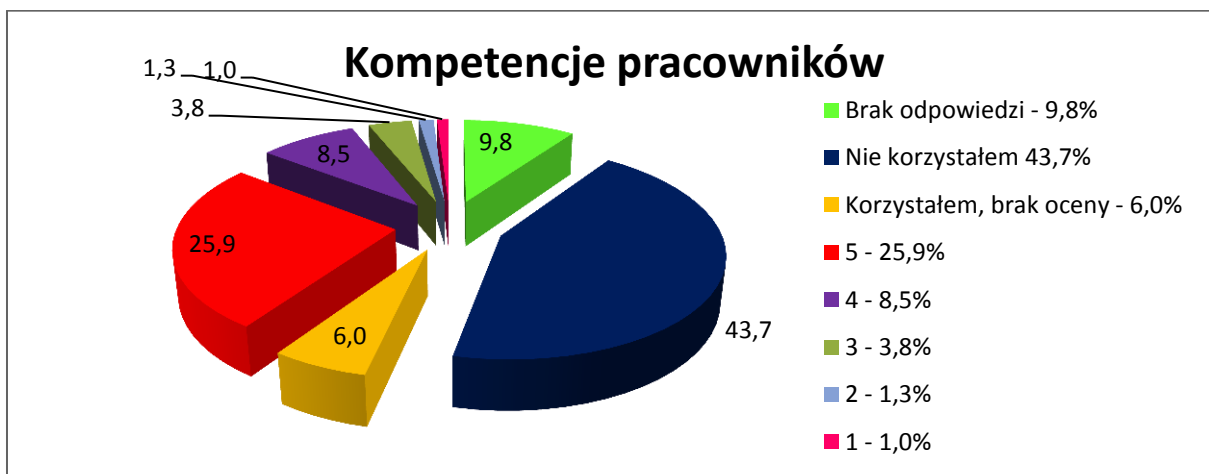
Wykres 16. Ocena pracowników Zabrzeńskiego Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości – Jasność i szybkość załatwiania sprawy (1 – najgorsza, 5 – najlepsza).

Wykres 17. Ocena pracowników Zabrzeńskiego Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości – Chęć pomocy i rozwiązywania problemów (1 – najgorsza, 5 – najlepsza).

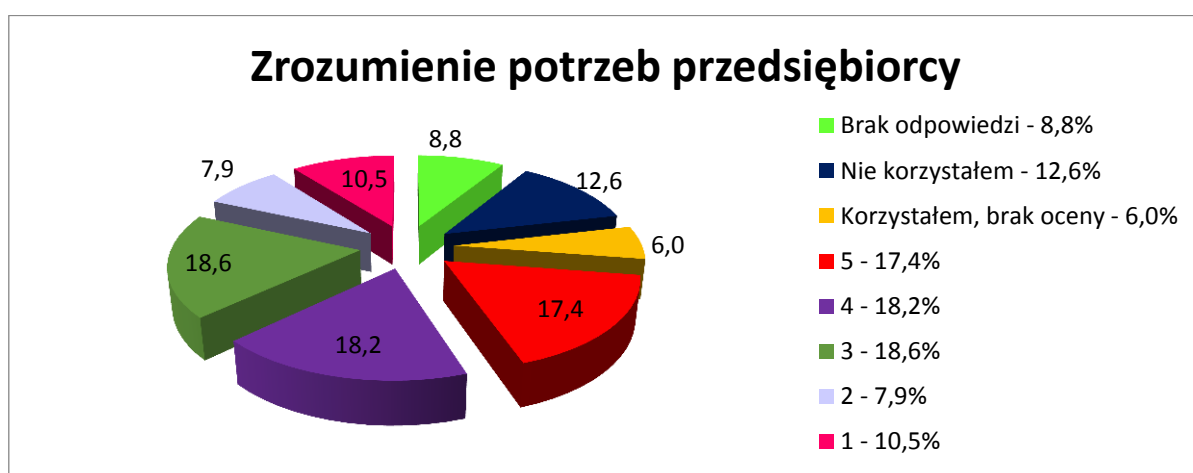
Wykres 18. Ocena pracowników Zabrzeńskiego Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości – Kompetencje pracowników (1 – najgorsza, 5 – najlepsza).

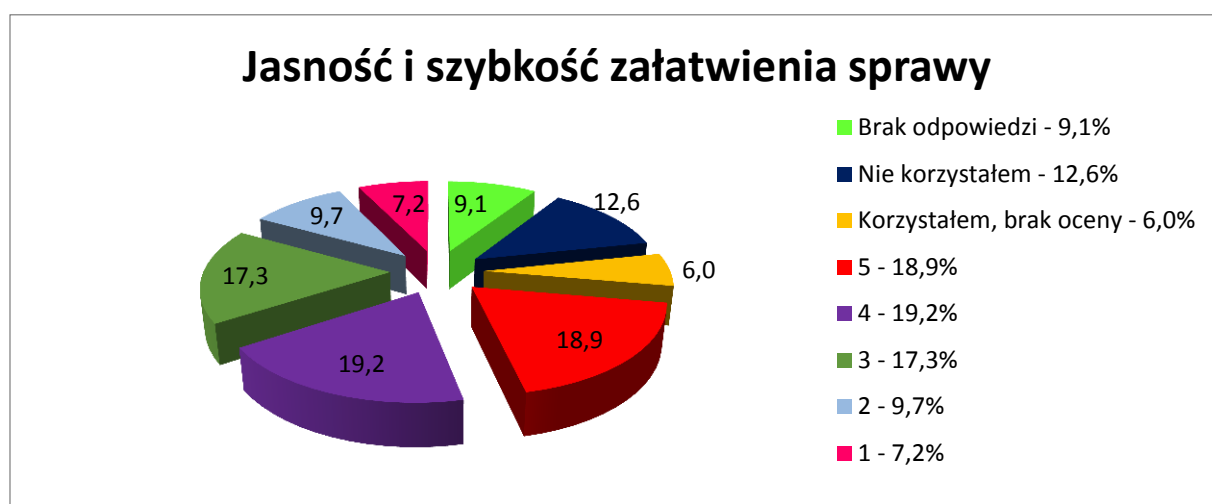
Misją tej instytucji jest sprzyjanie rozwojowi przedsiębiorczości i bycie jedną z częściej odwiedzanych miejsc przez zabrzańskich przedsiębiorców. Z badań wynika, że znaczna część badanych przedsiębiorców (43,7%) do tej pory nie korzystała z usług. Wynika to między innymi z faktu, iż jest to wydział działający stosunkowo niedługo. Możliwe, że działalność należałoby bardziej rozreklamować wśród zabrzańskich przedsiębiorców, przede wszystkim zaś pokazać korzyści płynące ze współpracy z Zabrzańskim Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości. Najprawdopodobniej warto byłoby pomyśleć nad rozbudową strony internetowej i jej uatrakcyjnieniem. Wracając do samej oceny pracowników przez respondentów warto podkreślić, że wysoko oceniali oni kompetencje zatrudnionych tam osób – 25,9% badanych oceniło je na 5, oraz chęć pomocy w rozwiązywaniu problemów – 26,1% oceniała ten aspekt działalności pracowników na 5.

Urząd Skarbowy w Zabrzu jest jednostką administracji podatkowej podlegającą Ministrowi Finansów. W celu ułatwienia kontaktów z przedsiębiorcami pracownicy US trzy razy w tygodniu dyżurują w siedzibie Zabrzańskiego Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości.

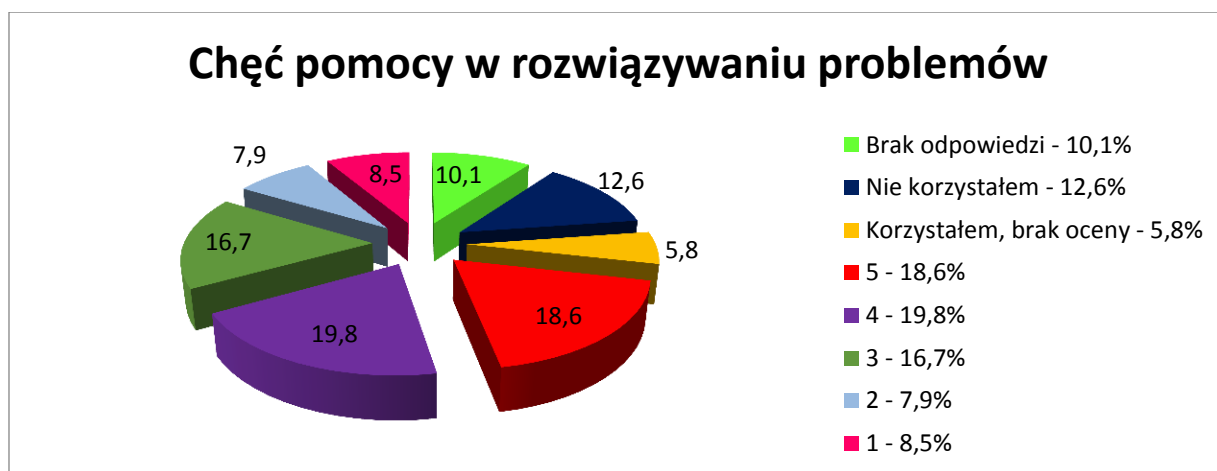
Wykres 19. Ocena pracowników zabrzańskiego Urzędu Skarbowego – Zrozumienie potrzeb przedsiębiorcy (1 – najgorsza, 5 – najlepsza).

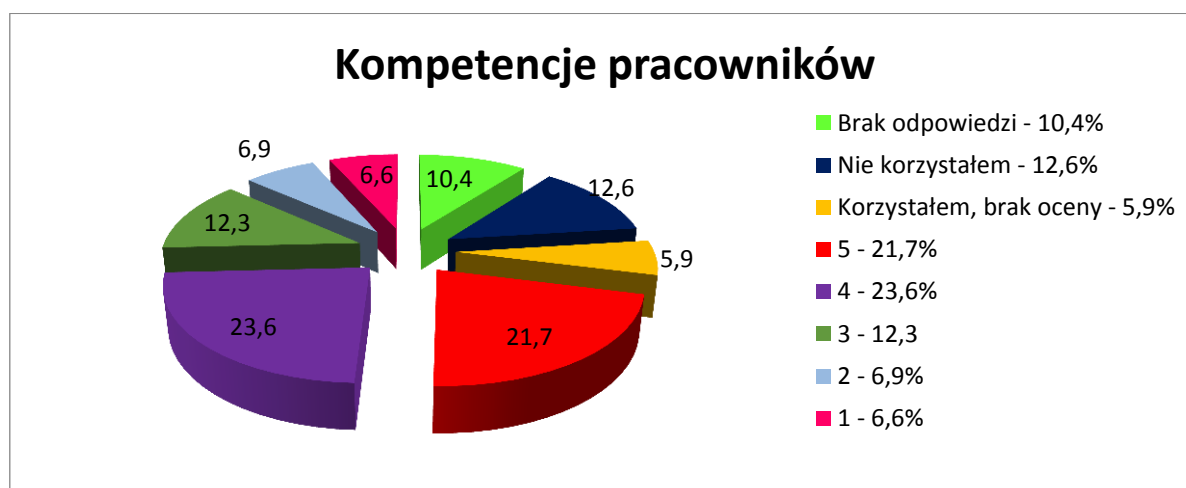
Wykres 20. Ocena pracowników zabrzańskiego Urzędu Skarbowego – Jasność i szybkość załatwienia sprawy (1 – najgorsza, 5 – najlepsza).

Wykres 21. Ocena pracowników zabrzańskiego Urzędu Skarbowego – Chęć pomocy w rozwiązywaniu problemów (1 – najgorsza, 5 – najlepsza).

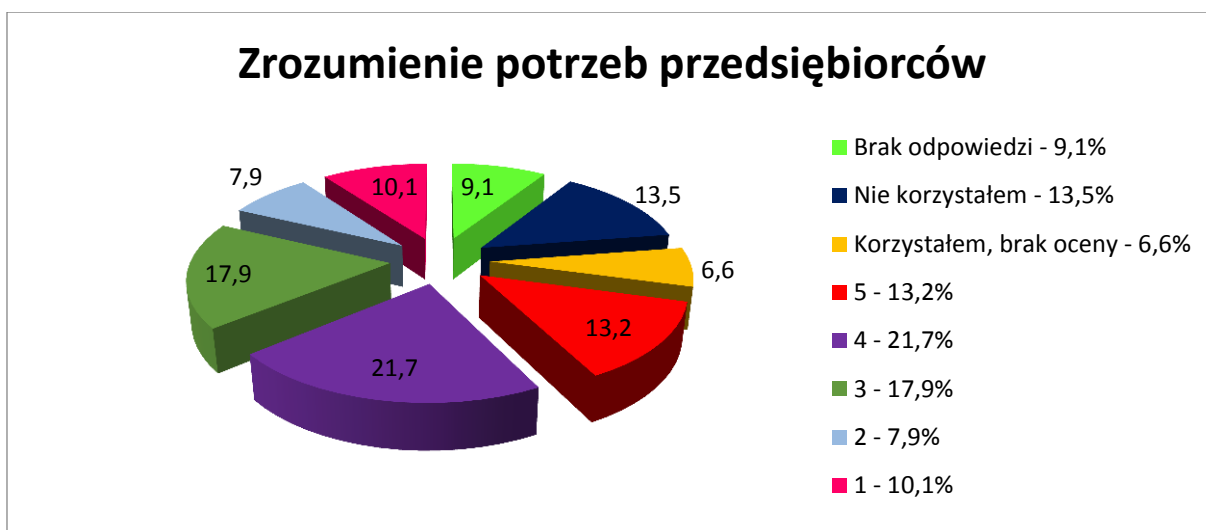
Wykres 22. Ocena pracowników zabrzańskiego Urzędu Skarbowego – Kompetencje pracowników (1 – najgorsza, 5 – najlepsza).

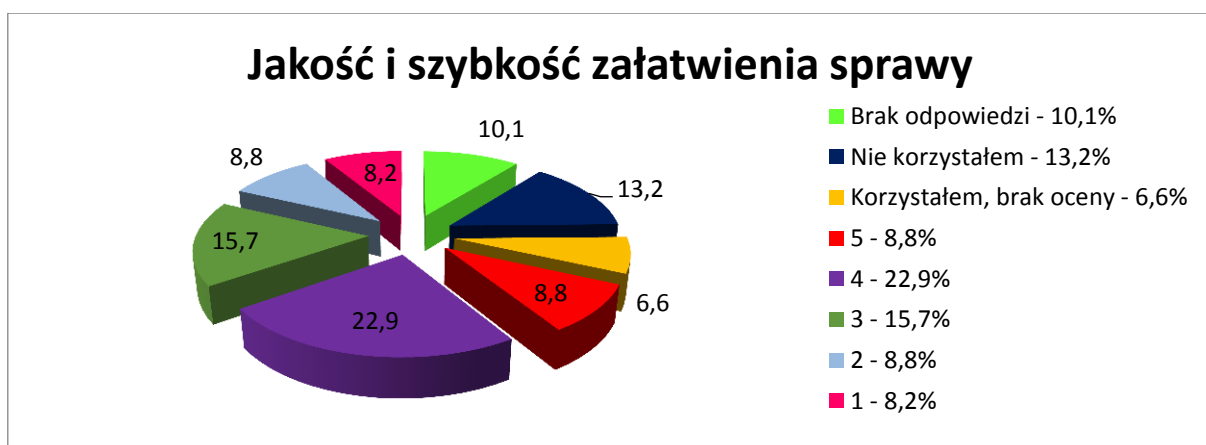
Z badań wynika, że US jest jedną z tych instytucji, z którymi przedsiębiorcy stykają się najczęściej. Stąd tak istotne jest, by kontakty te były jak najbardziej satysfakcjonujące. Patrząc na ocenę pracowników Urzędu Skarbowego w Zabrze można stwierdzić, że wysoko ocenione zostały chęć pomocy w rozwiązywaniu problemów i ich kompetencje. Z kolei zrozumienie potrzeb przedsiębiorcy oraz jasność i szybkość załatwiania sprawy ocenione zostały na poziomie średnim. Takie wyniki sugerują, że na ocenę Urzędu Skarbowego wpływ ma ocena procedur i przepisów, na które US nie ma wpływu.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Zabrzu jest jednostką sektora finansów publicznych realizującą zadania z zakresu ubezpieczeń społecznych. Dla ułatwienia kontaktów z przedsiębiorcami pracownicy ZUS pięć razy w tygodniu dyżurują w siedzibie Zabrzeńskiego Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości.

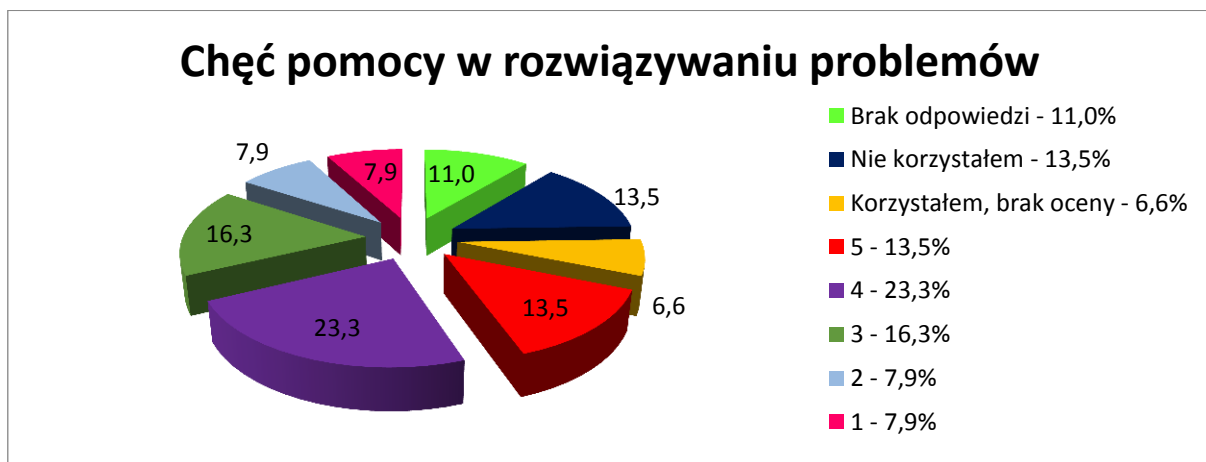
Wykres 23. Ocena pracowników Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Zabrze – Zrozumienie potrzeb przedsiębiorców (1 – najgorsza, 5 – najlepsza).

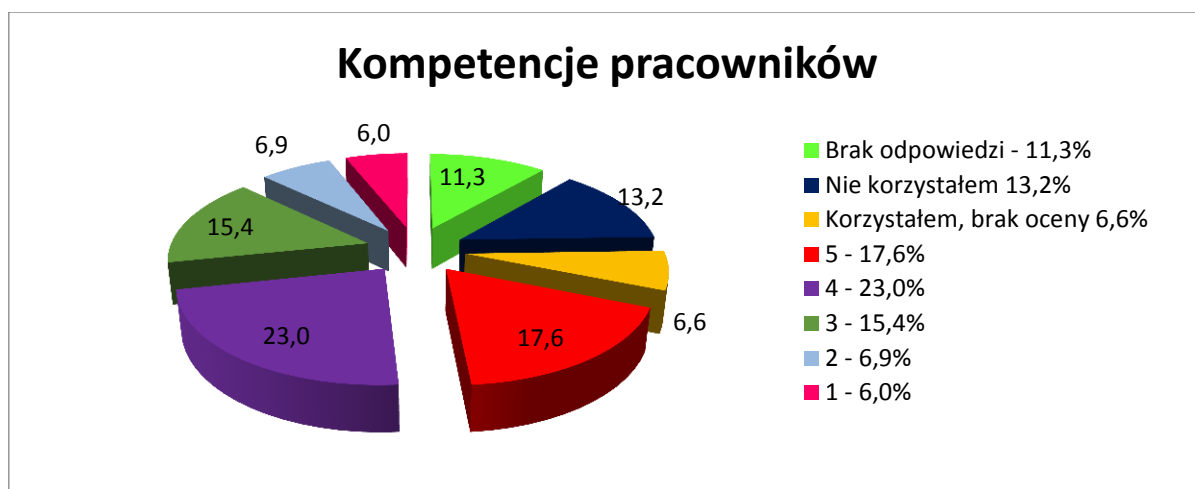
Wykres 24. Ocena pracowników Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Zabrze – Jakość i szybkość załatwienia sprawy (1 – najgorsza, 5 – najlepsza).

Wykres 25. Ocena pracowników Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Zabrze – Chęć pomocy w rozwiązywaniu problemów (1 – najgorsza, 5 – najlepsza).

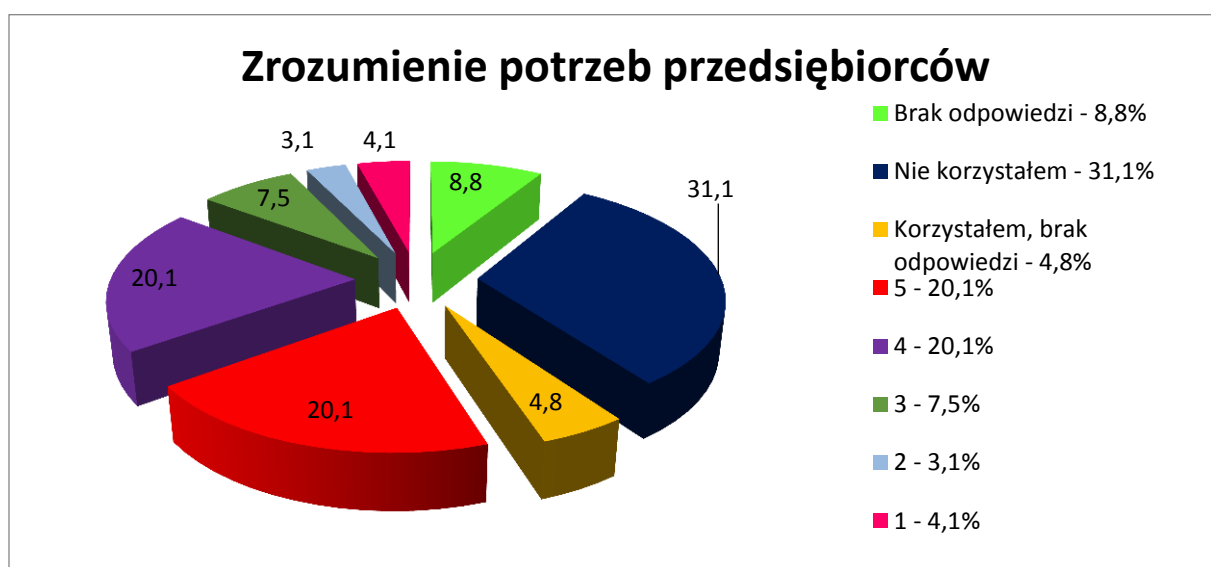
Wykres 26. Ocena pracowników Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Zabrze – Kompetencje pracowników (1 – najgorsza, 5 – najlepsza).

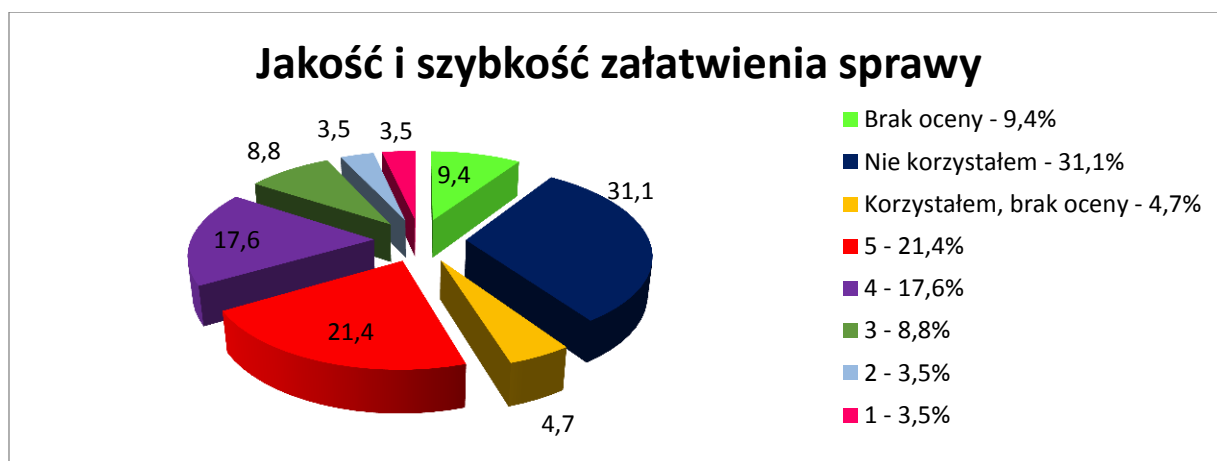
Jak wynika z badań ZUS to druga z najczęściej odwiedzanych przez przedsiębiorców instytucji. Podobnie jak w przypadku Urzędu Skarbowego w Zabrze uwagę zwraca to, że najgorzej oceniane było zrozumienie potrzeb przedsiębiorcy oraz jasność i szybkość załatwienia sprawy. Pozostaje oczywiście pytanie na ile ocena taka podyktowana jest własnymi doświadczeniami, a na ile jest wynikiem obiegowej opinii na temat ZUS.

Powiatowy Urząd Pracy w Zabrze zajmuje się badaniem i analizowaniem rynku pracy, pośrednictwem pracy i aktywizowaniem osób bezrobotnych, jak również dostarcza narzędzia wspierające powstawanie nowych firm i rozwój istniejących. W celu ułatwienia kontaktów z przedsiębiorcami pracownicy PUP trzy razy w tygodniu dyżurują w siedzibie Zabrzeńskiego Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości.

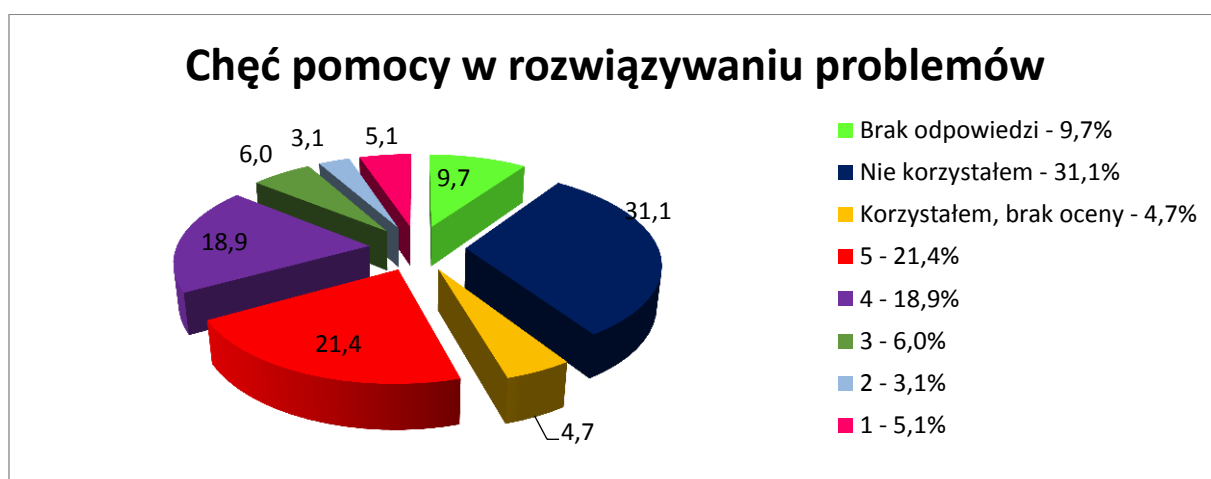
Wykres 27. Ocena pracowników Powiatowego Urzędu Pracy w Zabrze – Zrozumienie potrzeb przedsiębiorców (1 – najgorsza, 5 – najlepsza).

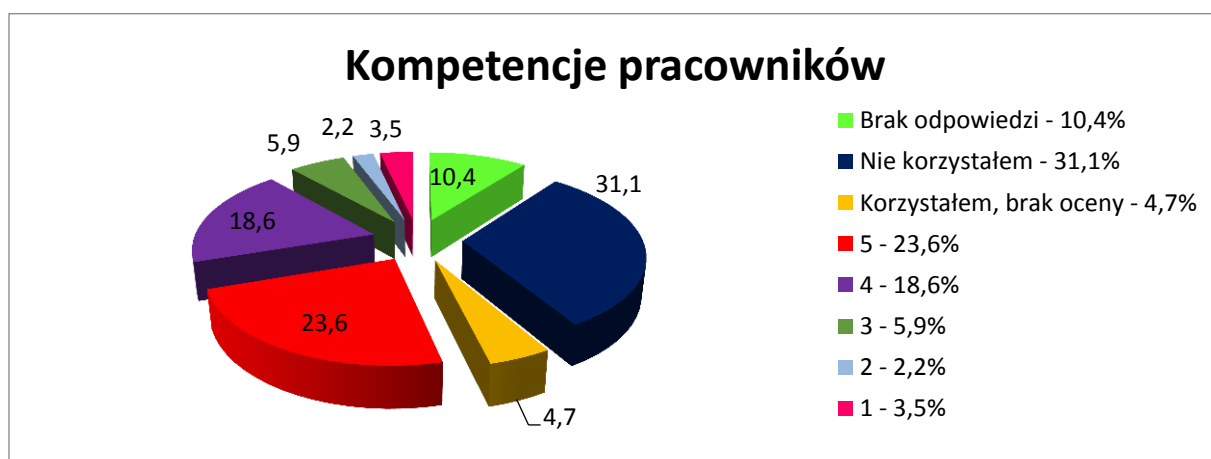
Wykres 28. Ocena pracowników Powiatowego Urzędu Pracy w Zabrze – Jakość i szybkość załatwienia sprawy (1 – najgorsza, 5 – najlepsza).

Wykres 29. Ocena pracowników Powiatowego Urzędu Pracy w Zabrze – Chęć pomocy w rozwiązywaniu problemów (1 – najgorsza, 5 – najlepsza).

Wykres 30. Ocena pracowników Powiatowego Urzędu Pracy w Zabrze – Kompetencje pracowników (1 – najgorsza, 5 – najlepsza).

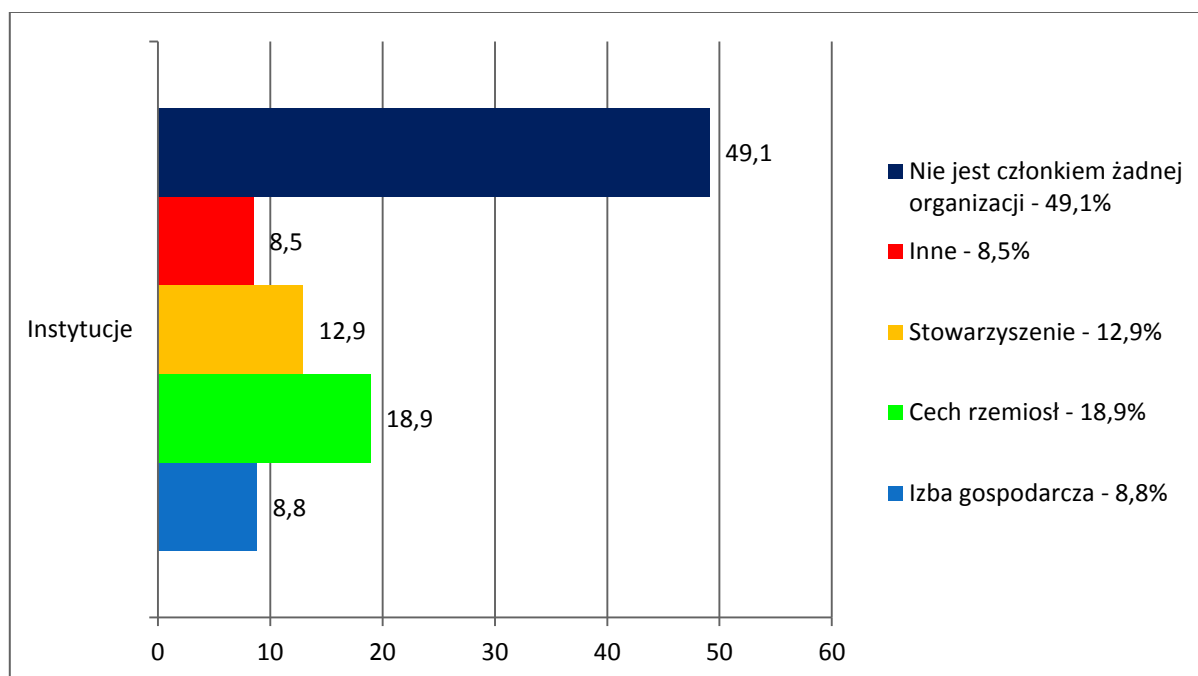

Powiatowy Urząd Pracy w Zabrze wśród ocenianych instytucji zdecydowanie nie należy do najczęściej odwiedzanych przez pracodawców. Aż 31,1% badanych nie korzystało nigdy z usług PUP. Ci którzy mieli okazję korzystać z pomocy pracowników PUP oceniali ich dosyć wysoko we wszystkich czterech elementach. Ponad 20% przyznawało im 5, niewiele mniej 4. Świadczy to wyraźnie o zmieniającym się charakterze instytucji, która przestała się kojarzyć tylko i wyłącznie z bezrobotnymi i niskiej jakości obsługą klientów, a zaczęła być postrzegana jako instytucja wspierająca przedsiębiorców.

Pytanie dawało również szansę oceny pracowników innej instytucji, z którą stykają się w trakcie pracy przedsiębiorcy. Z możliwości takiej skorzystało 19,8% ankietowanych. Wśród wskazywanych przez nich instytucji pojawiły się m.in. Wojewódzki Urząd Pracy, Urząd Miasta, Cech Rzemieślników Małej i Średniej Przedsiębiorczości oraz Pracodawców, Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości. Najwięcej respondentów, bo 14,2% wymieniło Cech Rzemieślników Małej i Średniej Przedsiębiorczości oraz Pracodawców. I ocenie tej instytucji warto się przyjrzeć, bo jest ona jednoznacznie pozytywna. 100% oceniających przyznało pracownikom Cechu Rzemieślników Małej i Średniej Przedsiębiorczości oraz Pracodawców 5 za zrozumienie potrzeb przedsiębiorców, chęć pomocy w rozwiązywaniu problemów i kompetencjom pracowników. Niżej oceniona została, i to nieznacznie (jedna osoba oceniła ją na 4), jasność i szybkość załatwienia sprawy. Można przypuszczać, że tak dobra ocena jest częściowo wynikiem tego, że aż 18,9% badanych przedsiębiorców jest członkiem Cechu. Ale warto również podkreślić zakres i dopasowanie działalności Cechu Rzemieślników Małej i Średniej Przedsiębiorczości oraz Pracodawców do potrzeb przedsiębiorców oraz jego przyjazną stronę internetową.

Następne pytanie dotyczyło aktywności firm w instytucjach zrzeszających przedsiębiorców.

Wykres 31. Czy Pana/i firma jest członkiem wymienionych poniżej instytucji?

Prawie połowa badanych nie jest członkiem żadnej z wymienianych w ankiecie instytucji. Najczęściej stowarzyszeni są w Cechu Rzemieślników Małej i Średniej Przedsiębiorczości oraz Pracodawców (18,9%), działają w ramach stowarzyszenia (12,9%) i izby gospodarczej (8,8%). Wśród innych

wymienianych przez ankietowanych instytucji pojawiły się: Stowarzyszenie Transportu Prywatnego, Zrzeszenie Transportu Prywatnego w Katowicach, Gliwicka Izba Przemysłowo-Handlowa, Związek Pracodawców, Lady Business Club, Zachodnia Izba Przemysłowo-Handlowa, Klaster Biznesów Kreatywnych. Wyprzedzając nieco prezentację wyników należy wspomnieć, że ta niska aktywność przedsiębiorców znajdzie swoje odzwierciedlenie wśród wymienianych przez respondentów hamulców rozwoju przedsiębiorczości w Zabrzu.

2.4.4. Wykorzystanie funduszy unijnych

Jednym z istotniejszych czynników wpływających na rozwój przedsiębiorstw w dzisiejszych czasach stają się środki pozyskiwane z Unii Europejskiej. W przypadku badanych przedsiębiorców odsetek korzystających z funduszy europejskich jest bardzo niski.

W ciągu ostatnich 5 lat 12,9% badanych skorzystało z funduszy unijnych w ramach projektu prowadzonego w swojej firmie, a 8,2% skorzystało z usług zewnętrznych podmiotów dofinansowywanych z funduszy UE. W przypadku projektów prowadzonych we własnej firmie respondenci najczęściej wykorzystywali środki na podnoszenie kompetencji pracowników – szkolenia i nauka języków obcych oraz dofinansowanie na stworzenie nowego miejsca pracy. Wśród innych celów wymieniano bardzo istotne, niestety rzadko pojawiające się innowacje („finansowanie innowacyjnych przedsięwzięć”, „innowacje”, „kredyt technologiczny”). Środki przeznaczano również na IT i rozwój sieci internetowych, zakup nowych urządzeń („zakup maszyn”, „zakup maszyn – linia do cięcia blach”), działania mające na celu zwiększenie eksportu („paszport do eksportu”, „rozwój eksportu”). W jednym przypadku środki przeznaczone zostały na stworzenie firmy. W odpowiedziach wskazywano na konkretne programy takie jak RPO, czy PO KL 8.1. W przypadku korzystania z usług zewnętrznych podmiotów dofinansowywanych z funduszy unijnych podobnie jak w przypadku własnych projektów najczęściej korzystano ze szkoleń („szkolenia pracowników”, „szkolenia z marketingu”, „środki pomocowe z PUP (staże, szkolenia, dofinansowanie miejsc pracy dla bezrobotnych)”).

2.5. Klimat dla przedsiębiorczości

Zachodzące w Polsce zmiany w znacznej mierze dotyczą również miast. W trakcie transformacji zmniejszyła się znacząco ranga dużych ośrodków tradycyjnego przemysłu ciężkiego, wydobywczego, zbrojeniowego, czy tekstylnego. Widać to wyraźnie na przykładzie dużych miast województwa śląskiego. Obecnie o randze miasta decydują umiejętności przyciągnięcia kapitału i inwestycji. Miasta starają się przyciągnąć do siebie inwestorów, konkurują o kapitał. W szczególności o „kapitał innowacyjny, który niesie ze sobą znaczące efekty mnożnikowe. Kapitał taki tworzy nowe, wymagające wysokich kwalifikacji i wysoko płatne miejsca pracy. Nie wszystkie bowiem miejsca pracy mają jednakowe znaczenie dla rozwoju danego układu terytorialnego: najcenniejsze są miejsca pracy wysokiej jakości” (Gorzela G., Jałowiecki B., 2000). Problemem jest to czym inwestorów przyciągnąć. Zmieniły się kryteria lokalizacji inwestycji. W klasycznej teorii Alfreda Webera pojawiały się trzy podstawowe czynniki lokalizacji nowych inwestycji:

- koszty transportu,
- koszty siły roboczej,
- koszty (korzyści) aglomeracji.

Kluczową rolę zdaniem Webera odgrywały dwa pierwsze czynniki (Swianiewicz P., Dziemianowicz W., 1998). We współczesnych społeczeństwach opartych na wiedzy tracą na znaczeniu twarde czynniki lokalizacji takie jak ceny ziemi, koszty wynajęcia obiektów produkcyjnych, czy biurowych, koszt energii, czy robocizny. Istotniejsze stają się czynniki miękkie, takie jak: jakość administracji, klimat dla przedsiębiorczości, kapitał społeczny, możliwości kształcenia (obecność uniwersytetów i ośrodków badawczych), wizerunek miasta lub regionu, czy wreszcie warunki życia (Swianiewicz P., Dziemianowicz W., 1998). Żeby przyciągnąć inwestorów trzeba najpierw zainwestować. Niestety nie każde miasto może sobie na takie inwestycje pozwolić. Stawka jest bardzo wysoka, bez odpowiednich inwestycji nie ma szans na pozyskanie inwestorów, a co za tym idzie na rozwój ośrodka. Miasta, które przegrywają konkurencję są „spychane na pozycje wykonawcze, uzyskując gałęzie przemysłu o znacznie niższym poziomie innowacyjności, niż jest to udziałem wąskiej grupy »zagłębi« nowoczesności” (Gorzela G., Jałowiecki B., 2000). Władze lokalne stają się istotnym podmiotem wpływającym nie tylko na rozwój przedsiębiorczości, ale na pozyskiwanie inwestorów głównie za sprawą kreowania klimatu przedsiębiorczości, tworzeniem pozytywnego wizerunku samorządu w oczach przedsiębiorców (Por. min. Szlachta J., Dziemianowicz W., Szmigiel-Rawska K., 2011).

2.5.1. Oczekiwania przedsiębiorców w stosunku do władz lokalnych

Jednym z najistotniejszych podmiotów kształtujących klimat dla biznesu są lokalne władze. Mają one do dyspozycji wiele instrumentów do wspierania przedsiębiorczości, takich jak ulgi podatkowe, pomoc przy uzyskaniu środków finansowych na prowadzenie działalności, działalność informacyjna, tworzenie i wspomaganie instytucji otoczenia biznesu, promocja regionu i możliwości inwestowania, oferty inwestycyjne, promocja lokalnych firm i lokalnych produktów, budowa infrastruktury, organizacja spotkań z przedsiębiorcami, przygotowanie terenów pod działalność gospodarczą, sprzedaż mienia komunalnego itp.

Tabela 20. Jakiego rodzaju wsparcia oczekiwaliby/ałaby Pan/i w Zabrze ze strony władz Miasta? (0 – wsparcie najmniej oczekiwane, 5 – wsparcie najbardziej oczekiwane).

Rodzaj wsparcia	Wskazania na skali 0-5 w %						Brak odpowiedzi	Średnia
	0	1	2	3	4	5		
Poszukiwanie terenów inwestycyjnych	30,5	11,3	11,0	12,6	7,9	10,1	16,7	1,83
Poszukiwanie partnerów	12,6	5,3	10,1	16,7	20,4	23,0	11,9	3,09
Poszukiwanie inwestorów	21,7	6,3	9,1	9,4	16,4	21,1	16,0	2,66
Pomoc w pozyskiwaniu środków z UE	12,9	4,7	6,6	8,5	18,9	39,6	8,8	3,48
Pomoc w pozyskiwaniu pracowników	10,1	12,6	9,1	15,1	7,9	18,9	12,6	2,95
Poszukiwanie lokali do prowadzenia firmy	22,0	13,5	9,1	15,1	7,9	18,9	13,5	2,35

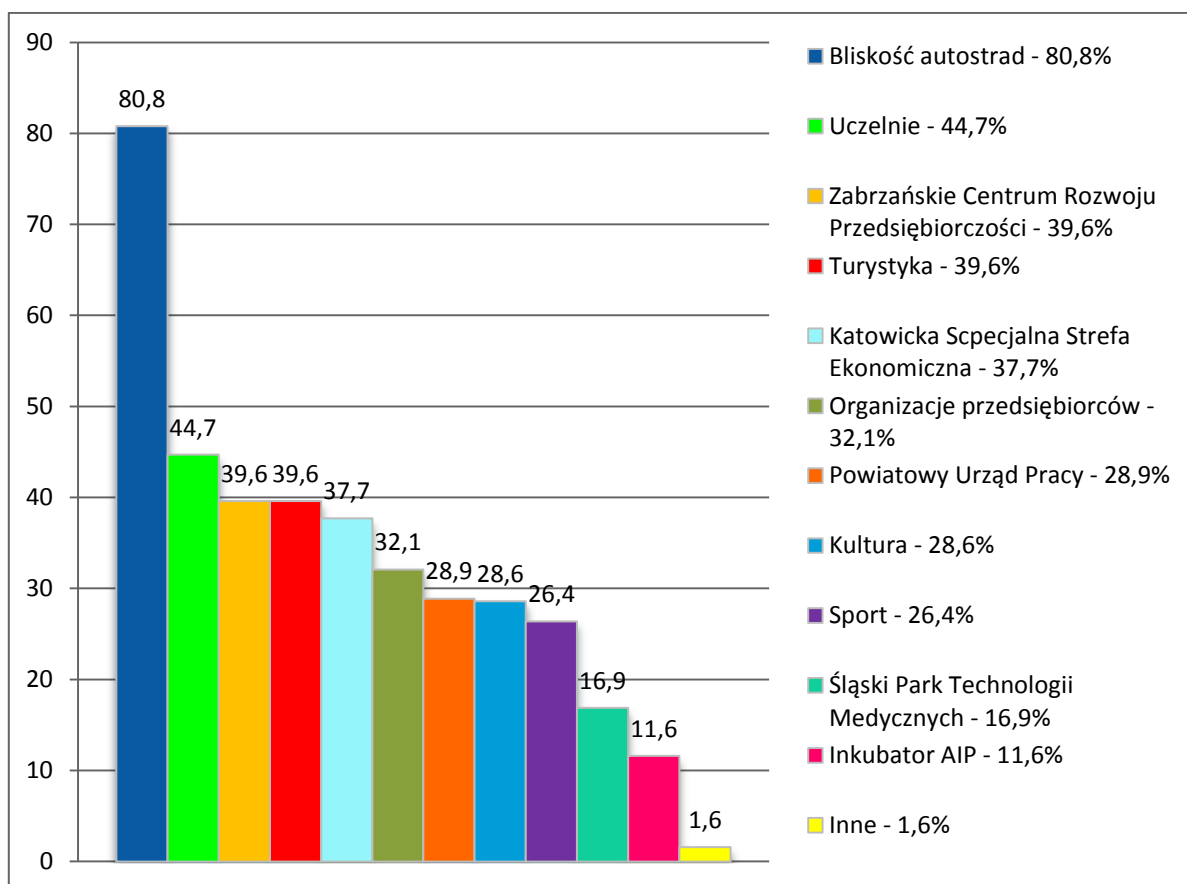
Finansowe np. ulgi, pożyczki	11,6	5,0	7,2	10,4	15,7	40,3	9,7	3,60
Doradztwo prawne	13,2	7,5	11,6	12,31	17,3	30,2	7,9	3,12
Szkolenia	7,9	6,9	14,5	12,6	16,4	32,1	9,7	3,32
Poręczenia, gwarancje	24,0	12,9	9,1	12,6	11,3	13,5	16,4	2,17
Dostęp do informacji	9,7	2,5	9,1	11,6	17,0	37,7	12,3	3,56

Biorąc pod uwagę rolę do odegrania przez władze miasta w rozwoju przedsiębiorczości istotne było pytanie o to, jakiego rodzaju działań ze strony władz oczekują respondenci. Najistotniejsze okazało się wsparcie finansowe w postaci pożyczek i ulg różnego rodzaju. Wśród firm działających do 1 roku, aż 46,7% uważało ten rodzaj wsparcia za bardzo ważny. W firmach działających do 5 lat – 29,6%, w firmach działających do 10 lat – 40,8%, prawie tyle samo w firmach działających powyżej 10 lat, bo 40,5%. Drugim najczęściej wskazywanym rodzajem pomocy była kwestia dostępu do informacji. Trzecim działaniem wskazywanym przez ankietowanych była pomoc w pozyskiwaniu środków z UE. Korzystanie z programów unijnych wymaga wiedzy i umiejętności wypełniania często bardzo skomplikowanych wniosków. Władze lokalne mogą przez działalność specjalnie stworzonych do tego celu komórek wspierać przedsiębiorców w ich staraniach. Wiąże się to w pewnym stopniu z następnym ze wskazywanych przez przedsiębiorców działań, a mianowicie szkoleniami. Aż 32,1% oceniających ten rodzaj wsparcia działalności przez miasto twierdziło, że należy ono do tych bardzo oczekiwanych przez przedsiębiorców. Istotne byłoby również doradztwo prawne. Tak wysoka ocena tego wsparcia wynika z kilku faktów, przede wszystkim dosyć skomplikowanego systemu przepisów prawnych, a oprócz tego nie da się ukryć, że porady prawne nie należą do najtańszych. W przypadku mikro, czy małych firm mogą być usługami, na które przedsiębiorców po prostu nie stać. Istotnym wsparciem dla przedsiębiorców byłaby również pomoc w poszukiwaniu partnerów. Wśród najmniej istotnych rodzajów wsparcia w ocenie ankietowanych znalazły się za to: poszukiwanie terenów inwestycyjnych (możliwe, że wynika to z faktu, iż znaczna część respondentów reprezentuje mikro i małe przedsiębiorstwa, co więcej, specjalizujące się w usługach), poręczenia i gwarancje. Działania te w znacznej większości realizuje Zabrzeńskie Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości, co za tym idzie kolejny raz należy podkreślić konieczność zwiększenia działań mających na celu zapoznanie przedsiębiorców z możliwościami jakie daje współpraca z wydziałem Urzędu Miejskiego w Zabrzu.

2.5.2. Atuty Zabrze

Istotne staje się również pytanie o atuty posiadane przez Miasto, to one przecież odgrywają istotną rolę przy decyzjach dotyczących lokalizacji inwestycji i rozpoczęcia działalności gospodarczej.

Wykres 32. Atuty Miasta sprzyjające rozwojowi firmy.

Największym atutem Zabrze w ocenie badanych przedsiębiorców była bliskość autostrad. Taką odpowiedź wybrało aż 80,8% respondentów. Niewątpliwie transport stanowi jeden z istotniejszych atutów w przypadku większości miast województwa śląskiego – autostrada A1 i A4, przebiegająca przez miasta Drogowa Trasa Średnicowa, magistrala węglowa i bliskość lotniska w Pyrzowicach mogą podnosić atrakcyjność Zabrze w oczach potencjalnych inwestorów.

Biorąc pod uwagę fakt, iż współczesna gospodarka jest w znacznym stopniu gospodarką opartą na wiedzy nie dziwi fakt, że aż 44,7% badanych uważało, że znaczącą rolę w Zabrzu odgrywają uczelnie wyższe takie jak Politechnika Śląska, Śląski Uniwersytet Medyczny, czy Wyższa Szkoła Techniczna. Stanowią one z jednej strony źródło stałego dopływu dobrze wykształconej kadry, z drugiej zaplecze naukowo-badawcze staje się istotnym wsparciem dla biznesu, zwłaszcza w sferze innowacji.

Interesująca z punktu widzenia oceny działalności instytucji wspierających biznes jest wysoka pozycja Zabrzańskiego Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości. Aż 39,6% respondentów wskazywało na nie jako na istotny atut Zabrze. Niewiele mniej badanych wybierało tereny Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Istotną wydaje się również działalność różnego rodzaju organizacji wspierających przedsiębiorczość takich jak Cech Rzemieślników Małej i Średniej Przedsiębiorczości oraz Pracodawców, Zabrzańskie Stowarzyszenie Kupieckie, czy Zabrzańska Izba Przemysłowo-Handlowa (32,1% odpowiedzi). Istotną rolę odgrywa również Powiatowy Urząd Pracy w Zabrzu, który wskazywało aż 28,9% badanych. Warto zwrócić uwagę na to, iż niewiele mniej respondentów uważało, że atutem miasta jest kultura, z czego z całą pewnością na uwagę zasługują Teatr Nowy

w Zabrze, Dom Muzyki i Tańca, czy Filharmonia. Można odnieść to do teorii kreatywnych miast, w których coraz istotniejszą rolę odgrywają tzw. trzecie miejsca, czyli miejsca, w których spędzamy czas wolny.

Richard Florida, analizując czynniki decydujące o jakości miejsca, wskazuje na trzy podstawowe jego zmierniki. Po pierwsze, istotne jest to co znajduje się w danym miejscu. Chodzi tutaj o swoistą kombinację środowiska naturalnego i zbudowanego. Po drugie, zwraca się uwagę na to kto w tym miejscu jest. Florida zwraca uwagę na pozytywną rolę zróżnicowania grup. Im bardziej są one zróżnicowane, im częściej współpracują ze sobą, tym bardziej dane miejsce jest kreatywne. Ta różnorodność współdziałających ze sobą osób jest wskazówką, że dane miejsce cechuje otwartość, każdy może się w dowolnej chwili przyłączyć do działań i współtworzyć życie wspólnoty tam zamieszkującej. No i w końcu, jak twierdzi Florida niezwykle ważne jest to co dzieje się w danym miejscu (Florida 2002). Te cechy miejsc stają się równie istotne przy wyborze lokalizacji dla biznesu. Liczy się bowiem nie tylko infrastruktura, czy dobry transport, ale także jakość życia, a ta w coraz większym stopniu wyznaczana jest przez cechy wspomniane przez Floridę.

2.5.3. Działania władz lokalnych

Jakie działania władz miasta wpłynęłyby zdaniem respondentów na zwiększenie liczby przedsiębiorców spoza Zabrza chętnych do zainwestowania na jego terenach. Odpowiedzi były mocno zróżnicowane z uwagi na to, że pytanie było pytaniem otwartym dającym możliwość udzielenia własnej odpowiedzi. Wyróżnić należałoby przede wszystkim 4 najczęściej pojawiające się w wypowiedziach respondentów kwestie.

Po pierwsze, kwestia terenów pod inwestycje i pomieszczeń w dobrych lokalizacjach z atrakcyjnymi czynszami, proponowanych pragnącym rozpocząć działalność gospodarczą w Zabrze przedsiębiorcom. Kategoria ta jest dosyć pojemna, ponieważ oprócz sugestii dotyczących sprzedaży działek, czy wynajmu pomieszczeń zwracano uwagę na kwestie podatków od nieruchomości, a zwłaszcza obniżenia ich. Przykładem mogą tu być następujące odpowiedzi badanych przedsiębiorców:

- „Sprzedaż działek i obniżenie podatku od nieruchomości dla nowych firm”,
- „Dobre działki pod inwestycje”, „tanie tereny inwestycyjne”,
- „Tereny zaniedbane oddać pod inwestycje”,
- „Obniżenie podatków (np. gruntowych), opłat czynszowych, preferencyjne warunki dla firm zatrudniających Zabrzan”,
- „Możliwość wynajmu od miasta tańszych lokali użytkowych”,
- „Zmniejszenie podatku od nieruchomości”,
- „Lepsze lokalizacje na otwarcie przedsiębiorstw”,
- „Obniżenie ceny gruntów i lokali”,
- „Oferta uzbrojonych terenów pod działalność, wysokość podatków lokalnych; opłat niższa niż w miastach sąsiadujących, ceny za wodę, kanalizację, prąd, ciepło etc., zwolnienia od podatku dla nowych inwestycji w związku z remontami starej”,
- „Pomoc w uzyskaniu lokalu, pomoc w założeniu działalności, pokazanie korzyści z otwarcia firmy w Zabrze”

Warto zwrócić uwagę na to, iż Zabrze posiada specjalną ofertę zwolnień i ulg podatkowych dla przedsiębiorców, co za tym idzie problemem nie jest brak instrumentów podatkowych lecz brak

wiedzy zainteresowanych. Można zatem pomyśleć nad sposobem przekazywania informacji, tj. idzie o zwiększenie wiedzy na temat możliwości jakie mają prowadzący działalność gospodarczą w Mieście.

Po drugie, badani podkreślali rolę promocji Miasta. Respondenci zwracali uwagę na konieczność stworzenia kampanii marketingowej Miasta, która wpłynęłaby na zwiększenie rozpoznawalności Zabrze, poprawę jego wizerunku, a przede wszystkim pozwoliła odróżnić Zabrze od innych miast regionu. Wśród odpowiedzi pojawiły się sugestie dotyczące tego, że ta kampania powinna być skierowana nie tylko do odbiorców polskich, ale również zagranicznych. Co mogłoby stać się zdaniem badanych podstawą takiej reklamy? Przede wszystkim położenie miasta w największej aglomeracji w Polsce, przykładem może tutaj być następująca odpowiedź jednego z respondentów: „dobre położenie miasta w aglomeracji śląskiej, którą trzeba rozreklamować. Pokazać, że Zabrze to nie jest np. Bytom ani Świętochłowice, które nie są dobrze kojarzone przez inwestorów”.

Po trzecie, ulgi podatkowe. Te odpowiedzi wydają się być oczywiste, zwłaszcza jeśli zderzy się je z powszechnym przeświadczeniem Polaków, iż są oni nadmiernie obciążani przez państwo podatkami. Wysokie podatki uważane są również za jedną z poważniejszych przeszkód w prowadzeniu działalności gospodarczej w kraju (CBOS 2010). Charakterystyczne dla tej grupy są odpowiedzi takie jak:

- *„Niższe podatki i ulgi w pierwszych latach działalności”*,
- *„Atrakcyjne podatki – niższe”*,
- *„Wsparcie dla właścicieli firm – ulgi w podatkach”*,
- *„Obniżenie lokalnych podatków”*

Na rolę ulg podatkowych jako instrumentu wspierania przedsiębiorczości zwracają uwagę autorzy książki pt. „Wsparanie przedsiębiorczości przez samorządy lokalne”. Przy czym podkreślają oni, iż „stosowanie ulg przez gminy powinno być zawsze poddawane rzetelnej analizie z punktu widzenia opłacalności dla budżetu. Szczególnie w przypadku dużych inwestorów zagranicznych ulgi w podatku od nieruchomości, jakie uzyska inwestor, nie przekraczają promila jego obrotów, mogą powodować zaś duże uszczuplenie w budżecie gminy” (Dziemianowicz W., Mackiewicz M., Malinowska E., Misiąg W., Tomalak M., 2000).

Znaczna część respondentów zwracała również uwagę na konieczność poszerzenia strefy ekonomicznej. Jej istnienie jest uważane przez badanych za jeden z istotniejszych atutów miasta. Przy czym ten atut nie został do końca wykorzystany z uwagi na to, iż w zabrzańskim fragmencie Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej liczba firm, które rozpoczęły swoją działalność nie jest specjalnie imponująca. Na liście inwestorów znaleźć można następujące firmy: BEST Poland (produkcja sprzętu AGD), KOPEX Machinery (branża maszynowa), Logstor (tworzywa sztuczne), NMC Polska (branża budowlana), Kłos (jedna z piekarni w regionie). Można zatem podejrzewać, iż pisząc o poszerzeniu strefy badani mieli na myśli przyciągnięcie do Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej nowych inwestorów, zwłaszcza dużych.

Podsumowując pytanie dotyczące działań do podjęcia przez władze Zabrze, warto zwrócić uwagę na dwie wypowiedzi, które dotyczą już działających na terenie miasta przedsiębiorców. Respondenci piszą:

- „wspieramy nowe firmy a obecnych wcale tylko płacić podatki mamy”
- „wydaje mi się że gdyby były miejsca pracy- czy koniecznie musieli by być inwestorzy spoza Zabrze”.

Tym samym należy przyjąć, iż działaniami i staraniami władz Miasta objąć należy nie tylko firmy rozpoczynające swoją działalność, ale również takie, które z Miastem związane są od lat.

Bardzo zbliżone odpowiedzi przyniosło to samo pytanie w odniesieniu do działań władz miasta mających na celu pojawienie się jak największej ilości nowych firm w mieście. Przede wszystkim podkreślano rolę ulg dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą w Zabrzu. Respondenci przyjmowali różne rozwiązania, niektórzy byli zwolennikami ulg dla rozpoczynających działalność, inni uważali, że mogą one przyjąć formę obniżenia podatków od gruntu, czy obniżenia opłat czynszowych. Wszystkie one jednak jednoznacznie wskazywały na konieczność przeformułowania rozwiązań fiskalnych przez władze Miasta, tak by uczynić z nich narzędzie wspierające rozwój przedsiębiorczości w Zabrzu. Oto kilka przykładowych odpowiedzi, które dobrze obrazują problem:

- „Ulg w prowadzeniu działalności gospodarczej (dla pracodawcy)”,
- „Ulg na początku prowadzenia firmy”,
- „Ulg dla młodych przedsiębiorców”,
- „Ulg np. na lokale w podatku od nieruchomości”
- „Obniżenie podatków (np. gruntowych), opłat czynszowych, preferencyjne warunki dla firm zatrudniających zabrzezan”,
- „Wsparcie finansowe dla nowych przedsiębiorców”,
- „Ulg w prowadzeniu biznesu, dofinansowanie do nowo zatrudnionych pracowników, ulga w podatku od nieruchomości”,
- „Niższe podatki od gruntów i nieruchomości, dodatkowe ulgi całkowite zwolnienie z podatków w pierwszych latach działalności”.

Znaczna część odpowiedzi dotyczyła nieruchomości i podatków z nimi związanych. Miasto powinno zająć się, zdaniem respondentów, planowaniem rozwoju przestrzennego miasta, przygotować plany jego zagospodarowania, przeznaczyć atrakcyjne miejsca dla potencjalnych inwestorów, zadbać o to by w Mieście pojawiła się atrakcyjna dla inwestorów przestrzeń biurowa, a przede wszystkim zadbać o to by opłaty za miejsca do prowadzenia działalności nie były zbyt wysokie. Oto kilka przykładowych odpowiedzi:

- „Tania przestrzeń biurowa, wsparcie firm z inkubatorów, dofinansowanie staży”,
- „Życzliwość władz w realizacji zadań inwestycyjnych, obniżenie podatków np. od nieruchomości”,
- „Wdrożenie PPP, obniżenie podatku od nieruchomości, aktywna polityka rozwoju przestrzennego, plany zagospodarowania”,
- „Atrakcyjność lokalowa (cena), dobre tereny inwestycyjne, zmniejszenie bezrobocia w mieście”
- „Atrakcyjne miejsca- lokum na firmę”,

- *„Więcej lokali i podatki”,*
- *„Negocjacje w cenach najmu lokali”.*

W odpowiedziach, o czym warto również wspomnieć, pojawiła się również kwestia mieszkań i ich dostępności dla osób decydujących się na założenie działalności w mieście: *„zapewnienie mieszkań osobom chcącym otworzyć firmę, ulgi”, „zapewnienie lokum mieszkaniowego”.*

Oprócz wsparcia finansowego respondenci zwracali uwagę na inne formy wsparcia firm, takie jak pomoc w zakładaniu firm, czy promocja przedsiębiorczości, obejmująca między innymi szkolenia, czy promocję w szkołach. Oto kilka przykładowych odpowiedzi:

- *„Pomoc w zakładaniu firmy”,*
- *„Promocja przedsiębiorczości- wydarzenia, szkolenia”*
- *„Wirtualny biurowiec dla mikro firm”,*
- *„Programy wsparcia przedsiębiorczości”,*
- *„Modernizacja systemów wsparcia dla nowych przedsiębiorców i firm zewnętrznych”,*
- *„Wsparcie na etapie rozwoju firm, dostęp do informacji”,*
- *„Wsparcie ze środków UE + informacje, szkolenia”,*
- *„Nowe drogi darmowej promocji firm, wsparcie finansowe”.*

Odpowiedzi respondentów wskazują na brak wiedzy w zakresie działalności Miasta Zabrze w powyższym zakresie. Zabrzańskie Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości realizuje większość działań wymienionych przez badane firmy. Osoby zainteresowane prowadzeniem działalności gospodarczej otrzymują wsparcie pracowników Urzędu Miejskiego w Zabrzu przy zakładaniu firmy. Ponadto, organizowane są szkolenia i spotkania informacyjne dla przedsiębiorców, udzielana jest pomoc przy aplikowaniu o dotacje unijne, prowadzona jest strona internetowa <http://www.um.zabrze.pl/biznes/zabrzanskie-centrum-rozwoju-przedsiębiorczości/>, gdzie znaleźć można wszelkie niezbędne informacje odnośnie działalności gospodarczej i działań Miasta na rzecz przedsiębiorców, itp.

Istotną rolę w wypowiedziach respondentów odgrywała również kwestia wizerunku Miasta. Uczestnicy badania ankietowego wskazywali na konieczność jego poprawy, m.in. w kontekście zwiększenia atrakcyjności Zabrza dla potencjalnych inwestorów. O tym, co jest potrzebne Miastu, respondenci mówili w następujący sposób:

- *„Zmiana postrzegania Miasta Zabrza jako mało atrakcyjnego będącego sypialnią”,*
- *„Atrakcyjna oferta miasta w zakresie kultury, rozrywki, imprez, przyciągająca ludzi z całego regionu, promowanie miasta Zabrza w całym kraju”,*
- *„Ożywienie miasta społeczno- kulturalnie”.*

Respondentom zadano również pytanie o to co ich zdaniem jest największym hamulcem rozwoju Zabrza. Odpowiedzi były zróżnicowane. Wskazywano między innymi na położenie Miasta. Aglomeracja, która z jednej strony jest atutem, z drugiej strony staje się problemem – miasta zmuszone są do konkurowania ze sobą o potencjalnych inwestorów. Badani zwracali uwagę, na to, iż Zabrze przegrywa często walkę o inwestorów z większymi, bardziej znanymi ośrodkami takimi jak Katowice, czy Gliwice. Przykładem mogą być następujące wypowiedzi:

- *„Sąsiednie większe miasta są bardziej atrakcyjne. Mało imprez, miasto śpi”,*
- *„Postrzeganie miasta i brak dynamiki rozwoju. Na tle innych miast zwłaszcza sąsiadujących Gliwic, Zabrze nie wygląda najlepiej”,*
- *„Porównanie ofert miast sąsiednich (obsługa w urzędach, podatki lokalne itd.)”,*
- *„Bliskie położenie Gliwic i Katowic”.*

Tą bliskość innych ośrodków aglomeracji i konieczność konkutowania z nimi powiązać należy z odpowiedziami wskazującymi na problemy Miasta będące po części wynikiem zmian zachodzących po 1989 roku, upadku przemysłu. Efektem jest zmniejszająca się liczba mieszkańców, ich zubożenie. W ostatnim czasie na istniejące już problemy nałożył się kryzys branży węglowej i wizja likwidacji wielu kopalń. Ogranicza to w znacznej mierze możliwości rozwoju działających już firm i chęć zakładania na tych terenach nowych. Oto przykładowe odpowiedzi:

- *„Zubożenie mieszkańców, otworzenie nowego biznesu wiąże się z ryzykiem nierentowności”,*
- *„Niska zasobność mieszkańców spowodowana utratą miejsc pracy w branżach górniczej, hutniczej i elektromaszynowej i nie odtwarzanie ich w innych branżach”,*
- *„Wąski rynek odbiorców, zubożenie społeczeństwa, brak wsparcia finansowego”,*
- *„Zabrze to smutne i puste miasto, w którym nic się nie dzieje”,*
- *„Niepewna sytuacja firm branży węglowej, bezrobocie, ubożająca grupa społeczeństwa”,*
- *„Słaba siła nabywcza mieszkańców, słabo zamożna klasa średnia”,*
- *„Zamożność społeczeństwa, a zwłaszcza polaryzacja”.*

Często wymienianą przez respondentów przeszkodą w prowadzeniu i rozwoju firm w Zabrzu są wysokie koszty działalności gospodarczej. Badani wskazywali na wysokość podatków, składek odprowadzanych do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz brak ulg dla prowadzących działalność gospodarczą. Powyższe stanowi problem dotyczący nie tylko zabrzańskich przedsiębiorców, z drugiej strony wskazuje pole działań dla lokalnych władz, które mogą jako czynnik pobudzający przedsiębiorczość, czy przyciągający nowych inwestorów prowadzić odpowiednią politykę obniżającą podatki od nieruchomości, podatki od środków transportu, podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej itp. W gestii władz lokalnych jest również odroczenie, umarzenie, rozkładanie na raty lub zwolnienia z podatków i opłat lokalnych. Istotna jest również przejrzystość stosowanych przez władze rozwiązań fiskalnych (Por. min. Dziemianowicz W., Mackiewicz M., Malinowska E., Misiąg W., Tomalak M., 2000). Wskazywane przez przedsiębiorców problemy należą do najczęściej identyfikowanych przez przedsiębiorców w całym kraju. Jednak na poziomie lokalnym Miasto Zabrze wprowadziło szereg działań, których celem jest zniesienie niedogodnych obciążeń dla firm. Na przykład oferując pomoc regionalną dla firm poprzez przyjęcie uchwał, takich jak Uchwała Nr X/98/15 Rady Miasta Zabrze z dnia 18 maja 2015r. w sprawie: zwolnienia z podatku od nieruchomości w ramach regionalnej pomocy inwestycyjnej na terenie Miasta Zabrze, Uchwała Nr X/97/15 Rady Miasta Zabrze z dnia 18.05.2015r. w sprawie: zwolnienia z podatku od nieruchomości w ramach regionalnej pomocy inwestycyjnej na obszarze Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej położonej na terenie Miasta Zabrze. Ponadto w wielu przypadkach przedsiębiorcy mają możliwość rozłożenia zaległości podatkowych na raty lub nawet częściowego ich umorzenia.

Zestawienie odpowiedzi przedsiębiorców z faktyczną ofertą Miasta może wskazywać kolejny raz na brak świadomości firm z Zabrze odnośnie stosowanych przez Miasto instrumentów obniżenia kosztów prowadzonej działalności. Taki stan rzeczy może być również wynikiem tego, że ulgi, czy zwolnienia podatkowe są przyznawane w określonych przypadkach i na określonych warunkach, które nie obejmują badanych firm.

Oto przykładowe odpowiedzi badanych przedsiębiorców:

- „Niesprzyjające opodatkowanie i składki na ubezpieczenie społeczne”,
- „Problem nie dotyczy naszego miasta jest dużo szerszy są to zbyt duże koszty obowiązkowe. jest ulga w ZUS ale w podatkach dla nowych firm już nie”,
- „Brak dotacji, wysokie czynsze”,
- „Wysokie koszty, ZUS- składki”,
- „Wysokie koszty związane z prowadzeniem działalności”,
- „Za duże składki ZUS i za wysokie podatki :)”,
- „Duże koszty utrzymania pracowników, wysokie czynsze za wynajem lokali”,
- „Zakładanie nowych firm w dzisiejszych czasach nie jest żadną przeszkodą, jeżeli tylko ktoś chce otworzyć działalność ponieważ żaden urząd nie wymaga okazania kwalifikacji (taką mamy ustawę). Przeszkody: wysoki ZUS, inne opłaty utrzymujące założoną działalność, niskie ceny za usługi, dlatego dużo wyjeżdża za granicę”.

Badani zwracali również uwagę na otoczenie biznesu, przede wszystkim zaś działalność administracji (w tym działalność urzędów skarbowych i ZUS) i rozrost biurokracji, które w znacznym stopniu przyczyniają się ich zdaniem do hamowania rozwoju przedsiębiorczości w Mieście. Respondenci zwracali uwagę na opieszałość urzędników, brak kompetencji, brak przepływu informacji, czy informacji w ogóle, a oprócz tego niejasne przepisy prawne. Oto kilka przykładowych odpowiedzi:

- „Administracja publiczna (ZUS, US)”,
- „Utrudnienia administracyjne”,
- „Rozbudowana administracja, biurokracja, brak konkretnej inf. od pracowników urzędu-wydział nieruchomości, budownictwa i geodezji”,
- „Powolne działanie Urzędów”,
- „Podatki, działanie urzędów (kolejki, powolne tempo)”,
- „Niekompetentność osób, które powinny pomagać w tym”,
- „Bariery o charakterze administracyjnym i podatkowym pochłaniające czas, nadmierna biurokracja i niejasne przepisy”,
- „Systematyczne wyludnianie miasta, brak merytorycznej współpracy urzędu miasta i koordynacji w branżach”
- „Trudności z załatwieniem wszystkich formalności związanych z założeniem firmy. Brak odpowiedniej liczby lokali”
- „Kompletny chaos organizacyjny w Urzędzie Miasta, totalny bałagan w Muzeum Górniczym w Zabrzu”.

Problemem, który pojawił się nie tylko w Zabrzu, lecz również w większości dużych ośrodków miejskich w Polsce jest działalność sklepów wielkopowierzchniowych, galerii handlowych i hipermarketów. Ich pojawienie się w centrach miast wpłynęło w istotnym stopniu na działalność

małych i średnich firm specjalizujących się przede wszystkim w handlu, ale również usługach. Problemem jest usytuowanie tych obiektów, ich ilość oraz częste ulgi, które odbierane są wyjątkowo negatywnie przez drobnych przedsiębiorców, którzy w starciu z dużymi korporacjami nie mają praktycznie szans. O tym jak istotny jest to problem świadczą następujące odpowiedzi badanych przedsiębiorców:

- *„Zbyt duża ilość marketów / galerii handlowych, wysoki podatek od nieruchomości, trudności z parkowaniem, trudności w poruszaniu się autem po mieście”,*
- *„Zbyt wysokie podatki, zbyt wiele powstających marketów”,*
- *„Zbyt szybki rozrost marketów”,*
- *„Markety- nieopodatkowane!”*,
- *„Zbyt wiele powstających marketów”,*
- *„Małe zaludnienie, duże podatki, sklepy wielkopowierzchniowe”,*
- *„Duże nasycenie obiektów handlowych wielkopowierzchniowych i supermarketów co likwiduje domowy handel i usługi, źle skomunikowane centrum miasta, utrudniony ruch kołowy, brak nabywców,.... (?)”*.

Wśród wymienianych przez respondentów problemów pojawiła się również kwestia braku odpowiednich lokali udostępnianych do prowadzenia działalności gospodarczej, wysokie opłaty za nie oraz słabość infrastruktury. Tak o tym mówili badani:

- *„Brak lokali, wysokość czynszów”,*
- *„Słaba infrastruktura”,*
- *„Wysokie koszty lokali użytkowych”,*
- *„Brak ciekawych terenów do inwestowania”,*
- *„Zbyt wysokie opłaty za wynajem lokali, duże koszty ponoszone przez pracowników”*.

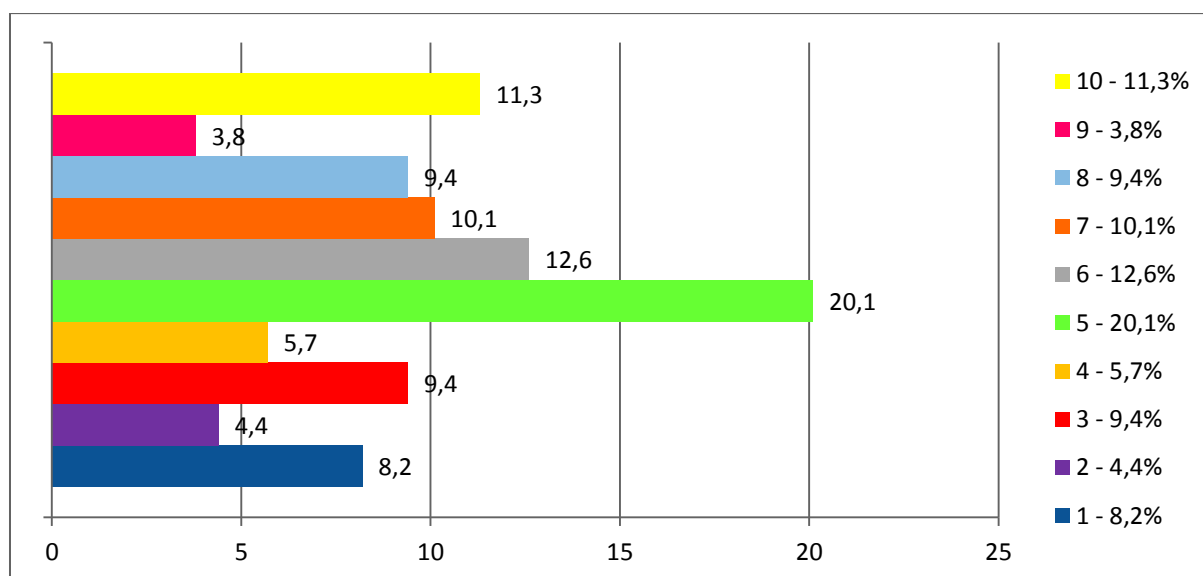
Warto również zwrócić uwagę na pojawiające się w wypowiedziach respondentów uwagi dotyczące samych przedsiębiorców, postaw przedsiębiorczych mieszkańców, słabości kapitału ludzkiego Zabrza. Ten ostatni czynnik jest jednym z najistotniejszych we współczesnej gospodarce opartej na wiedzy. Sam kapitał ludzki definiowany jest przez jednego z twórców teorii kapitału ludzkiego G. Beckera jako zasoby jakimi dysponują jednostki i zbiorowości społeczne – wiedza i umiejętności. Z kolei P. Bourdieu określa go mianem kapitału kulturowego i rozumie pod tym pojęciem przyswojony przez jednostkę system kulturowy, ogół wartości, wiedzy, aspiracji i styl życia (Por. min. Geisler R. 2003: 25). Ten kapitał ludzki staje się jednym z podstawowych zasobów decydujących obecnie o lokalizacji inwestycji. Przedsiębiorcy decydując się na rozpoczęcie działalności gospodarczej biorą pod uwagę to, ilu i wyposażonych w jakie kompetencje pracowników będą mieli do dyspozycji. Wydawałoby się, że z uwagi na położenie Zabrza kapitał ludzki nie powinien stanowić większego problemu – największa aglomeracja w Polsce, bliskość uczelni wyższych i instytutów badawczych. Od lat jednak zwraca się uwagę na fakt, iż co prawda śląskie uczelnie reprezentują wysoki poziom nauczania, przyciągają sporą grupę młodzieży, jednakże po ukończeniu studiów bardzo często ta młodzież podejmuje decyzje o migracji do innych ośrodków, takich jak pobliski Kraków, czy odleglejsze, ale dające większe możliwości znalezienia interesującej i dobrze płatnej pracy miasta jak Wrocław, Poznań, czy w końcu Warszawa. W przypadku Zabrza problemem są ośrodki położone znacznie bliżej, takie jak Gliwice, czy Katowice. Stąd problemem może być znalezienie odpowiednich pracowników. Inną kwestią jest brak postaw przedsiębiorczych u mieszkańców Zabrza. Może ona wynikać z niskiego

wykształcenia, braku wiedzy i informacji o systemach wsparcia. Przykładem mogą tutaj być następujące odpowiedzi:

- „Mała aktywność przedsiębiorcza wśród potencjalnych założycieli firm”,
- „Brak wykształconych ludzi”,
- „Brak wiedzy i wsparcia na początku (w trakcie wdrażania rozwoju rynku)”,
- „Mała liczba ambitnych pracowników, brak dotacji dla firm, które utrzymały się na rynku ponad 24 miesiące”,
- „Mało ambitnej młodzieży, ubogie społeczeństwo, brak perspektyw”,
- „Brak świadomości biznesowej, brak odwagi, koszty”
- „Mentalność ludzi. Zabrzanom zwykle się nie chce. A chce się tylko marudzić”
- „Brak pracowników-specjalistów, których można by zatrudnić”.

Badanym zadano pytanie o to, czy poleciliby Zabrze jako miejsce do prowadzenia biznesu swojemu znajomemu.

Wykres 33. Czy poleciliby Pan/i miasto Zabrze do prowadzenia biznesu swojemu znajomemu? (1 – zdecydowanie nie, 10 – zdecydowanie tak).

Odpowiedzi nie są jednoznaczne. Średnia ocena respondentów wynosiła 5,6. Odpowiedzi rozłożyły się mniej więcej po równo, z niewielką przewagą ocen powyżej 5. Odpowiedzi „zdecydowanie nie” udzieliło 8,2% badanych, „zdecydowanie tak” – 11,3%. Można zatem przyjąć, że Zabrze ma sporo atutów nie do końca wykorzystanych, posiadających potencjał do przyciągania inwestorów i które wpływają na to, że Zabrze można polecić jako miejsce do prowadzenia działalności gospodarczej.

2.6. Podsumowanie analizy badań ankietowych

Przygotowując LPRP warto skoncentrować się na kilku podstawowych działaniach, które z jednej strony będą służyły już działającym na terenie Miasta firmom, z drugiej mogą stanowić istotny czynnik wpływający na decyzję o rozpoczęciu działalności w Zabrzu.

Pierwsze działania dotyczą instrumentów dochodowych. Lokalne władze powinny przyrzeć się funkcjonującym rozwiązaniom fiskalnym (takim jak wysokość podatków min. od nieruchomości,

rolnego, leśnego, od środków transportu), zadbać o ich przejrzystość i podjąć ewentualne decyzje dotyczące wprowadzenia dodatkowych ulg i preferencji dla przedsiębiorców decydujących się na rozpoczęcie działalności w Zabrze, które można zastosować po spełnieniu przez firmy pewnych warunków. Warto również zadbać o rozwiązania sprzyjające przedsiębiorcom, którzy taką działalność już prowadzą w Mieście. Drugą działalnością wymienianą przez respondentów były atrakcyjne tereny pod inwestycje i lokale, które byłyby udostępniane przez Miasto na korzystnych warunkach. Rozwiązania te powinny być dostosowane do różnych grup przedsiębiorców. Innych instrumentów wsparcia potrzebować bowiem będą osoby rozpoczynające prowadzenie działalności, zwłaszcza ci, z najmłodszej grupy wiekowej, innych firmy młode działające na rynku poniżej 5 lat, a jeszcze innych przedsiębiorcy z dłuższym stażem.

Istotną kwestią jest komunikacja z przedsiębiorcami. Wyniki badań wskazują na to, iż część rozwiązań zwiększających atrakcyjność Zabrze dla potencjalnych inwestorów już istnieje. Problemem jest zatem brak wiedzy przedsiębiorców na ten temat. W związku z tym, należałoby się zastanowić nad tym w jaki sposób informować przedsiębiorców o istotnych dla nich rozwiązaniach wdrażanych przez władze Miasta, szkoleniach, możliwościach pozyskiwania środków unijnych.

Do władze Miasta należą również działania związane z przygotowaniem atrakcyjnych dla inwestorów nieruchomości. Dotyczy to zarówno dobrze położonych terenów inwestycyjnych, jak i tanich i atrakcyjnych lokali wynajmowanych lub sprzedawanych przedsiębiorcom przez Miasto. Powiązane z tym są inwestycje, zarówno te prowadzone bezpośrednio przez gminę – warto tutaj przede wszystkim pomyśleć o inwestycjach w infrastrukturę, które będą zwiększały atrakcyjność inwestycyjną Miasta. Równie istotne będzie obniżenie podatku od nieruchomości lub zwolnienie z płacenia przez nowych inwestorów lub inwestorów rozpoczynających w ogóle działalność gospodarczą.

Po analizie odpowiedzi badanych firm, kolejnym nasuwającym się wnioskiem jest to, że istotnym elementem w działaniach władz Miasta jest pomoc w pozyskiwaniu środków unijnych. Może ona obejmować szkolenia dla przedsiębiorców przybliżające im poszczególne programy, a także pomoc przy przygotowywaniu wniosków konkursowych. Biorąc pod uwagę fakt, że nowe programy unijne takie jak chociażby Horyzont 2020 stawiają nacisk na współpracę międzynarodową na pewno istotnym elementem pomocy władz Miasta jest pomoc w pozyskiwaniu partnerów zagranicznych. Jednak przy zestawieniu sztanदारowych działań Zabrzeńskiego Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości skupiających się m.in. na pomocy w pozyskiwaniu środków unijnych, organizowaniu szkoleń również w tym zakresie, pomocy w pozyskiwaniu inwestorów zagranicznych, organizowaniu pikników, jarmarków oraz misji gospodarczych i innych wydarzeń promujących zabrzeńskich przedsiębiorców, najważniejszym aspektem wydaje się być dotarcie z tą informacją do przedsiębiorców. Powyższe wskazuje na mało skuteczny przekaz Miasta odnośnie działań pomagających lokalnym firmom.

Nie ma co liczyć na rozwój przedsiębiorczości i przyciągnięcie większej liczby inwestorów skłonnych prowadzić swoją działalność w Mieście bez szerszej kampanii marketingowej, która po pierwsze wpłynęłaby na zwiększenie rozpoznawalności Miasta, poprawę jego wizerunku, a przede wszystkim pozwoliła odróżnić Zabrze od innych miast regionu. Powinna ona podkreślać atuty Miasta jakimi z całą pewnością są położenie przy głównych szlakach komunikacyjnych (bliskość autostrad A1 i A4 oraz Drogowej Trasy Średnicowej, bliskość Międzynarodowego Portu Lotniczego w Pyrzowicach, Międzynarodowego Portu Lotniczego w Balicach), bliskość większych ośrodków miejskich takich jak

Katowice, czy Gliwice (wbrew pozorom takie położenie może być traktowane jako atut, zwłaszcza jeśli podkreśli się na przykład mniejsze koszty prowadzenia działalności gospodarczej i koszty życia niż w obu tych ośrodkach), przynależność do aglomeracji śląskiej, dobrze rozwinięte zaplecze naukowo-badawcze, liczne szkoły wyższe, które mogą stać się dla inwestorów źródłem dobrze wykształconych pracowników. Tak skonstruowana kampania przełamie wizerunek przemysłowego miasta, w którym nic się nie dzieje.

Władze miasta mogą również stać się inicjatorem szerszej współpracy między biznesem a nauką, która z perspektywy przedsiębiorcy nie jest widoczna. Biorąc pod uwagę liczne szkoły wyższe, instytuty naukowo badawcze, klastry, które dopiero powstaną oraz te, które już funkcjonują (np. Klaster Kultury i Turystyki Przemysłowej), czy działający w Zabrze Śląski Park Technologii Medycznych taka współpraca jest nie tylko możliwa, ale może stać się podstawą rozwoju gospodarczego miasta. Rozwoju opartym na konkurencyjności, innowacji i istnieniu efektywnego systemu permanentnej edukacji. Warto w tym zakresie przyrzeć się chociażby doświadczeniom fińskim i rozwoju opartym na innowacjach i technologiach informacyjnych. Jak piszą Manuel Castells i Pekka Himanen za innowacjami „bez względu na to, czy mówimy o innowacjach w sektorze prywatnym, publicznym, czy obywatelskim – stoją wyedukowani ludzie, sprawny system finansowy oraz kultura innowacji, pojęcie wykształconych innowatorów obejmuje wiele kategorii: od naukowców uniwersyteckich, przez pracowników działów badań i rozwoju w firmach, aż po pojedynczych kreatywnych obywateli. Sektor publiczny musi inwestować w naukę i edukację, żeby zapewnić sobie innowatorów, tak w świecie uniwersyteckim, jak i poza nim. Innowacje biznesowe wymagają dodatkowych złożonych systemów finansowania” (Castells M., Himanen P., 2009). Ten rodzaj innowacji wymaga stałej współpracy między systemem szkolnictwa i przedsiębiorstwami. Ale efekty tej współpracy są korzystne dla wszystkich stron. Zabrze ze swoimi szkołami wyższymi, ośrodkami badawczymi, czy też firmami, dzięki działaniom władz takim jak: wprowadzenie ulg podatkowych skierowanych do wybranej branży ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym, może stać się innowacyjnym ośrodkiem, który będzie ściągał inwestorów i dawał pracę mieszkańcom.

Niezbędna jest również dobra polityka informacyjna, która pozwoliłaby sprawnie zapoznawać przedsiębiorców z planami władz Miasta i podejmowanymi przez nie działaniami. Konieczna jest stała i dobra komunikacja z przedstawicielami biznesu, konsultacje w sprawach bezpośrednio ich dotyczących i wpływających na prowadzoną przez nich działalność. Na polepszenie komunikacji z przedsiębiorcami wpłynie między innymi budowa nowej strony internetowej Zabrzeńskiego Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości. Powinna ona zostać zaprojektowana przede wszystkim pod kątem potrzeb przedsiębiorców, zamieszczania niezbędnych informacji związanych z prowadzeniem biznesu, pozyskiwania środków unijnych, czy oferowanych szkoleń.

W związku ze wskazywaną problematyką bliskiego położenia Miasta Zabrze pomiędzy większymi ośrodkami takimi jak: Katowice, czy Gliwice, kierunkiem wartym rozważenia w formułowaniu Lokalnego Planu Rozwoju Przedsiębiorczości dla Miasta Zabrze jest skoncentrowanie się na rozwoju w obszarze jeszcze niezagospodarowanym przez sąsiadujące miasta poprzez wykorzystanie potencjalnych, regionalnych obszarów niszowych.

3. Analiza SWOT

Do syntetycznej analizy zebranych danych z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej miasta Zabrze oraz zrealizowanych badań ankietowych wśród zabrzańskich przedsiębiorców wykorzystano analizę SWOT. W opracowaniu posłużono się również wynikami badań przeprowadzonych w 2014 roku na grupie przedsiębiorców oraz uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, których celem było zdiagnozowanie poziomu wiedzy na temat przedsiębiorczości. Metoda ta pozwala na przeanalizowanie mocnych i słabych stron oraz możliwości ich wykorzystania w kontekście szans i zagrożeń płynących z otoczenia.

Do analizy szans i zagrożeń posłużono się trzema źródłami wiedzy:

1. Powszechna wiedza z danego obszaru (np. przyjęta polityka państwa w danym sektorze gospodarczym).
2. Strategia Rozwoju Miasta Zabrze na lata 2008-2020 – wybrane aspekty związane z przedsiębiorczością w Zabrzu.
3. Pierwszy i drugi rozdział Lokalnego Planu Rozwoju Przedsiębiorczości dla Miasta Zabrze na lata 2016-2020 (przy czym opinie wyrażane przez respondentów badania ankietowego w pytaniach otwartych brane były pod uwagę wyłącznie wówczas, gdy powtarzały się w co najmniej 25% wskazań).

Ponadto w poniższej analizie SWOT poszczególne obszary wskazujące na mocne i słabe strony zostały pogrupowane w kategorie i zestawione obok siebie tak, aby stanowiły całościowy obraz zagadnień w danym zakresie. Podyktowane to zostało między innymi przez zestawienie wyników badań z diagnozy aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej miasta Zabrze z dostępnymi wynikami badań wśród przedsiębiorców oraz uczniów, a także społeczności zabrzańskiej wraz z wykonanymi badaniami wśród firm zrealizowanymi na potrzeby opracowania LPRP. Istotnym wydaje się również fakt, że dana cecha występująca w analizowanym obszarze może z jednej strony stanowić mocną stronę Miasta, jednak z innej perspektywy jawi się jako zagrożenie.

Tabela 21. Analiza SWOT dla Miasta Zabrze w kontekście warunków prowadzenia działalności gospodarczej.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Demografia	
Jedno z pięciu największych miast pod względem liczby ludności wśród miast w województwie śląskim	Ujemny bilans migracyjny Miasta
Dość duży potencjał mieszkańców w wieku produkcyjnym	
Przedsiębiorczość	
Rozwój przedsiębiorczości objawiający się wzrostem ilości podmiotów gospodarczych w latach 2009-2014, a w tym w sektorze MŚP	Stąły odsetek mieszkańców prowadzących jednoosobowe działalności gospodarcze
	Średnia kondycja przedsiębiorstw w kontekście nakładów inwestycyjnych

<p>Zabrzańskie Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości w strukturach Urzędu Miejskiego w Zabrzu</p> <p>Biuro ds. Inwestorów na czele z Pełnomocnikiem Prezydenta Miasta ds. Inwestorów w strukturach Urzędu Miejskiego w Zabrzu</p> <p>Powstanie Inkubatora AIP Zabrze do preinkubacji pomysłów na biznes</p> <p>Oddanie do użytku nowego targowiska miejskiego „Pod Ratuszem”</p>	<p>Brak kultury do zrzeszania się przedsiębiorców</p> <p>Stopa bezrobocia powyżej średniej wojewódzkiej i krajowej</p> <p>Zbyt wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej</p> <p>Niski odsetek przedsiębiorców korzystających z usług Zabrzańskiego Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości</p>
Infrastruktura i komunikacja	
<p>Atrakcyjna lokalizacja: bliskość do głównych dróg komunikacyjnych, takich jak autostrady A1, A4, czy Drogowa Trasa Średnicowa; bliskość do 3 portów lotniczych (Pyrzowice, Balice, Ostrawa), komunikacja autobusowa i tramwajowa w ramach sieci KZK GOP, połączenia kolejowe krajowe i międzynarodowe - wzrost znaczenia Miasta jako ośrodka transportowo – logistycznego</p> <p>Poprawa jakości infrastruktury technicznej</p> <p>Sieciowy hotel 4-gwiazdkowy</p> <p>Uzbrojone tereny inwestycyjne</p>	<p>Brak Centrum Przesiadkowego w centrum Zabrze</p> <p>Brak szybkich dróg na osi komunikacyjnej północ-południe</p>
Inwestycje	
<p>Duża powierzchnia terenów poprzemysłowych do zrewitalizowania i zagospodarowania</p> <p>Istnienie w mieście systemu wsparcia i pakiet rozwiązań pomocowych dla inwestorów</p> <p>Obszar zabrzańskiej części Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej</p>	<p>Mało inwestorów w zabrzańskiej części Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej</p> <p>Brak powierzchni produkcyjnej na wynajem</p>
Zarządzanie Miastem	
<p>Dochody miasta stale rosną</p> <p>Wysokie nakłady inwestycyjne miasta w gospodarkę komunalną i transport oraz gospodarkę mieszkaniową</p> <p>Przynależność do Górnośląskiego Związku Metropolitalnego</p>	

Realizacja projektu „Wdrożenie kompleksowego systemu obiegu dokumentów w Gminie Zabrze w powiązaniu z platformą SEKAP”	
Edukacja	
Wysoko wykwalifikowana kadra techniczna Znacząca rola uczelni wyższych (np. Wydziały Politechniki Śląskiej i Uniwersytetu Medycznego, Wyższa Szkoła Techniczna)	Niedostosowanie zawodów do potrzeb rynku pracy
Badania i rozwój	
Strategiczny charakterze sektora medycznego w Zabrzu Otwarcie nowoczesnego ośrodka badawczo-rozwojowego - Śląski Park Technologii Medycznych Kardio-Med Silesia	Istnienie inkubatora tylko na poziomie preinkubacji - brak inkubatora dla istniejących firm i/lub parku technologicznego, gdzie firmy mogłyby się osiedlać w swoim otoczeniu branżowym (w przypadku Zabrza np. medycznym)
Rynek nieruchomości	
Rozwój rynku nieruchomości	Duża ilość starej infrastruktury mieszkaniowej
Innowacyjność	
Silna pozycja Śląskiego Centrum Chorób Serca oraz Fundacji Rozwoju Kardiologii im. prof. Zbigniewa Religi, Instytutu Chemicznej Przeróbki Węgla Duża aktywność miasta we wprowadzaniu innowacyjnych rozwiązań technologicznych	Bardzo niski stopień wykorzystania nowoczesnych narzędzi komunikacyjnych w prowadzeniu działalności gospodarczej Brak inwestorów w sektorze produkcyjnym i B+R w branży medycznej
Rekreacja i kultura	
Rozległy obszar terenów zielonych (ponad 60% powierzchni) Unikalność oferty turystycznej w obszarze obiektów przemysłowych i związanych z historią przemysłu ciężkiego (np. Muzeum Górnictwa Węglowego i inne) Dom Muzyki i Tańca – rozpoznawalny obiekt kultury na Śląsku Teatr Nowy w Zabrzu Filharmonia Zabrzeńska Stadion Miejski- Arena Zabrze oraz szereg innych klubów sportowych	Brak nowej siedziby Miejskiej Biblioteki Publicznej i Miejskiego Ośrodka Kultury w Centrum Zabrza

SZANSE	ZAGROŻENIA
Demografia	
<p>Przyjęta z początkiem 2016 roku polityka prorodzinna Państwa, a także Program Rodzina 5 plus mogą pozytywnie wpłynąć na demografię Miasta</p> <p>Wzrost zainteresowania budownictwem na wynajem</p>	<p>Ujemny przyrost naturalny i starzejące się społeczeństwo</p>
Otoczenie prawne	
<p>Przyjęcie w 2015 r. ustawy o metropolii - możliwość organizacyjno-prawna powstania Metropolii Śląskiej już w 2017 roku, w skład której wchodziłoby również miasto Zabrze</p> <p>Polityka ochrony środowiska w kraju – potencjał współpracy firm z Miastem w sferze wdrażania technologii energooszczędnych</p>	<p>Brak koncepcji Rady Ministrów co do kierunków reformy służby zdrowia, co może mieć odzwierciedlenie w systemie usług medycznych i przemyśle medycznym – jednym ze strategicznych obszarów rozwojowych Miasta</p>
Rynek pracy	
<p>Duży potencjał rynku pracy w aglomeracji górnośląskiej</p> <p>Ilość środków na wsparcie rozwoju przedsiębiorstw</p>	<p>Konkurencja na regionalnym rynku pracy</p> <p>Coraz większe koszty pracy</p> <p>Odptyw ludności z Miasta (dotyczy całego regionu)</p>
Inwestycje	
<p>Wzrost zainteresowania inwestorów Zabrzem</p> <p>Koncentracja przemysłu na Śląsku</p> <p>Przyjęty Program rewitalizacji i rekultywacji terenów poprzemysłowych obejmujący ponad 600 ha gruntów po przemyśle ciężkim na terenie Zabrze</p> <p>Możliwe środki unijne do pozyskania w ramach perspektywy 2014-2020 na finansowanie rozwoju lokalnego, a także na rozwój innowacyjności firm</p>	<p>Silna konkurencja miast</p>
Badania i rozwój	
<p>Duży potencjał ośrodków badawczych (rozwój nauki, transfer technologii) – możliwości kooperacyjne podmiotów działających w branży medycznej</p> <p>Plany rozwoju Kardio-Med Silesia Sp. z o.o.</p>	<p>Niski wskaźnik komercjalizacji wyników badań naukowych</p>

Możliwe środki unijne do pozyskania w ramach perspektywy 2014-2020 na finansowanie badań i prac rozwojowych	
Przedsiębiorczość	
Przedsiębiorcze postawy młodych uczniów – potencjalnych przyszłych przedsiębiorców	Niewielka liczba przedsiębiorców ubiegających się o środki unijne w poprzedniej perspektywie, co wskazuje na istnienie barier dla przedsiębiorców do ubiegania się o środki unijne. To z kolei może mieć negatywny wpływ na korzystanie z funduszy unijnych w najbliższych kilku latach Obecność sklepów wielkopowierzchniowych
Współpraca międzynarodowa	
Współpraca z miastami partnerskimi Program Europejskiej Współpracy Terytorialnej 2014-2020 Współpraca międzynarodowa z instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacjami	Brak zainteresowania firm
Kultura i rekreacja	
Rozwój turystyki przemysłowej w Europie i na świecie Rozpoznawalna marka klubu piłkarskiego „Górnik Zabrze” Przebudowany stadion im. Ernesta Pohla wraz z całą planowaną infrastrukturą towarzyszącą, który będzie skupiać mieszkańców, turystów i przedsiębiorców	Duża konkurencja na rynku wydarzeń kulturalnych, sportowych i konferencyjnych

4. Cele, priorytety i projekty Lokalnego Planu Rozwoju Przedsiębiorczości dla Miasta Zabrze na lata 2016-2020

Wyodrębniono 5 celów LPRP, które określone zostały w oparciu o:

- Analizę SWOT wynikającą z przeprowadzonej diagnozy społeczno-gospodarczej w Zabrzu oraz wyników badania ankietowego;
- Analizę strategiczną Strategii Rozwoju Miasta Zabrze na lata 2008-2020.

Cele strategiczne dla LPRP są spójne z celami strategicznymi określonymi w Strategii Rozwoju Miasta Zabrze na lata 2008-2020 w Priorytecie P1. Środowisko gospodarcze. Lokalny Plan Rozwoju Przedsiębiorczości dla Miasta Zabrze na lata 2016-2020 stanowi uszczegółowienie celów strategicznych i kierunków działań przewidzianych w ww. priorytecie pod kątem stymulowania przedsiębiorczości oraz poprawy warunków dla podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej w Mieście.

W poniższej tabeli wymienione zostały cele strategiczne i kierunki działań w priorytecie P1. Strategii Rozwoju Miasta Zabrze na lata 2008-2020, które wyznaczają ramy dla LPRP.

Tabela 22. Cele strategiczne i kierunki działań w priorytecie P1. Strategii Rozwoju Miasta Zabrze na lata 2008-2020.

Cele strategiczne	Kierunki działań w Strategii Rozwoju Miasta Zabrze na lata 2008-2020
C 1. Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej miasta na rzecz wzrostu potencjału zatrudnienia	K.1.1. Wyznaczenie wielkości i struktury terenów inwestycyjnych
	K.1.2. Uzbrajanie w infrastrukturę techniczną terenów inwestycyjnych
	K.1.3. Usprawnienie działań administracyjnych w zakresie obsługi inwestorów
	K.1.4. Wyznaczanie profilu i specjalizacji w zakresie edukacji
	K.1.5. Wspieranie poprawy użyteczności zawodowej mieszkańców poprzez kursy, przekwalifikowania, studia podyplomowe
	K.1.6. Kreowanie i wykorzystywanie efektów sąsiedztwa
C 2. Stymulowanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości	K.2.1. Wspieranie tworzenia i rozwoju instytucji otoczenia biznesu
	K.2.2. Kształtowanie aktywnych przedsiębiorczych postaw mieszkańców
C 3. Wzmacnianie profilu gospodarczego miasta	K.3.1. Tworzenie warunków ułatwiających przedsiębiorcom kontakty regionalne i międzynarodowe
	K.3.2. Integracja środowisk gospodarczych
	K.3.3. Wzbogacanie profilu gospodarczego miasta
C 4. Transfer nowych technologii oraz dostęp do informacji gospodarczej	K.4.1 Wspieranie przedsięwzięć innowacyjnych
	K.4.2. Tworzenie warunków do kooperacji podmiotów działających w branży medycznej

Lokalny Plan Rozwoju Przedsiębiorczości dla Miasta Zabrze na lata 2016-2020 określa 5 celów zawierających priorytety działań. Każdy z priorytetów koresponduje bezpośrednio z analizą SWOT w niniejszym opracowaniu i Strategią Rozwoju Miasta Zabrze na lata 2008-2020 oraz innymi dokumentami strategicznymi. Do realizacji każdego z priorytetów zaproponowane zostały opisane poniżej projekty.

Tabela 23. Cele, priorytety oraz projekty Lokalnego Planu Rozwoju Przedsiębiorczości dla Miasta Zabrze na lata 2016-2020.

Cel LPRP (CP) Wskaźnik (W)	Priorytety LPRP (P)	Projekty LPRP (PR)
CP.1. Rozwijanie postaw przedsiębiorczych oraz społeczeństwa obywatelskiego. W.1. Liczba działań zrealizowanych na rzecz promocji i rozwoju postaw przedsiębiorczych.	P.1.1. Promocja koncepcji ekonomii społecznej.	PR. 1.1.1. Promowanie narzędzi aktywizacji rynku pracy w zakresie tworzenia spółdzielni socjalnych. PR.1.1.2. Promocja ekonomii społecznej, a także wsparcie doradcze, szkoleniowe i finansowe dla podmiotów ekonomii społecznej.
	P.1.2. Promocja postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców Zabrze.	PR.1.2.1. Tworzenie warunków sprzyjających samozatrudnieniu. PR.1.2.2. Projekty dla dzieci i młodzieży w zakresie przedsiębiorczości – zajęcia z praktykami, prowadzenie wirtualnej firmy, działania z wykorzystaniem internetu.
	P.1.3. Włączenie przedsiębiorców w kreowanie środowiska gospodarczego w mieście.	PR.1.3.1. Rada Gospodarcza przy Prezydencie Miasta. PR.1.3.2. Rzecznik Młodych Przedsiębiorców. PR.1.3.3. Promocja zrzeszania się przedsiębiorców i włączania się w promocję przedsiębiorczości.
	P.1.4. Edukacja na rzecz przedsiębiorczości.	PR.1.4.1. Rozwój współpracy pomiędzy szkołami i przedsiębiorcami w celu dostosowania szkolnictwa zawodowego i technicznego do rynku pracy. PR.1.4.2. Zbieranie danych o potrzebach pracodawców na zabrzańskim rynku pracy. PR.1.4.3. Przygotowanie młodzieży do wejścia na rynek pracy – doradztwo zawodowe na różnych szczeblach kariery zawodowej (etat vs własna firma).

		PR.1.4.4. Działania skierowane do młodych przedsiębiorców z Zabrze: networking, spotkania praktykami, warsztaty prowadzenia biznesu.
	P.1.5. Ułatwianie zakładania działalności gospodarczej i wspieranie w jej prowadzeniu.	PR.1.5.1. Wydanie poradnika dla rozpoczynających działalność gospodarczą oraz przeprowadzenie kampanii informacyjnej i szkoleń w tym zakresie.
		PR.1.5.2. Program dla osób planujących założenie działalności gospodarczej w niedalekiej przyszłości (Przyszli Młodzi Przedsiębiorcy).
		PR.1.5.3. Promocja testowania pomysłów na biznes wśród uczniów szkół średnich i studentów wyższych uczelni w Zabrzu.
		PR.1.5.4. Zabrzańskie Forum MŚP – doroczna konferencja dot. Rozwoju MŚP w Zabrzu.
		PR.1.5.5. Karta Młodego Przedsiębiorcy.
	P.1.6. Współpraca z instytucjami, organizacjami, urzędami i przedsiębiorstwami na rzecz rozwijania przedsiębiorczości w Zabrzu.	PR.1.6.1. Dekalog współpracy na rzecz rozwoju przedsiębiorczości.
		PR.1.6.2. Organizacja konkursów i przedsięwzięć promujących lokalną gospodarkę.
CP.2. Rozwijanie instrumentów wspierania przedsiębiorczości.	P.2.1. Finansowe instrumenty wspierania przedsiębiorców.	PR.2.1.1. Prowadzenie działań informacyjnych o istniejących systemach wspierania kapitałowego rozwoju przedsiębiorstw oraz sposobach korzystania z funduszy pożyczkowych i poręczeniowych przez firmy z sektora MŚP.
W.2. Ilość działań i liczba uczestników.		PR.2.1.2. Dokonanie analizy systemu ulg i zwolnień pod kątem wsparcia firm z sektora MŚP.
	P.2.2. Poprawa dostępności przedsiębiorców do usług doradczo-szkoleniowych.	PR.2.2.1. Projekty na rozpoczęcie działalności gospodarczej w Zabrzu.
		PR.2.2.2. Organizacja spotkań informacyjnych, szkoleń, warsztatów i seminariów dla przedsiębiorców oraz osób zainteresowanych rozpoczęciem działalności gospodarczej.

<p>CP.3. Promocja Zabrze i aktywności zabrzańskich przedsiębiorców na rynkach międzynarodowych.</p> <p>W.3. Ilość działań w zakresie promocji Zabrze i aktywności zabrzańskich firm na rynkach międzynarodowych oraz ilość uczestników.</p>	<p>P.3.1. Zabrze na gospodarczej mapie Europy.</p>	<p>PR.3.1.1. Udział Miasta w projektach międzynarodowych w obszarze rozwoju przedsiębiorczości.</p>
		<p>PR.3.1.2. Wzmocnienie współpracy z miastami partnerskimi i innymi gminami dla rozwoju przedsiębiorczości – transfer dobrych praktyk.</p>
		<p>PR.3.1.3. Promocja Zabrze za granicą jako miasta medycyny – technologie, wiedza, zasoby ludzkie.</p>
		<p>PR.3.1.4. Zabrze - Europejski Hub Startupów Medycznych (e-medycyna, telemedycyna, europejskie technologie medyczne, itd.).</p>
		<p>PR.3.1.5. Zabrze miejscem turystyki przemysłowej i biznesowo – konferencyjnej (dedykowana strona internetowa, nt. bazy obiektów i atrakcji turystycznych, bazy konferencyjnej w obiektach należących do samorządu oraz podmiotów prywatnych, bazy noclegowej i gastronomicznej - w języku polskim i angielskim).</p>
	<p>P.3.2. Wspieranie internacjonalizacji działalności gospodarczej.</p>	<p>PR.3.2.1. Współpraca międzynarodowa – konferencje, targi, spotkania biznesowe i B2B, misje gospodarcze, (w Polsce i za granicą) z uwzględnieniem kluczowych branż dla Zabrze.</p>
		<p>PR.3.2.2. Współpraca z Wydziałami Promocji Handlu i Inwestycji przy Ambasadach RP, Regionalną Izbą Gospodarczą w Katowicach, Europejską Konfederacją Młodych Przedsiębiorców YES for Europe, Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera przy Urzędzie Marszałkowskim w Katowicach, Ministerstwem Rozwoju (np. Europejska Współpraca Terytorialna) i innymi w zakresie nawiązywania kontaktów międzynarodowych przez zabrzańskich przedsiębiorców.</p>
		<p>PR. 3.3.3. Promocja lokalnych firm, produktów i ofert współpracy poprzez umożliwienie ich prezentacji w ramach kontaktów międzynarodowych.</p>

<p>CP.4. Rozwój efektywnego systemu pozyskiwania inwestorów.</p> <p>W.4. Ilość i wartość działek inwestycyjnych sprzedanych przez Miasto.</p>	<p>P.4.1. System pozyskiwania bezpośrednich inwestycji krajowych i zagranicznych.</p>	<p>PR.4.1.1. Marketing i promocja miasta, a w tym terenów inwestycyjnych, w celu przyciągnięcia zewnętrznego kapitału inwestycyjnego.</p>
		<p>PR.4.1.2. Opracowanie programów rozwoju sektorów i branż istotnych dla rozwoju Zabrze.</p>
		<p>PR.4.1.3. Budowa strony internetowej dla inwestorów w języku polskim i angielskim z opisem możliwości inwestycyjnych w Zabrzu (greenfield, brownfield, startupy – w tym medyczne) oraz informacją odnośnie trzech branż kluczowych (medycyna, sport i turystyka).</p>
		<p>PR.4.1.4. Budowa strony internetowej poświęconej Zabrzu – Europejskiej Stolicy Startupów Medycznych.</p>
<p>CP.5. Kreowanie korzystnych warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej.</p> <p>W.5. Ilość działań kreujących korzystne warunki dla prowadzenia działalności gospodarczej w Zabrzu oraz ilość uczestników tych działań.</p>	<p>P.5.1 Innowacyjne produkty i technologie w zabrańskich przedsiębiorstwach.</p>	<p>PR.5.1.1. Promocja systemu współpracy uczelni z sektorem MŚP.</p>
		<p>PR.5.1.2. Cykliczne warsztaty dla studentów nt. tworzenia pomysłów na biznes, zawiązywania zespołów startupowych oraz budowania modeli biznesowych.</p>
		<p>PR.5.1.3. Promocja gotowych narzędzi wspierających innowacyjność zabrańskich przedsiębiorstw np. platformy transferu technologii.</p>
		<p>PR.5.1.4. Włączenie Zabrze do European Startup Week.</p>
		<p>PR.5.1.5. Turystyka przemysłowa w działających przedsiębiorstwach.</p>
	<p>P.5.2 Promocja usług dla przedsiębiorców oferowanych przez administrację publiczną.</p>	<p>PR.5.2.1. Promocja działalności Urzędu Miejskiego w Zabrzu w obszarze wspierania rozwoju przedsiębiorczości.</p>
		<p>PR.5.2.2. Budowa internetowej platformy informacyjnej dla przedsiębiorców.</p>
		<p>PR.5.2.3. Promocja oferty szkoleniowej innych instytucji publicznych i urzędów.</p>

	PR.5.2.4. Promocja wspierania rozwoju przedsiębiorczości w oparciu o istniejące instrumenty rynku pracy.
--	---

Lista projektów stanowi swoistą propozycję i kierunek działań jakie podejmie Miasto w obszarze rozwoju przedsiębiorczości. Ilość i zakres realizacji projektów zależy od możliwości finansowych i organizacyjnych Miasta w latach 2016-2020 oraz możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania np. funduszy unijnych z perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020.

LPRP definiuje 5 kluczowych wskaźników, które mają służyć jako narzędzie do monitorowania realizacji Planu w czasie, poprzez porównywanie postępów w układzie rok/rok (bazą zawsze jest poprzedni rok kalendarzowy). Wskaźniki umożliwiają również analizę wyników w układzie rocznym z możliwością analizy przyczyn stanu realizacji (zarówno w przypadku rozwoju, jak i spadku wartości wskaźników). Każdy projekt może otrzymać dodatkowo wskaźnik szczegółowy związany z jego właściwą realizacją.

5. Powiązanie LPRP z dokumentami o charakterze strategicznym

5.1. Powiązanie z dokumentami opracowanymi na szczeblu lokalnym

LPRP bezpośrednio odnosi się do celów strategicznych wskazanych w Strategii Rozwoju Miasta Zabrze na lata 2008-2020. Cele LPRP są spójne z celami strategicznymi określonymi w Strategii w Priorytecie P1. Środowisko gospodarcze. LPRP stanowi uszczegółowienie celów strategicznych, kierunków działań oraz przedsięwzięć rozwojowych przewidzianych w ww. priorytecie Strategii pod kątem stymulowania przedsiębiorczości oraz poprawy warunków dla podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej w Mieście.

LPRP koresponduje również ze Strategią budowy społeczeństwa informacyjnego miasta Zabrze do roku 2020+ - E-Zabrze w zakresie Celów strategicznych 3 – E-Gospodarka i 4 – E-Społeczeństwo. W szczególności odnosi się do celów operacyjnych związanych z rozwojem obszaru komunikacji Urzędu Miejskiego w Zabrzu z podmiotami publicznymi i przedsiębiorcami, usprawnianiu procesów decyzyjnych w zarządzaniu i kształtowaniu ładu przestrzennego, aktualizacji bazy danych przestrzennych i ich udostępniania oraz zarządzania ochroną środowiska na obszarze Miasta, zapewnieniu obywatelom oraz przedsiębiorcom dostępności usług świadczonych przez podmioty realizujące zadania publiczne w postaci elektronicznej, poprawie bazy dydaktycznej szkół i przedszkoli w zakresie informatyzacji, a także kształtowaniu świadomości i kultury informatycznej obywateli oraz umiejętności wykorzystywania nowoczesnych technologii.

LPRP jest zgodny z zapisami Memorandum Inwestycyjnego Miasta Zabrze w zakresie oceny klimatu do prowadzenia działalności gospodarczej w Zabrzu, a także potencjału i perspektyw rozwojowych dla Miasta.

5.2. Powiązanie z dokumentami opracowanymi na szczeblu regionalnym

Lokalny Plan Rozwoju Przedsiębiorczości dla Miasta Zabrze na lata 2016-2020 odnosi się również do celów przyjętych w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”. W szczególności koresponduje z następującymi celami Strategii:

- Celem strategicznym A: „Województwo śląskie regionem nowoczesnej gospodarki rozwijającej się w oparciu o innowacyjność i kreatywność” (poprzez cele operacyjne dotyczące innowacyjnych i kreatywnych przedsiębiorstw oraz produktów województwa, otwartych i atrakcyjnych rynków pracy, konkurencyjnej gospodarki województwa opartej na elastyczności i specjalizacji firm oraz strukturach sieciowych, przedsiębiorczości lokalnej i społecznej wykorzystującej lokalne rynki i potencjały).
- Celem strategicznym B: „Województwo śląskie regionem o wysokiej jakości życia opierającej się na powszechnej dostępności do usług publicznych o wysokim standardzie” (w szczególności poprzez cel operacyjny dotyczący rozwoju kompetencji, umiejętności i wzrostu poziomu aktywności mieszkańców).
- Celem strategicznym D: „Województwo śląskie regionem otwartym będącym istotnym partnerem rozwoju Europy” (poprzez cele operacyjne dotyczące współpracy z partnerami w otoczeniu, atrakcyjnym wizerunkiem województwa śląskiego).

LPRP jest zgodny ze Strategią Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, a w szczególności z celami C1.1.1.1., C1.1.1.2., C1.1.2.2. oraz C1.1.2.3. w ramach celu strategicznego „CS1. Rozwój kapitału ludzkiego bazujący na zatrudnialności i spójności społeczno-gospodarczej Subregionu Centralnego”. Wyciąg celów szczegółowych i działań w ramach celu strategicznego CS1 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 24. Wyciąg ze struktury postanowień strategicznych Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych

Cel strategiczny	CS1. Rozwój kapitału ludzkiego bazujący na zatrudnialności i spójności społeczno-gospodarczej S.C.		
Priorytet	P1.1. Gospodarka i miejsca pracy.		
Działania	D1.1.1. Przywrócenie funkcji gospodarczych na obszarach zdegradowanych	D1.1.2. Wyrównywanie szans wejścia i powrotu na rynek pracy	D1.1.3 Wzmacnianie zdolności adaptacyjnej pracowników i przedsiębiorców
Cele szczegółowe	C1.1.1.1. Ulepszone warunki do rozwoju MŚP	C1.1.2.1. Obniżenie skali bezrobocia długookresowego	C1.1.3.1. Złagodzenie skutków zmian strukturalnych w gospodarce
	C1.1.1.2. Zwiększone kompetencje uczniów szkół kształcących w zawodach	C1.1.2.2. Rozwój przedsiębiorczości i samozatrudnienia	
		C1.1.2.3. Poprawa dostępności do usług opiekuńczych nad dziećmi do lat 3 i nieobligatoryjnej edukacji przedszkolnej	

Źródło: *Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020.*

5.3. Powiązanie z dokumentami opracowanymi na szczeblu krajowym

Lokalny Plan Rozwoju Przedsiębiorczości Zabrze na lata 2016-2020 wpisuje się w dwa cele polityki regionalnej określone w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie, a są nimi:

1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”),
2. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”)

LPRP wpisuje się również w obszary strategiczne Strategii Rozwoju Kraju 2020:

- I. Sprawne i efektywne państwo (poprzez cele operacyjne dotyczące zapewnienia środków na działania rozwojowe, zwiększenia wykorzystania środków pozabudżetowych, wzmocnienia

warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela oraz rozwoju kapitału społecznego);

- II. Konkurencyjna gospodarka w szczególności (poprzez cele operacyjne związane ze wzmocnieniem stabilności makroekonomicznej, rozwojem eksportu towarów i usług, wzrostem wydajności gospodarki, zwiększeniem produktywności gospodarki, wzrostem udziału przemysłów i usług średnio i wysoko zaawansowanych technologicznie, poprawą warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej, zwiększeniem innowacyjności gospodarki, wzrostem popytu na wyniki badań naukowych, rozwojem kapitału ludzkiego, zwiększaniem aktywności zawodowej, zwiększeniem wykorzystania technologii cyfrowych oraz upowszechnieniem wykorzystania technologii cyfrowych);
- III. Spójność społeczna i terytorialna (poprzez cele operacyjne dotyczące wzmocnienia mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracji przestrzennej dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i finansowych dla realizacji działań rozwojowych w regionach).

5.4. Powiązanie z dokumentami opracowanymi na szczeblu ponadnarodowym

Lokalny Plan Rozwoju Przedsiębiorczości Zabrze dla Miasta Zabrze na lata 2016-2020 wpisuje się w dwa cele strategiczne Strategii Europa 2020 w obszarach Inteligentny rozwój – gospodarka oparta na wiedzy i innowacji, Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – gospodarka charakteryzująca się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniająca spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

6. System wdrażania Lokalnego Planu Rozwoju Przedsiębiorczości dla Miasta Zabrze na lata 2016-2020

Instytucją zarządzającą LPRP będzie Urząd Miejski w Zabrzu. Do współpracy przy Planie, w drodze jego realizacji, zapraszane będą różne podmioty m.in. instytucje, które w związku ze swoimi obszarami działań, zgodnie z kompetencjami zdefiniowanymi przez odpowiednie ustawy krajowe i własne statuty, zostaną wyznaczone do realizacji poszczególnych projektów. Instytucjami współpracującymi w powyższym zakresie będą m.in. PUP, ZUS, itp., które będą pracować na zasadach partnerskich. Katalog instytucji i partnerów będzie otwarty.

LPRP jest dokumentem o charakterze operacyjnym na szczeblu lokalnym. Środki na realizację celów będą pochodzić z różnych źródeł: m.in. budżetu miasta, funduszy unijnych.

Projekty nadzorowane będą przez Urząd Miejski w Zabrzu. Każdy projekt w zależności od zakresu tematycznego i okresu realizacji może posiadać wskaźniki szczegółowe, które pozwolą ocenić efekty danego projektu. Dla ułatwienia zarządzania projektami można wykorzystać Kartę Projektu, której wzór znajduje się w załączniku nr 1. W przypadku realizacji danego projektu rekomenduje się sprawozdawczość w okresach półrocznych lub rocznych odnośnie stopnia zaawansowania i wskaźników dla danego projektu.

LPRP zakończy się ewaluacją, a w trakcie jego realizacji mogą występować aktualizacje. Wynikiem procesu ewaluacji powinno być co najmniej opracowanie wniosków i rekomendacji. Wnioski będą podstawą podsumowania efektów realizowanych działań i oceny efektywności Planu.

Dla uzyskania lepszych efektów z realizacji Planu wymagana jest promocja projektów w środowiskach gospodarczych oraz wśród mieszkańców Zabrze.

PODSUMOWANIE

Główne wnioski płynące z przeprowadzonych analiz i opracowanego Lokalnego Planu Rozwoju Przedsiębiorczości dla Miasta Zabrze na lata 2016-2020 przedstawiono za pomocą zestawu strategicznych potrzeb w obszarze rozwoju przedsiębiorczości w Zabrzu.

- Wspieranie rozwoju kluczowych branż dla Miasta Zabrze (medycyna, turystyka, sport).
- Opracowanie strategii dla istotnych branż i sektorów dla Miasta Zabrze.
- Zwiększenie integracji środowisk przedsiębiorców w celu wspomaganie nawiązywania jak największej liczby kontaktów biznesowych.
- Kontynuacja działalności doradczo-szkoleniowej Zabrzeńskiego Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości oraz jej szerszej promocji wśród przedsiębiorców.
- Wspieranie myślenia międzynarodowego i globalnego przedsiębiorców.
- Budowanie pozytywnego PR, zarówno wewnętrznego jak i zewnętrznego, poprzez efektywną komunikację samorządu w zakresie narzędzi jakimi wspiera przedsiębiorców.
- Wzmocnienie rozwoju sektora medycznego, który ma największy potencjał wzrostu dla Miasta w takich obszarach jak np.: promocja Miasta, inwestycje w start-up'y i telemedycynę, rozwój biznesu produkcyjnego i B+R w zabrzeńskiej części KSSE, turystyka medyczna.
- Wdrożenie systemu wspierania rozwoju innowacji w Zabrzu poprzez start-up'y medyczne oraz IT i ICT.
- Promocja dostępności zewnętrznych źródeł finansowania przedsiębiorstw (np.: fundusze unijne, pożyczkowe, poręczeniowe, inwestycyjne, czy środki finansowe na działania prewencyjne i szkoleniowe) oraz gotowych narzędzi do wspierania innowacyjności firm (np. platformy transferu technologii).
- Propagowanie szerszego wykorzystania przez zabrzeńskich przedsiębiorców nowoczesnych technologii komunikacyjnych i narzędzi marketingowych.

Wskaźnikami LPRP będą:

- W.1. Liczba działań zrealizowanych na rzecz promocji i rozwoju postaw przedsiębiorczych.
- W.2. Ilość działań i liczba uczestników.
- W.3. Ilość działań w zakresie promocji Zabrze i aktywności zabrzeńskich firm na rynkach międzynarodowych oraz ilość uczestników.
- W.4. Ilość i wartość działek inwestycyjnych sprzedanych przez Miasto.
- W.5. Ilość działań kreujących korzystne warunki dla prowadzenia działalności gospodarczej w Zabrzu oraz ilość uczestników tych działań.

Każdy wskaźnik koresponduje z celem LPRP.

Ciągłe doskonalenie i dążenie do poprawy to postawa, jaką od dawna przyjęły władze miasta Zabrze. Niech jednym z przejawów tej postawy będzie przyjęty Lokalny Plan Rozwoju Przedsiębiorczości dla Miasta Zabrze na lata 2016-2020. Wychodząc naprzeciw potrzebom przedsiębiorców, którzy stanowią zdecydowanie jedną z najważniejszych grup kształtujących jakość i poziom życia gospodarczego Miasta, zdiagnozowano kluczowe priorytety i zaproponowano do realizacji listę działań. Mają one na celu dynamiczny rozwój przedsiębiorczości w Zabrzu.

Dokument został opracowany na zlecenie Prezydenta Miasta Zabrze przez Regionalną Izbę Gospodarczą w Katowicach.

W procesie tworzenia dokumentu uczestniczyli:

- kierownictwo Urzędu Miejskiego w Zabrzu
- wydziały i biura Urzędu Miejskiego w Zabrzu
- jednostki i spółki Miasta
- Powiatowy Urząd Pracy w Zabrzu
- Urząd Skarbowy w Zabrzu
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Zabrzu
- Inkubator AIP Zabrze
- Cech Rzemieślników Małej i Średniej Przedsiębiorczości oraz Pracodawców w Zabrzu
- Regionalna Izba Przemysłowo – Handlowa Oddział w Zabrzu
- Zabrzeńskie Stowarzyszenie Kupieckie
- Zrzeszenie Transportu Prywatnego

Literatura

1. *Badanie firm rodzinnych 2015. Polska na tle Europy Środkowo-Wschodniej i świata*, 2015, Warszawa: PwC, Instytut Biznesu Rodzinnego, <https://www.pwc.pl/pl/publikacje/badanie-firm-rodzinych/assets/firmy-rodzinne-2015-24-02.pdf> [dostęp 10.02.2016].
2. Castells M., Himanen P., 2009: *Spółeczeństwo informacyjne i państwo dobrobytu*, Warszawa: Wydawnictwo Krytyki Politycznej.
3. CBOS 2010: *Polacy o prowadzeniu biznesu*. Komunikat BS 158/2010 http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_158_10.PDF [dostęp 10.02.2016].
4. Dziemianowicz W., Mackiewicz M., Malinowska E., Misiąg W., Tomalak M., 2000: *Wspieranie przedsiębiorczości przez samorzędy*, Warszawa: PAB-front s.c.
5. Florida R., (2002): *The Rise of the Creative Class*, New York: Basic Books.
6. Geisler R., 2003: *Gospodarka oparta na wiedzy – zarządzanie wiedzą – kapitał ludzki i społeczny – w kręgu podstawowych pojęć*. W: Geisler R., Suchacka M., Szczepański M. S., *Wiedza w przedsiębiorstwie. Kapitał ludzki w zarządzaniu wiedzą*, Tychy: Śląskie Wydawnictwo Naukowe, Wyższa Szkoła Zarządzania i Nauk Społecznych w Tychach.
7. Gorzelak G., Jałowiecki B., 2000: *Konkurencyjność regionów*. W: „Studia Regionalne i Lokalne” nr 1.
8. PARP 2014, Projekt badawczy PARP *Firmy rodzinne w Polsce '2014*, <https://badania.parp.gov.pl/files/74/75/77/597/22006.pdf> [dostęp 10.02.2014].
9. Swianiewicz P., Dziemianowicz W., 1998: *Atrakcyjność inwestycyjna miast*. W: „Transformacja Gospodarki” nr 95.
10. Szlachta J., Dziemianowicz W., Szmigiel-Rawska K. (red.), 2011: *Subregionalne bieguny wzrostu w Polsce*, Warszawa: Wydział Geografii i Studiów Regionalnych UW.

ZAŁĄCZNIK 1

Karta projektu

A. Opis projektu:

Tytuł projektu	
Miejsce realizacji projektu	
Uzasadnienie projektu	
Opis projektu	
Beneficjenci projektu	

B. Cele projektu wraz ze wskaźnikami osiągnięć:

Lp.	Cel	Wskaźnik osiągnięcia	Źródła informacji
1			
2			
3			
4			

C. Sposób wdrażania projektu:

Harmonogram /etapy realizacji	
Źródła finansowania	
Podmiot odpowiedzialny	
Podmioty zaangażowane	

Uzasadnienie

Uchwałę podejmuje się w celu określenia jakie działania w perspektywie do 2020 roku może podjąć Miasto Zabrze, by rozwijać nowoczesną i konkurencyjną gospodarkę wykorzystującą posiadane zasoby i atuty oraz zwiększyć atrakcyjność gospodarczą Zabrze